

ผลของการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวไตรสิกขา
เพื่อพัฒนาความกตัญญูทศเวทีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
โรงเรียนสามัคคีวิทยาคม 2 จังหวัดเชียงราย

นางกาญจนา จนาพิระกนิษฐ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาการแนะแนว สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2550

**The Effects of Using a Trisikkha Approach Guidance Activities Package on
Gratefulness of Mathayom Suksa III Students of Samakkhiwittayakhom 2
School in Chiang Rai Province**

Mrs.Kanchana Janapiraganit

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Education in Guidance
School of Educational Studies
Sukhothai Thammathirat Open University

2007

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ผลของการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวไตรสิกขา เพื่อพัฒนาความ
กตัญญูทศเวทีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสามัคคีวิทยาคม 2
จังหวัดเชียงราย

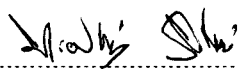
ชื่อและนามสกุล นางกาญจนา จนาพิระกนิษฐ

แขนงวิชา การแนะแนว

สาขาวิชา ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

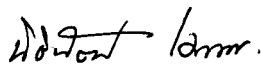
อาจารย์ที่ปรึกษา 1. อาจารย์ ดร.นิธิพัฒน์ เมฆขจร
2. รองศาสตราจารย์ ดร.ถัดดาวรรณ ฌ ระนอง

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ได้ให้ความเห็นชอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว

ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ประคินันท์ อุปรมัย)

กรรมการ

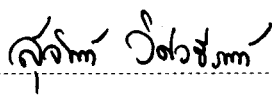
(อาจารย์ ดร.นิธิพัฒน์ เมฆขจร)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ถัดดาวรรณ ฌ ระนอง)

คณะกรรมการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์
ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชา
การแนะแนว สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุจินต์ วิศวรธีรานนท์)

วันที่ 2 เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2551

ชื่อวิทยานิพนธ์ ผลของการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวไตรสิกขาเพื่อพัฒนาความ
กตัญญูกตเวทิตะ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสามัคคีวิทยาคม 2
จังหวัดเชียงราย

ผู้วิจัย นางกาญจนา จนาพิระกนิษฐ **ปริญญา** ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การแนะแนว)

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) อาจารย์ ดร.นิธิพัฒน์ เมฆขจร (2) รองศาสตราจารย์ ดร.ลัดดาวรรณ ณ ระนอง
ปีการศึกษา 2550

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาผลของการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตาม
แนวไตรสิกขา เพื่อพัฒนาความกตัญญูกตเวทิตะของนักเรียนและ (2) เปรียบเทียบความกตัญญูกตเวทิตะ
ของนักเรียนภายหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวไตรสิกขากับนักเรียนที่ได้รับข้อเสนอแนะ

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสามัคคีวิทยาคม 2 จังหวัด
เชียงราย ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 2 ห้องเรียน แล้วจึงสุ่มอย่างง่ายเป็นกลุ่มทดลอง
และกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลคือ แบบวัดความกตัญญู
กตเวทิตะ ที่มีค่าความเที่ยง .90 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบน
มาตรฐาน และการทดสอบค่าที

ผลการวิจัยพบว่า (1) นักเรียนกลุ่มทดลองที่ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวไตรสิกขา
มีความกตัญญูกตเวทิตะที่สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ (2) นักเรียนกลุ่มทดลองที่
ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวไตรสิกขา มีความกตัญญูกตเวทิตะที่สูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่าง
มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ ความกตัญญูกตเวทิตะ ไตรสิกขา กิจกรรมแนะแนว

Thesis title: The Effects of Using a Trisikkha Approach Guidance Activities Package on Gratefulness of Mathayom Suksa III Students of Samakkhiwittayakhom 2 School in Chiang Rai Province

Researcher: Kanchana Janapiraganit; **Degree:** Master of Education (Guidance);

Thesis advisors: (1) Dr.Nitipat Mekkhachorn; (2) Dr.Laddawan Na Ranong, Associate Professor; **Academic year:** 2007

ABSTRACT

The purposes of this study were to: (1) find the effects of using a guidance activities package by using a Trisikkha to develop the gratefulness of the students, and (2) compare the gratefulness of the students who learn by using a Trisikkha with the students who learn through information provided.

The sample was selected purposely for 2 classrooms of Mathayom Suksa III Students of Samakkhiwittayakhom 2 School. The students were classified into two groups, consisting of thirty students each, by simple random sampling. The instrument used for data collection was a gratefulness measurement questionnaire. The validity of the questionnaire is 0.90. The statistics used for data analysis were: mean score, standard deviation and T-Distribution.

The findings of this study are as follows: (1) the gratefulness of the students who learn by using a Trisikkha has significantly increased at a .01 level. And (2) the gratefulness of the students who learn by using a Trisikkha was significantly higher than the gratefulness of the students who learn through information provided at a .01 level.

Keywords: Gratefulness, Trisikkha, Guidance activities package

กิตติกรรมประกาศ

การทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์ดูแลเอาใจใส่อย่างดียิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.ประคินันท์ อุปรมย์ ประธานกรรมการสอบปกป้องวิทยานิพนธ์ อาจารย์ ดร.นิธิพัฒน์ เมฆขจร อาจารย์ที่ปรึกษาหลักและ รองศาสตราจารย์ ดร.ถัดดาวรรณ ณ ระนอง อาจารย์ที่ปรึกษาร่วมที่ได้ให้ความรู้ คำแนะนำ และเป็นกำลังใจที่ดีมาโดยตลอด ผู้วิจัยรู้สึกประทับใจในความกรุณาเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบคุณ อาจารย์สุบรรณ ทันดร ผู้อำนวยการโรงเรียนเมืองเชียงราย อาจารย์ อุษณีย์ วิสิทธิ์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ผู้ช่วยศาสตราจารย์นารี จิตรรักษามหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงราย อาจารย์ ดร.วุฒิชัย จงคำนึ่งศิริ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ วิทยาเขตนนทบุรี ที่ได้กรุณาสละเวลาตรวจสอบและประเมินเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขอขอบคุณผู้อำนวยการโรงเรียนบุคลากรและนักเรียนโรงเรียนสามัคคีวิทยาคม 2 ที่ให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขอขอบคุณสามีและบุตรสาว ที่ส่งเสริมและสนับสนุนด้วยความรักและความห่วงใย ตลอดระยะเวลาการทำวิจัย

ขอกราบนมัสการขอบพระคุณพระมหาอมรวิษณุ ชاکรามณี ที่ได้กรุณาให้ข้อมูลและคำแนะนำในการทำวิจัย และขอน้อมรำลึกถึงพระคุณบิดามารดา ครูอาจารย์ ตลอดจนผู้มีพระคุณ ที่ได้อบรมสั่งสอนให้กำลังใจ กำลังใจ กำลังความรู้ จนทำให้มีวันนี้

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัยนี้ ขอมอบให้แก่ผู้เป็นครูอาชีพทั้งปวง

กาญจนา จนาพิระกนิษฐ

มีนาคม 2551

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
สมมุติฐานการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	5
ตัวแปรที่ศึกษา	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	7
วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับไตรสิกขา	8
ความหมายของไตรสิกขา.....	8
องค์ประกอบของไตรสิกขา	9
ความสำคัญของไตรสิกขา	16
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับไตรสิกขา	16
วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับความกตัญญูทเวที	18
ความสำคัญของความกตัญญูทเวที	18
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความกตัญญูทเวที	23
วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับชุดกิจกรรมแนะแนว	25
ความหมายของชุดกิจกรรมแนะแนว	25
ความสำคัญของกิจกรรมแนะแนว	25
องค์ประกอบของชุดกิจกรรมแนะแนว	26
ลักษณะของการจัดกิจกรรมแนะแนว	26

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
งานวิจัยที่เกี่ยวกับชุดกิจกรรมแนะแนว	28
กรอบแนวคิดการวิจัย	29
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	30
ประเภทและแบบการวิจัย	30
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	30
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	31
นิยามปฏิบัติการ	31
เครื่องมือและวิธีสร้าง	32
การเก็บรวบรวมข้อมูล	37
การวิเคราะห์ข้อมูล	38
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	38
สูตรที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ	39
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	41
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	41
การเสนอผลการวิจัย	41
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	44
สรุปการวิจัย	44
การอภิปรายผล	46
ข้อเสนอแนะ	48
บรรณานุกรม	49
ภาคผนวก	54
ก แบบวัดความกตัญญูทเวที	55
ข - ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวไตรสิกขา เพื่อพัฒนาความกตัญญูทเวที	63
- ชุดข้อมูลสนทนา	155
ค รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ	179
ง การหาค่าคุณภาพเครื่องมือ	181
ประวัติผู้วิจัย	187

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 3.1 การเปรียบเทียบชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวไตรสิกขาและชุดข้อสนเทศ	34
ตารางที่ 4.1 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความกตัญญูทเวทีของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลอง	42
ตารางที่ 4.2 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความกตัญญูทเวทีของกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการทดลอง	43
ตารางที่ 4.3 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความกตัญญูทเวทีระหว่างกลุ่มทดลองและ กลุ่มควบคุมภายหลังการทดลอง	43

ญ

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 2.1 กรอบแนวคิดการวิจัย	29
ภาพที่ 4.1 คะแนนเฉลี่ยความกตัญญูทเวทีของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง	42

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สังคมไทยในยุคโลกาภิวัตน์ มีความก้าวหน้าด้านวิชาการ การสื่อสาร การคมนาคม และเทคโนโลยี มีผลทำให้โลกอยู่ในภาวะไร้พรมแดน ซึ่งนำโลกและสังคมไทย เข้าสู่ยุคแห่งการ จัดระเบียบใหม่ทางเศรษฐกิจสังคม การเมือง การปกครอง ขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรม ข้อมูล ข่าวสารจากสื่อต่างๆ เช่น วารสาร หนังสือ สิ่งตีพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต คาวเทียม โทรศัพท์มือถือ จึงเข้ามามีบทบาทต่อคนไทยเป็นอย่างมาก สิ่งเหล่านี้มีส่วนทำให้ชีวิตของคนไทยที่เคยเรียบง่าย สงบสุข เริ่มเปลี่ยนไปก่อให้เกิดปัญหาที่มีผลกระทบต่อ วิถีชีวิตของคนไทย ทำให้คนไทยต้องมีการปรับตัว ให้เข้ากับสังคมสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป ความเจริญที่เน้นวัตถุมากกว่าบุคคล จึงขยายช่องว่างระหว่างวัตถุและจิตใจในสังคมไทย ซึ่งทำให้เกิดปัญหาด้านจิตใจ ด้านคุณธรรม จริยธรรมมากขึ้น ด้วยเหตุนี้การศึกษาจึงหันมาเน้นการพัฒนา สังคมไทยให้เป็นสังคมที่มีคุณธรรม จริยธรรม รู้จักตอบแทนผู้มีพระคุณที่ให้ความช่วยเหลือ อุปการะจนเจือ ซึ่งเป็นความกตัญญูทศเวทที่สังคมไทยในปัจจุบันต้องการเป็นอย่างยิ่ง โดยการเริ่ม ปลูกฝังที่เด็กและเยาวชนไทย ซึ่งเป็นวัยที่พร้อมในการเรียนรู้และการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม (พุทธทาสภิกขุ 2543 ก)

วิธีการพัฒนาสังคมไทยให้มีความรัก ความกตัญญูทศเวทต่อผู้มีพระคุณ วิธีหนึ่งคือการ นำหลัก ธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้ามาอบรมสั่งสอนเด็กและเยาวชน ให้มีจิตสำนึกที่ถูกต้องดี งามอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข โดยการนำหลักธรรม **ไตรสิกขา** มาเป็นแนวปฏิบัติในการดำเนิน ชีวิตของตน พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต, 2545:25) กล่าวว่า สิ่งที่จะช่วยพัฒนาความสุขคือ การศึกษา การศึกษาเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า สิกขา สิกขาที่จะทำให้เกิดการดำเนินชีวิตที่ดีงาม เป็น การฝึกฝนพัฒนาคนครบทั้ง 3 ด้านของชีวิต คือ พฤติกรรม จิตใจ และปัญญา เรียกว่า ไตรสิกขา หรือการศึกษาทั้ง 3 ดังนั้นไตรสิกขาจึงเป็นหลักธรรมที่จะช่วยพัฒนาให้คนมีความรัก ความกตัญญูทศเวทที่นั่นเอง และยังเป็นแนวทางในการพัฒนาสภาพสังคมสิ่งแวดล้อม ซึ่งสภาพ สังคมไทยในปัจจุบันที่ยังมีจุดอ่อนทางด้านคุณธรรม และจริยธรรม อยู่หลายด้าน เช่น คุณธรรม จริยธรรมในเรื่องความกตัญญูทศเวท ฐานุญคุณ และการตอบแทนผู้มีอุปการคุณ ซึ่งมีตัวอย่างที่พบ เห็นได้ จากสื่อต่าง ๆ ทั้งทางโทรทัศน์ สื่อหนังสือพิมพ์ ที่แสดงให้เห็นว่าในปัจจุบันยังมีคนที่ขาด

ความกตัญญูตเวทีต่อผู้มีพระคุณ เช่น ลูกทึ่งพ่อแม่ที่ชราภาพ ให้อยู่เผชิญชะตากรรมตามลำพัง ต้องช่วยเหลือตนเองตามยถากรรม โดยการเก็บขะนำมาขาย เพื่อให้มีอาหารรับประทานอยู่ไปวัน ๆ รวมทั้ง มีลูกใจร้ายบางคน ที่นำแม่บังเกิดเกล้าของตัวเองไปปล่อยทิ้งไว้ให้อยู่ตามลำพัง เพื่อผลัก ภาระไปให้สังคมดูแลแทน เป็นต้น จากตัวอย่างความจริงทางสังคมที่ได้ยกมากล่าว แสดงให้เห็น ว่าจิตใจของผู้คนในสังคมบางส่วน ยังขาดศีลธรรม ไม่มีคุณธรรม จริยธรรม ขาดความรัก ความ กตัญญูตเวทีต่อผู้มีพระคุณ แม้แต่บุคคลผู้ให้กำเนิด ก็ยังทอดทิ้งโดยไม่เหลียวแลและเอาใจใส่

จากสภาพปัจจุบันโรงเรียนสามัคคีวิทยาคม 2 เป็นโรงเรียนที่เข้าร่วมในโครงการ โรงเรียนวิถีพุทธ และโรงเรียนคุณธรรมนำความรู้เป็นโรงเรียนที่ได้นำหลักธรรมทาง พระพุทธศาสนา มาเป็นแนวในการสอน เพื่อให้ นักเรียน ได้ฝึกปฏิบัติให้เป็นนักเรียนที่มีนิสัยใฝ่รู้ คู่คุณธรรม โดยเฉพาะพฤติกรรมอันพึงประสงค์ ให้มีความกตัญญูตเวทีรู้บุญคุณต่อผู้มีพระคุณ และจากการที่ได้วิเคราะห์หลักสูตรสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3 เมื่อปี พ.ศ.2546 ของโรงเรียนแล้วพบว่า ได้มุ่งเน้น ในเรื่องความกตัญญูตเวที รวมทั้งเน้นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักธรรมที่สำคัญทางพระพุทธศาสนา คือ ไตรสิกขา มา เป็นแนวทางในการพัฒนานักเรียน ให้เป็นนักเรียนที่มีศีลธรรม มีคุณธรรม มีจริยธรรม อันพึง ประสงค์ของสังคมไทย จากการสังเกตของผู้วิจัย และจากข้อมูลของฝ่ายบริหารกิจการนักเรียน โรงเรียนสามัคคีวิทยาคม 2 จังหวัดเชียงราย ระบุว่าในปีการศึกษา 2549 พบว่ามีนักเรียนที่ยังต้อง ให้การอบรมสั่งสอนด้านความกตัญญูตเวทีอีกเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียน รู้จักการตอบ แทนผู้มีพระคุณต่อตนเอง

แม่ชีศันสนีย์ เสถียรสุต(2540) แสดงความคิดเห็นว่าการจะพัฒนาคนให้เป็นผู้มี คุณธรรม จริยธรรม มีความกตัญญูตเวทีนั้น ต้องเริ่มตั้งแต่เด็ก เพราะเด็กจะต้องเติบโตเป็นผู้ใหญ่และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมต่อไป สถาบันที่มีส่วนเสริมสร้างและปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ให้มีความกตัญญูตเวทีแก่เด็กนั้น ได้แก่ สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันสื่อมวลชน เป็นต้น สถาบันครอบครัวเป็นสถาบันแรกที่เด็กเกี่ยวข้องและเริ่มเรียนรู้การดำรงชีวิต และได้รับการ สั่งสอนให้เป็นคนดี แต่ในปัจจุบันผู้ปกครองส่วนใหญ่ต้องไปประกอบอาชีพหาเลี้ยงครอบครัว เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจ การครองชีพสูงขึ้น ไม่มีเวลาจะพบปะสั่งสอนอบรมลูกได้อย่าง เพียงพอ การอบรมบ่มนิสัยและปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้มีความกตัญญูตเวทีจึงตกเป็น หน้าที่ของโรงเรียน ซึ่งเป็นสถาบันการศึกษาที่มีหน้าที่ในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม โดยมี หลักสูตรบทเรียนที่แน่นอน และมีวิธีการปลูกฝังถ่ายทอด และประเมินผลอย่างมีระบบ (วิมลรัตน์ ติระมาสวณิช. 2538:6) ดังที่ จอร์น คิวอี้ (โกเมส ค้วงอินทร์. 2538:3 : อ้างอิงจาก Dewey. 1968:18-19) ได้กล่าวถึงบทบาทของโรงเรียนในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมไว้ว่า

โรงเรียนจะต้องรับผิดชอบต่อการศึกษาคณาจารย์ จริยธรรม ควบคู่ไปกับการให้ความรู้แก่นักเรียน ซึ่งถือเป็นหน้าที่โดยตรงของโรงเรียน โดยจัดหาบทเรียนที่เกี่ยวกับสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลง พร้อมกับสอนให้นักเรียนเข้าใจเกี่ยวกับสภาพของสังคมในการเตรียมนักเรียนให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคมต่อไป

ชุดกิจกรรมแนะแนวเป็นเครื่องมือทางการแนะแนวชนิดหนึ่ง ที่มีการนำมาใช้ในการป้องกันแก้ไข ส่งเสริมและพัฒนาเยาวชน ทั้งด้านการศึกษา อาชีพส่วนตัว และสังคม ดังที่นิชลักษณ์ สุขสวัสดิ์(2545:27) ได้ให้ความหมายของชุดกิจกรรมแนะแนวว่า คือ เครื่องมือทางการแนะแนวที่ประกอบด้วยกิจกรรมแนะแนวจำนวนหลายๆกิจกรรม ที่นำมารวมกันเข้าอย่างเป็นระบบ ตามเป้าหมายและขอบข่ายของการแนะแนว โดยชุดกิจกรรมแนะแนวประกอบด้วย

- 1) คู่มือผู้ให้บริการ ซึ่งมีคำชี้แจงการเตรียมการของผู้ให้บริการ และแผนการจัดกิจกรรมต่างๆ
- 2) คู่มือผู้รับบริการ ซึ่งมีใบงาน ใบความรู้ และแบบทดสอบก่อนและหลังการร่วมกิจกรรม และ
- 3) สื่อหรืออุปกรณ์การจัดกิจกรรม

ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวไตรสิกขา ในที่นี้หมายถึง ชุดกิจกรรมที่จัดขึ้นโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อนำแนวทางไตรสิกขา ซึ่งประกอบด้วย สติ สมาธิ ปัญญา ซึ่งสติคือการฝึกฝนพัฒนาพฤติกรรมทางกายและวาจา ให้มีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมอย่างถูกต้อง สมาธิ คือการฝึกฝนพัฒนาในด้านจิตใจ ถ้าจิตใจได้รับการพัฒนาให้ดีขึ้นแล้ว ก็จะสามารถควบคุมดูแลและนำพฤติกรรมไปในทางที่ดีงามด้วย ปัญญา การพัฒนาปัญญามีความสำคัญสูงสุด เพราะปัญญาเป็นตัวนำทางและควบคุมพฤติกรรมทั้งหมด จากที่กล่าวมา ไตรสิกขา คือ สติ สมาธิ ปัญญา ต่างก็มีความสัมพันธ์กันกล่าวคือ สติ เป็นพื้นฐานให้เกิดสมาธิ และสมาธิเป็นพื้นฐานให้เกิดปัญญา ในขณะที่เดียวกันเมื่อเกิดปัญญาที่รู้แจ้งเห็นจริงแล้ว ก็จะช่วยให้จิตสงบมั่นคงบริสุทธิ์ เป็นสมาธิที่แน่วแน่ยิ่งขึ้น ส่งผลต่อความประพฤติ การดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง บริสุทธิ์ ดังที่สมเด็จพระญาณสังวร (2522:32) ได้อธิบายไตรสิกขาว่าเป็นการเดินทางไปหาธรรมะ เพื่อปฏิบัติในสิ่งที่ดีงาม ซึ่งความกตัญญูกตเวทิตี่เป็นคุณธรรมที่สำคัญ ที่ทำให้สังคมดำรงอยู่ด้วยความสงบ คนไทยล้วนแต่มีความกตัญญูกตเวทิตี่เป็นพื้นฐานอยู่แล้ว ซึ่งการที่จะนำไตรสิกขามาพัฒนานักเรียนให้เกิดความกตัญญูกตเวทิตี่ เป็นสิ่งที่น่าจะทำได้ โดยการนำชุดกิจกรรมแนะแนวเป็นเครื่องมือพัฒนาถ่อมเกลาคใจของนักเรียนให้เกิดการเรียนรู้ การเข้าใจ และยอมรับได้ในที่สุด ตลอดจนสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขสงบ

นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 กระทรวงศึกษาธิการ (2540:32) ซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดที่ใช้ในการปกครองประเทศ ก็ได้กำหนดเกี่ยวกับการศึกษาของชาติไว้ว่า รัฐต้องจัดการศึกษา อบรม และสนับสนุนให้ประชาชนได้รับการศึกษา อบรม ให้เกิด

ความรู้คู่คุณธรรม รวมทั้งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 และ 9 (พ.ศ.2540-2544 และ 2545 – 2549) ยังได้กำหนดวัตถุประสงค์หลักไว้คือ เพื่อพัฒนาศักยภาพของคนทางด้านจิตใจ ให้เป็นคนดีมีคุณภาพ มีจิตสำนึกที่รับผิดชอบต่อสังคม ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

จากข้อมูลดังกล่าวมา ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่าการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวไตรสิกขาเพื่อพัฒนาความกตัญญูทศเวที ตามองค์ประกอบทั้ง 7 ด้าน ได้แก่ความกตัญญูทศเวทีต่อบิดามารดา บุพการี ความกตัญญูทศเวทีต่อชาติ ความกตัญญูทศเวทีต่อศาสนา ความกตัญญูทศเวทีต่อพระมหากษัตริย์ ความกตัญญูทศเวทีต่อสถาบัน ความกตัญญูทศเวทีต่อสังคมสิ่งแวดล้อม และความกตัญญูทศเวทีต่อตนเองมีความเหมาะสมในการที่จะนำมาพัฒนาความกตัญญูทศเวทีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งไตรสิกขาประกอบด้วย สิล สมาธิ ปัญญา ล้วนแต่เป็นการปฏิบัติทางปัญญาอันลึกซึ้งซึ่งแบบยลทำให้ผู้เรียนได้ฝึกฝน พัฒนาพฤติกรรมทางกาย วาจา ใจ และควบคุมพฤติกรรมที่เป็นปัญหาได้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่าชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวไตรสิกขาน่าจะเป็นเครื่องมือทางการแนะแนวที่จะสามารถทำให้นักเรียนพัฒนาความกตัญญูทศเวทีได้และเนื่องจากยังไม่พบการศึกษาคำชี้แจงการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวไตรสิกขาเพื่อพัฒนาความกตัญญูทศเวทีเดียวดังกล่าวดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาผลของการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวไตรสิกขาเพื่อพัฒนาความกตัญญูทศเวทีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสามัคคีวิทยาคม2 จังหวัดเชียงราย

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาผลของการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวไตรสิกขา เพื่อพัฒนาความกตัญญูทศเวทีของนักเรียน
- 2.2 เพื่อเปรียบเทียบความกตัญญูทศเวทีของนักเรียนภายหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวไตรสิกขา กับนักเรียนที่ได้รับข้อเสนอแนะ

3. สมมติฐานการวิจัย

- 3.1 นักเรียนมีความกตัญญูทศเวทีสูงขึ้น ภายหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวไตรสิกขา
- 3.2 นักเรียนที่ได้รับการสอน โดยชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวไตรสิกขา มีความกตัญญูทศเวทีสูงขึ้นกว่านักเรียนที่ได้รับข้อเสนอแนะ

4. ขอบเขตของการวิจัย

4.1 ประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนสามัคคีวิทยาคม 2 จังหวัดเชียงราย ปีการศึกษา 2550 จำนวน 189 คน

4.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสามัคคีวิทยาคม 2 จังหวัดเชียงราย ปีการศึกษา 2550 ที่ได้มาโดยเลือกแบบเจาะจง 2 ห้องเรียน แล้วจึงสุ่มอย่างง่าย เป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 1 ห้องเรียน

4.3 รูปแบบของการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงกึ่งทดลอง ที่มีกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง กลุ่มละ 30 คน

5. ตัวแปรที่ศึกษา

5.1 ตัวแปรอิสระ

5.1.1 ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวไตรสิกขา

5.1.2 ชุดข้อสนทนา

5.2 ตัวแปรตาม

5.2.1 ความกตัญญูกตเวที

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

6.1 ไตรสิกขา หมายถึง แนวคิดในการพัฒนาบุคคลด้าน กาย วาจา ใจ และสติปัญญา ให้เจริญงอกงามยิ่งขึ้นไป ซึ่งประกอบด้วย สីล สมาธิ ปัญญา โดยในการวิจัยครั้งนี้กำหนดให้ สีล หมายถึงแนวคิด การพัฒนาพฤติกรรมทางกายและวาจาให้มีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม สมาธิ หมายถึง แนวคิด การฝึกฝนพัฒนาในด้านจิตใจ ปัญญา หมายถึง แนวคิดการพัฒนาความสามารถในการแก้ไขปัญหา และควบคุมพฤติกรรมทั้งหมด

6.2 ความกตัญญูกตเวที หมายถึง ความรู้สำนึกในบุญคุณที่ผู้มีอุปการคุณมอบให้และการตอบแทน แสดงออก หรือประกาศ ซึ่งความดีของบุคคล สถาบัน สิ่งแวดล้อม รวมไปถึงสิ่งมีชีวิตอื่นที่ได้กระทำให้แก่ตน โดยแบ่งเป็น 7 องค์ประกอบดังนี้ คือ

6.2.1 **กตัญญูกตเวทิต่อบิดามารดาบุพการี** มีวิธีปฏิบัติดังนี้ ให้ความรัก เคารพ เชื่อฟังคำสั่งสอน ประพฤติตนเป็นคนดี ไม่ประพฤติผิดในกาม ไม่พูดเท็จ ใช้ปัญญาในการดำเนินชีวิต

6.2.2 **กตัญญูกตเวทิต่อชาติ** มีวิธีปฏิบัติดังนี้ โดยการประพฤติปฏิบัติตนตามหน้าที่ของพลเมืองดี ยึดถือกฎระเบียบของสังคม บ้านเมือง พัฒนาชาติให้เจริญรุ่งเรือง

6.2.3 **กตัญญูกตเวทิต่อศาสนา** มีวิธีปฏิบัติดังนี้ โดยการทะนุบำรุงศาสนา ร่วมพิธีทางศาสนาเนื่องในวันสำคัญ ปฏิบัติตนตามเบญจศีล และเบญจธรรม

6.2.4 **กตัญญูกตเวทิต่อพระมหากษัตริย์** มีวิธีปฏิบัติดังนี้ ให้ความรักเคารพยกย่องเทิดทูนเหนือสิ่งอื่นใด ปฏิบัติตามคำสั่งสอนและใช้ชีวิตอยู่อย่างเศรษฐกิจพอเพียง

6.2.5 **กตัญญูกตเวทิต่อสถาบัน** มีวิธีปฏิบัติดังนี้ เคารพยกย่อง ภาคภูมิใจในสถาบันที่ได้เข้ามาศึกษาเล่าเรียน โดยการปฏิบัติตนให้อยู่ในระเบียบวินัย กฎ ข้อบังคับของสถาบัน

6.2.6 **กตัญญูกตเวทิต่อสังคม สิ่งแวดล้อม** มีวิธีปฏิบัติดังนี้ ช่วยกันดูแล ป้องกันไม่ทิ้งขยะมูลฝอยลงแม่น้ำลำคลอง ไม่ตัดไม้ทำลายป่า อุทิศตนต่อหน้าที่ที่รับผิดชอบ และไม่กระทำการใดที่จะทำให้สังคมและสิ่งแวดล้อมได้รับความเสียหาย

6.2.7 **กตัญญูกตเวทิต่อตนเอง** มีวิธีปฏิบัติดังนี้ โดยประพฤติตนเป็นคนดี มีความกตัญญูกตเวทิต่อผู้มีพระคุณ มีระเบียบวินัยในตนเอง ไม่หลงมัวเมาในอบายมุข ไม่ประพฤติผิดในกาม รักษาสุขภาพร่างกายให้แข็งแรง

6.3 **นักเรียน** หมายถึง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2550
โรงเรียนสามัคคีวิทยาคม 2

6.4 **ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวไตรสิกขา** หมายถึง ชุดกิจกรรมที่จัดขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมาย เพื่อนำแนวทางไตรสิกขา(ศีล สมาธิ ปัญญา) เพื่อพัฒนาความกตัญญูกตเวทิต์ ไปใช้กับนักเรียน

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 ได้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวไตรสิกขา เพื่อพัฒนาความกตัญญูกตเวทิต์ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสามัคคีวิทยาคม 2 จังหวัดเชียงราย

7.2 เป็นแนวทางในการนำชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวไตรสิกขา เพื่อพัฒนาความกตัญญูกตเวทิต์ ไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียน

7.3 ครูอาจารย์ได้แนวทางในการพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวไตรสิกขา เพื่อพัฒนาความกตัญญูกตเวทิต์ไปใช้พัฒนาคุณลักษณะด้านส่วนตัวและสังคมของนักเรียน

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยขอเสนอวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องตามลำดับหัวข้อ ดังนี้

1. **วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับไตรสิกขา**
 - 1.1 ความหมายของไตรสิกขา
 - 1.2 ความสำคัญของไตรสิกขา
 - 1.3 องค์ประกอบของไตรสิกขา
 - 1.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับไตรสิกขา
2. **วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับความกตัญญูทเวที**
 - 2.1 ความหมายของความกตัญญูทเวที
 - 2.2 ความสำคัญของความกตัญญูทเวที
 - 2.3 สิ่งที่ต้องแก้การกตัญญูทเวที
 - 2.4 อานิสงส์การมีความกตัญญูทเวที
 - 2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความกตัญญูทเวที
3. **วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับชุดกิจกรรมแนะแนว**
 - 3.1 ความหมายของชุดกิจกรรมแนะแนว
 - 3.2 ความสำคัญของกิจกรรมแนะแนว
 - 3.3 องค์ประกอบของชุดกิจกรรมแนะแนว
 - 3.4 ลักษณะของการจัดกิจกรรมแนะแนว
 - 3.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุดกิจกรรมแนะแนว
4. **กรอบแนวคิดของการวิจัย**

1. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับไตรสิกขา

1.1 ความหมายของไตรสิกขา

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2543 (2547:236) ให้ความหมายว่า ไตรสิกขา หมายถึง สิกขา 3 คือ สีล สมาธิ ปัญญา

พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตฺโต) (2540) ได้กล่าวในหนังสือพระพุทธศาสนา พัฒนาคณและสังคมาว่า การปฏิบัติทั้งหมดในพระพุทธศาสนาเรียกว่า สิกขา อันได้แก่ ไตรสิกขา คือ สีล สมาธิ และปัญญา หลักการนี้สอดคล้องกับธรรมชาติของมนุษย์ผู้เป็นสัตว์ที่ฝึกได้ และจะต้องฝึกมนุษย์นั้นเมื่อศึกษาคือฝึกฝนพัฒนาแล้ว ก็จะเป็นสัตว์ที่ประเสริฐเลิศได้จนสูงสุด แม้แต่จะเป็นพุทธะ และมนุษย์ที่ฝึกฝนพัฒนาศึกษาดีแล้ว ก็จะช่วยกันพัฒนาสังคมประเทศชาติ ตลอดจนโลกมนุษย์ทั้งหมดให้เจริญมั่นคง การศึกษาของมนุษย์คือ การพัฒนาคณ จึงเป็นรากฐานของการพัฒนาทั้งปวง และการส่งเสริมการศึกษาตามหลักไตรสิกขาก็เป็นกิจประการแรกที่จะต้องนำหน้ากิจการทุกอย่างในการทะนุบำรุงพระพุทธศาสนา

อมร โสภณวิเศษฐ์ และคณะ (2539:7) อ้างใน นัคดา ธรรมวงศ์ผล (2542:70) กล่าวว่า ไตรสิกขา คือข้อปฏิบัติที่ต้องศึกษา 3 ประการ คือ อธิศีลสิกขา อธิจิตสิกขา และ อธิปัญญาสิกขา หรือเรียกว่า สีล สมาธิ ปัญญา

พระปัญญาพิธานทิกขุ (2538:26) อธิบายไตรสิกขาว่า สีลสิกขา จิตสิกขา ปัญญาสิกขา หมายถึง การปฏิบัติ หรือข้อควรศึกษา ด้วยการปฏิบัติ ด้วยประสบการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันโดยเมื่อเกิดสิ่งหนึ่งสิ่งใดขึ้น พุทธศาสนิกชนต้องค้นหาภายในตนเอง เพื่อให้รู้เหตุของสิ่งนั้น คุณโทษของสิ่งนั้นตามความเป็นจริง เมื่อศึกษาเข้าใจถูกต้องแล้ว ก็เก็บเป็นประสบการณ์ใช้ในการศึกษาครั้งต่อไป ชีวิตพุทธบริษัทต้องอยู่ด้วยการปฏิบัติ เพื่อยกระดับจิตใจให้สูงขึ้นตามลำดับ เมื่อเกิดปัญหาขึ้นต้องรู้ทันทีว่าขณะนั้นสติไม่เพียงพอ ปัญญาไม่เพียงพอ ต้องทำใจให้สงบเสียก่อน ครั้นเมื่อจิตสงบแล้ว ก็ใช้ปัญญาแยกวิเคราะห์วิจัยสิ่งนั้นต่อไป เพื่อแก้ปัญหาได้ถูกต้อง

พุทธทาสภิกขุ (2516 ก:221-230) ได้ให้ความเห็นว่าไตรสิกขา คือ สีล สมาธิ ปัญญา สีล ซึ่งเป็นพื้นฐานของสมาธิ สมาธิเป็นพื้นฐานของปัญญา ปัญญาเป็นเครื่องตัดรากของความทุกข์ สีล สมาธิ ปัญญา จึงต้องอาศัยกันและกันในการแก้ปัญหา และเมื่อมีปัญหา ก็คุมสีล สมาธิให้สงบเรียบร้อยได้

พระศรีวิสุทธิกวี (2526:28-29) ได้อธิบายเรื่องไตรสิกขาตามพุทธคำรัสว่า ไตรสิกขาเป็นเครื่องจำกัดกิเลส 3 ชนิด โดยตรงคือ

1. ทรงแสดงศีล เพื่อเป็นเครื่องปราบกิเลสอย่างหยาบ ซึ่งเป็นกิเลสที่แสดงออกทางกาย วาจา เช่น กายทุจริต วาจทุจริต อันเป็นต้นเหตุของความเดือดร้อนวุ่นวายในสังคม

2. ทรงแสดงสมาธิ เพื่อเป็นเครื่องกำจัดกิเลสอย่างกลาง เป็นกิเลสที่กลุ่มรวมภายในจิตใจให้เดือดร้อน กระวนกระวาย ไม่พองใส ได้แก่ นิวรณ์ 5

3. ทรงแสดงปัญญา เพื่อปราบกิเลสอย่างละเอียด เป็นกิเลสที่มองเห็นได้ยาก เหมือนตะกอนใต้น้ำที่จะพุ่งขึ้นมาเป็นรากเหง้าของกิเลสอย่างกลางและอย่างหยาบ กิเลสละเอียดนี้ เป็นบ่อเกิดแห่งความทุกข์ทั้งปวง

จากที่กล่าวมาในเบื้องต้น พอสรุปได้ว่า ไตรสิกขา หมายถึง กรอบแนวทางการศึกษา และการปฏิบัติ 3 ชั้น ได้แก่ ศีล สมาธิ ปัญญา เพื่อมุ่งดับต้นเหตุแห่งความทุกข์ให้เกิดสภาวะสันติสุขในสังคมของผู้ปฏิบัติ

1.2 องค์ประกอบของไตรสิกขา

องค์ประกอบแห่งการดำเนินชีวิตของมนุษย์มี 3 ด้าน คือ

1.2.1 ศีล คือ การฝึกฝนพัฒนาพฤติกรรม หมายถึงการพัฒนาพฤติกรรมทางกายและวาจา ให้มีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมอย่างถูกต้องมีผลดี

สิ่งแวดล้อมที่เราเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์มี 2 ประเภท คือ

1) สิ่งแวดล้อมทางสังคม ได้แก่ เพื่อนมนุษย์ (ในความหมายเดิมทางพระพุทธศาสนา รวมทั้งสัตว์อื่นทั้งหลายทั้งปวงด้วย)

2) สิ่งแวดล้อมทางวัตถุ ได้แก่ ปัจจัย 4 เครื่องใช้วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ รวมทั้งเทคโนโลยีและสิ่งทั้งหลายที่มีในธรรมชาติ

ศีลแบ่งเป็นหมวดใหญ่ ๆ 4 หมวด คือ

1) การรักษาวินัยแม่บทของชุมชน (ปาฏิโมกขสังวร) เมื่อคนอยู่ร่วมกัน หรือทำกิจการร่วมกัน เป็นชุมชน เป็นหน่วยงาน เป็นองค์กร ตลอดจนเป็นประเทศชาติ จะต้องมีการกฏเกณฑ์กติกาตลอดจนกฎหมายเพื่อจัดระเบียบระบบให้เกิดความเรียบร้อย ความประสานสอดคล้อง ความเกื้อหนุนต่อกัน ความร่วมรับผิดชอบ และสามัคคีที่จะเอื้อโอกาสหรือเป็นหลักประกันให้ชีวิตความเป็นอยู่และกิจการต่าง ๆ ดำเนินไปด้วยดี สมตามวัตถุประสงค์แห่งชีวิตหรือกิจการของชุมชนนั้น ดังเช่นพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนามีวินัยแม่บทที่เรียกชื่อเฉพาะว่า ปาฏิโมกข์ ซึ่งเรามักเรียกกันง่าย ๆ ว่าศีล 227 ชุมชนอื่น เช่น โรงเรียน ก็ต้องมีกฏกติกาที่เป็นวินัยแม่บทของตนเช่นกัน

วินัยแม่บทสำหรับสังคมคฤหัสถ์ หรือสังคมแห่งมนุษยชาติทั้งหมดก็คือ ศีล 5 ซึ่งถือว่าเป็นมนุษยธรรม เพราะเป็นบรรทัดฐานที่จะทำให้มนุษย์มีวิถีชีวิตที่สูงกว่าสัตว์เดรัจฉาน อยู่ร่วมกันโดยไม่เบียดเบียนกัน และรักษาสังคมให้มีสันติสุข

สังคมมนุษย์ส่วนย่อยลงไป เช่น ประเทศ สถาบัน องค์กร และหน่วยงาน ต่าง ๆ นอกจากจะต้องรักษาศีล 5 แล้ว ก็ยังต้องปฏิบัติตามวินัยแม่บทที่เป็นส่วนเฉพาะของตนเอง ย่อยลงไปอีก เช่น

(1) กฎหมาย ตั้งแต่รัฐธรรมนูญลงมา

(2) จรรยาบรรณของวิชาชีพต่าง ๆ เช่น จรรยาบรรณแพทย์ จรรยาบรรณของข้าราชการพลเรือน เป็นต้น

การจัดตั้งวางระเบียบชีวิตและระบบสังคมด้วยการบัญญัติกฎกติกาอันชอบธรรม ที่เรียกว่าวินัยแม่บทนั้น มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ คือ

(1) เพื่อความสงบเรียบร้อยอยู่ร่วมกันผาสุก

(2) เพื่อความสอดคล้องประสานกลมกลืน

(3) เพื่อความเกื้อหนุนกัน โดยไม่เบียดเบียน ไม่เอาัดเอาเปรียบ

(4) เพื่อความมีส่วนร่วมและร่วมรับผิดชอบ

(5) เพื่อความพร้อมเพรียงสามัคคี

(6) เพื่อป้องกันความชั่ว และความเสื่อมเสียหาย

(7) เพื่อกันคนชั่วร้าย และให้โอกาสคนดี

(8) เพื่อเอื้อโอกาสให้ชีวิตและกิจการพัฒนาและดำเนินสู่จุดหมาย

(9) เพื่อความดีงาม งามงาม มีวัฒนธรรมของสังคม

(10) เพื่อเป็นหลักประกันความมั่นคงแห่งหลักการ

2) การรู้จักใช้อินทรีย์ (อินทรีย์สังวร) เรารับรู้สิ่งแวดล้อมโดยผ่านทางอินทรีย์ คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ถ้ารับรู้ใช้หูตาไม่เป็น เช่น หูไม่เป็น ฟังไม่เป็น แทนที่จะได้ประโยชน์ก็จะเกิดโทษ เช่น เกิดความลุ่มหลงมัวเมา ถูกหลอกลวงและเสื่อมเสียสุขภาพ เป็นต้น ตลอดจนนำไปสู่การใช้มือและสมองเพื่อการแย่งชิงหรือทำลาย จึงต้องพัฒนาพฤติกรรมในการใช้อินทรีย์ ให้หู ฟัง เป็นต้น อย่างมีสติ เมื่อหูเป็น ฟังเป็น เช่น หูทิวิเป็น ฟังวิทุเป็น รู้จักใช้ตา หู แสวงหาความรู้ เป็นต้น ก็จะได้ปัญญาได้คุณภาพชีวิตและนำไปสู่การใช้มือและสมอง เพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลกันและทำการสร้างสรรค์

หลักปฏิบัติที่สำคัญในการใช้อินทรีย์ คือ

(1) รู้จักพิจารณาเลือกเฟ้นสิ่งที่จะดู จะฟัง แยกแยะได้อย่างรู้เท่าทันว่า สิ่งใด รายการใด ดีงามหรือไม่ เป็นคุณประโยชน์หรือเป็นโทษเป็นภัย แล้วหลีกเลี่ยงเว้นสิ่งที่ชั่วร้ายเป็นโทษภัย และรับดู รับฟังสิ่งที่ดีงามเป็นประโยชน์

(2) ดู ฟัง อย่างมีสติ ควบคุมตนเองได้ รู้จักประมาณ รู้พอดี ไม่ปล่อยตัวให้ลุ่มหลงมัวเมา ตกเป็นทาสของสิ่งที่ดูที่ฟังนั้น อันจะทำให้สิ้นเปลืองเงินทอง สูญเสียเวลา เสียสุขภาพ เสียการงาน เสียการเล่าเรียน

(3) ไม่เห็นแก่ความสนุกสนานบันเทิง ไม่ติดอยู่แต่ความชอบใจไม่ชอบใจ แต่รู้จักดู รู้จักฟัง ให้ได้คุณค่าที่ดีงาม เป็นประโยชน์สูงขึ้นไปกว่านั้น โดยเฉพาะที่สำคัญคือ ต้องให้ได้ปัญญา และคติที่จะนำมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาชีวิตและสังคม

3) การหาเลี้ยงชีพที่บริสุทธิ์ (อาชีพบริสุทธิ์) การทำมาหาเลี้ยงชีพเป็นพฤติกรรมหลักในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ถ้ามีผู้หาเลี้ยงชีพโดยวิธีทุจริต เป็นมิชฉาชีพ นอกจากชีวิตของคนนั้นเองจะชั่วร้ายเสื่อมเสียแล้ว ก็จะก่อความเดือดร้อนแก่สังคมอย่างมาก สัมมาชีพดังมีลักษณะสำคัญ ๆ ดังนี้

(1) เป็นอาชีพการงานที่ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ไม่ก่อเวรภัยหรือสร้างความเดือดร้อนเสียหายแก่สังคม

(2) เป็นอาชีพการงานที่ช่วยแก้ปัญหา หรือสร้างสรรค์ชีวิต

(3) เป็นอาชีพการงานที่ช่วยให้ผู้ทำได้พัฒนาชีวิตของตนในห้วงกามยิ่งขึ้น ทั้งด้านพฤติกรรม ด้านจิตใจ และด้านสติปัญญา

(4) เป็นอาชีพการงานที่ไม่ทำลายคุณค่าของชีวิต และไม่เสื่อมเสียคุณภาพชีวิต ทำให้ชีวิตมีคุณค่าน่าภาคภูมิใจ

(5) เป็นอาชีพการงานที่ทำให้ได้ปัจจัยเลี้ยงชีพมาด้วยเรี่ยวแรงกำลังกาย กำลังสติ ปัญญา ความเพียรพยายาม ความสามารถและฝีมือของตน

4) การเสพบริโภคปัจจัยโดยใช้ปัญญา (ปัจจัยปฏิเสวนา) พฤติกรรมของมนุษย์ในที่สุดก็มาลงที่การกิน ใช้ เสพ บริโภค ถ้ามนุษย์ไม่พัฒนาพฤติกรรมในการเสพบริโภคก็จะก่อปัญหาแก่ชีวิต แก่สังคม และแก่โลก จึงต้องพัฒนาพฤติกรรมในการกิน ใช้ เสพ บริโภคให้เป็นพฤติกรรมที่เกิดจากปัญญาที่รู้ เข้าใจ และปฏิบัติให้ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ของปัจจัย 4 ตลอดจนเทคโนโลยีนั้น ๆ ศีลหมวดนี้มีหลักในการปฏิบัติ ดังนี้

(1) บริโภคด้วยความรู้ตระหนักรู้ว่ามีการใช้ บริโภคสิ่งเหล่านั้น มิใช่เป็นจุดหมายของชีวิต แต่มันเป็นปัจจัยเครื่องช่วยเกื้อหนุนให้เราสามารถพัฒนาชีวิต และทำการสร้างสรรค์ประโยชน์สุขที่สูงยิ่งขึ้นไป

(2) บริโภคด้วยความรู้เท่าทันต่อวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของการบริโภค ใช้สอยสิ่งนั้น ๆ เช่น การสวมรองเท้า มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยปกป้องเท้ามิให้เป็นอันตรายจากสิ่งกระทบกระทั่งและเชื้อโรค มิใช่สวมใส่เพื่ออวดโก้แสดงฐานะกันตามค่านิยมที่เลื่อนลอย

(3) บริโภคโดยพิจารณาจัดสรรควบคุมให้ได้ปริมาณประเภท และคุณสมบัติของสิ่งที่บริโภคตรงพอดีกับวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของการบริโภคสิ่งนั้น เช่น บริโภคอาหารในปริมาณและประเภท ซึ่งพอดีกับความต้องการของร่างกายที่จะช่วยให้มีสุขภาพดี

(4) สามารถละเว้นหรือเลิกเสพบริโภค สิ่งที่ไม่เป็นปัจจัยเกื้อหนุนชีวิต เช่น สิ่งที่ทำลายสุขภาพ ไม่เห็นแก่การเสพรส หรือความโก้หรูหรา

1.2.2 สมานิ หมายถึง การฝึกฝนพัฒนาในด้านจิตใจ มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะจิตใจเป็นฐานของพฤติกรรม เนื่องจากพฤติกรรมทุกอย่างเกิดขึ้นจากความตั้งใจหรือเจตนาและ เป็นไปตามเจตจำนงและแรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลัง ถ้าจิตใจได้รับการพัฒนาให้ดีขึ้นแล้ว ก็จะควบคุมดูแลและนำพฤติกรรมไปในทางที่ดีงามด้วย

ยิ่งกว่านั้น ปัญญาจะเจริญงอกงามได้ต้องอาศัยจิตใจที่เข้มแข็งสู้ปัญหาเอาใจใส่ มีความเพียรพยายามที่จะคิดค้นไม่ทอดทิ้ง

การพัฒนาจิตใจนี้ มีสมานิเป็นแกนหรือเป็นศูนย์กลาง ซึ่งอาจแยกออกได้ เป็นการพัฒนาคุณสมบัติของจิตใจในด้านต่าง ๆ คือ

1) พัฒนาคุณธรรม ซึ่งเป็นคุณภาพของจิตใจ ให้เป็นจิตใจที่สูง ประณีต และประเสริฐ เช่น

(1) เมตตา คือ ความรัก ความปรารถนาดี เป็นมิตร อยากให้ผู้อื่นมีความสุข

(2) กรุณา คือ ความสงสาร อยากช่วยเหลือผู้อื่นพ้นจากความทุกข์

(3) มุทิตา คือ ความพลอยยินดี พร้อมทั้งจะส่งเสริม สนับสนุนผู้ที่ประสบความสำเร็จ มีความสุข หรือก้าวหน้าในการทำสิ่งที่ดีงาม

(4) อุเบกขา คือ ความวางตัววางใจเป็นกลาง เพื่อรักษารธรรม เมื่อผู้อื่นควรจะต้องรับผิดชอบต่อการกระทำ ของเขาตามเหตุและผล

(5) จาคะ คือ ความมีน้ำใจเสียสละ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ไม่เห็นแก่ตัว

(6) กตัญญูกตเวทิตา คือ ความรู้จักคุณค่า แห่งการกระทำของผู้อื่น และแสดงออกให้เห็นการรู้คุณค่านั้น

(7) หิริ คือ ความอายบาป ละอายใจต่อการทำชั่ว

(8) โอตตัปปะ คือ ความกลัวบาป เกรงกลัวต่อความชั่ว คร้ามขยาดต่อ
ทุจริต

(9) การวะ คือ ความเคารพ ความใส่ใจรู้จักให้ความสำคัญแก่สิ่งนั้น ผู้
นั้น อย่างถูกต้องเหมาะสม

(10) มัทวะ คือ ความอ่อนโยน สุภาพ นุ่มนวล ไม่กระด้าง

2) **พัฒนาสมรรถภาพและประสิทธิภาพของจิตใจ** โดยเสริมสร้างคุณสมบัติ
ที่ทำให้จิตใจมีความเข้มแข็ง หนักแน่น มั่นคง แกร่งกล้าสามารถทำกิจหน้าที่ได้ผลดี เช่น

(1) ฉันทะ คือ ความใฝ่รู้ใฝ่สร้างสรรค์ อยากรู้ความจริงและใฝ่ที่จะทำ
สิ่งดีงามให้สำเร็จ

(2) วิริยะ คือ ความเพียร บุกฝ่าไปข้างหน้า เอาธุระรับผิชอบ
ไม่ยอมทอดทิ้งกิจหน้าที่

(3) อุตสาหะ คือ ความขยัน ความอดสู ความสู้ยากบากบั่น ไม่ย่อ ไม่ถอย

(4) ขันติ คือ ความอดทน ความเข้มแข็ง ความทนทาน หนักแน่น มั่นคง

(5) จิตตะ คือ ความมีใจจดจ่อ ใส่ใจ อุทิศตัวอุทิศใจให้แก่กิจหน้าที่
หรือสิ่งที่ทำ

(6) สัจจะ คือ ความตั้งใจจริง จริงใจและจริงจัง เอาจริงเอาจัง
มั่นแน่วต่อสิ่งที่ทำ ไม่เหยาะแหยะ ไม่เรรวน ไม่กลับกลาย

(7) อธิษฐาน คือ ความตั้งใจเด็ดเดี่ยว ความมุ่งมั่นแน่วแน่ต่อจุดหมาย

(8) คบะ คือ พลังพากิเลส กำลังความเข้มแข็งพากเพียรในการทำ
หน้าที่ให้สำเร็จ ไม่ยอมแก่ทุจริต ไม่เห็นแก่ความสุข

(9) สติ คือ ความระลึกนึกได้ ไม่เผลอ ไม่เลือนลอย ทันต่อสิ่งที่เกิดขึ้น

(10) สมာธิ คือ ภาวะจิตที่ตั้งมั่น แน่วแน่ สงบอยู่กับสิ่งที่ต้องการทำ ไม่
ฟุ้งซ่าน ไม่มีอะไรมารบกวน

3) **พัฒนาความสุขและภาวะที่เกื้อหนุนสุขภาพของจิตใจ** คุณสมบัติที่ควร
เสริม สร้างขึ้นให้มีอยู่ประจำในจิตใจ เพื่อความมีสุขภาพจิตที่ดี พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้หลาย
อย่าง โดยเฉพาะ

(1) ปราโมทย์ คือ ความร่าเริง สดชื่น เบิกบานใจ ไม่หดหู่หรือห่อเหี่ยว

- (2) **ปีติ** คือ ความอิมใจ ปลาบปลื้ม เปรมใจ ไม่โหยหิวแห้งใจ
 (3) **ปีสัทธา** คือ ความสงบเย็น ผ่อนคลายกายใจ ไม่เครียด
 (4) **สุข** คือ ความคล่องใจ สะดวกสบายใจ สมใจ ไม่มีอะไรบีบคั้น

ติดขัดกับข้อ

- (5) **สันติ** คือ ความสงบ ปราศจากความเร่าร้อนกระวนกระวาย
 (6) **เกษม** คือ ความปลอดโปร่ง ความรู้สึกมั่นคงปลอดภัย โล่งใจไร้

กังวล

- (7) **สีติภาพ** คือ ความเย็นสบาย ไม่มีอะไรแผดเผาใจ ไม่ตรอมตรม
 (8) **เสรีภาพ** คือ ความมีใจเสรี เป็นอิสระ ไม่ถูกผูกมัดติดขัด
 (9) **ปริโยทาดตา** คือ ความผ่องใส ผุดผ่อง แจ่มจ้า กระจ่าง

สร้างใจ ไม่มีความขุ่นมัวเศร้าหมอง

- (10) **วิมริยาทักตตา** คือ ความมีใจไร้พรมแดน ไม่กีดกัน จำกัดตัว

หรือหมกมุ่นติดค้าง

การฝึกสมาธิกำลังเป็นที่สนใจศึกษาและปฏิบัติกันอย่างกว้างขวางในปัจจุบันทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศในโลกระวันตก สาเหตุที่คนหันมานิยมฝึกสมาธิกันมากขึ้น เพราะความเจริญทางวัตถุได้ก่อให้เกิดปัญหาทางจิตใจ ทำให้เกิดความอ้างว้างว้าเหว่ หงอยเหงา กระวนกระวาย ตลอดจนความทุกข์กังวลต่าง ๆ จึงหันมาแก้ปัญหาลทางจิตใจด้วยการฝึกสมาธิ (สุจิตรา อ่อนค้อม : การฝึกสมาธิ, 2549) ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงได้เสนอการฝึกกรรมฐาน ที่พระพุทธเจ้าทรงสรรเสริญมากและทรงสนับสนุนให้พระภิกษุทั้งหลายปฏิบัติมาใช้ฝึกกับนักเรียน คือ อานาปานสติ

การพัฒนาจิตใจหรือเรื่องของสมาธิทั้งหมดนี้ แม้จะมีประโยชน์มากมายนำไปใช้เพื่อวัตถุประสงค์ได้หลายอย่าง เช่น ในเรื่องพลังจิต และในด้านการหาความสุขทางจิตใจ แต่คุณค่าแท้จริงที่ท่านมุ่งหมาย ก็คือ เพื่อเป็นฐานหรือเป็นเครื่องเกื้อหนุนการพัฒนาปัญญา

1.2.3 ปัญญา หมายถึง การพัฒนาปัญญา ซึ่งมีความสำคัญสูงสุด เพราะปัญญาเป็นตัวนำทางและควบคุมพฤติกรรมทั้งหมด คนเราจะมีพฤติกรรมอะไร อย่างไร และแค่ไหน ก็อยู่ที่ว่าจะมีปัญญาชี้แนะหรือบอกทางให้เท่าใด และปัญญาเป็นตัวปลดปล่อยจิตใจ ให้ทางออกแก่จิตใจ ปัญญาเป็นเรื่องกว้างขวาง แยกออกไปได้หลายด้าน เช่น

1) **ปัญญาที่ช่วยให้ดำเนินชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพ ประสบความสำเร็จ**

(1) **ความรู้ความเข้าใจข้อมูลความรู้** รวมทั้งศิลปะวิทยาการต่าง ๆ
 เข้าถึงเนื้อหาความหมาย ได้ถูกต้องชัดเจน

(2) การรับรู้เรียนรู้ได้อย่างถูกต้องตามเป็นจริง ตรงตามสภาวะของสิ่งนั้น หรือตามที่มันเป็น

(3) ความรู้จักจับสาระของความรู้หรือเรื่องราวต่าง ๆ รู้จุด รู้ประเด็น สามารถยกขึ้นพูด ชี้แสดงได้

(4) รู้จักสื่อสารถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจและความต้องการของตนให้ผู้อื่นรู้ตาม เห็นตาม เป็นต้น

(5) การคิดการวินิจฉัยที่ถูกต้องชัดเจนและเที่ยงตรง

(6) ความรู้จักแยกแยะ วิเคราะห์ วิจัย สืบสวนเหตุปัจจัยของ เรื่องราวต่าง ๆ ที่จะทำให้สามารถแก้ไขปัญหา

(7) ความรู้จักเชื่อมสัมพันธ์ประสบการณ์ข้อมูลและองค์ความรู้ ต่าง ๆ โยงเข้ามาประสานเป็นภาพองค์รวมที่ชัดเจน

2) **ปัญญาที่ช่วยให้ดำเนินเข้าสู่วิถีชีวิตที่ถูกต้องดีงาม** ความรู้ความเข้าใจใน ระบบความสัมพันธ์ของสิ่งทั้งหลายที่อิงอาศัย สืบเนื่องส่งผลต่อกันตามเหตุปัจจัย มองเห็นภาวะ และกระบวนการที่ชีวิต สังคม และโลก มีความเป็นมาและจะเป็นไปตามกระแสแห่งเจตจำนงและ เหตุปัจจัยที่ตนประกอบสร้างสมจัดสรรและมีปฏิสัมพันธ์กับปัจจัยอื่นทั้งหลาย

3) **ปัญญาที่ช่วยให้บรรลุจุดหมายสูงสุดของชีวิตที่ดีงาม** ความรู้เข้าใจถึงเท่า ทันความจริงของสังขาร คือโลกและชีวิตที่เปลี่ยนแปลงเป็นไปตามกฎธรรมดาของธรรมชาติจน สามารถวางใจถูกต้องต่อสิ่งทั้งหลาย ทำจิตใจให้หลุดพ้น เป็นอิสระได้โดยสมบูรณ์ และมีชีวิตที่ เป็นรูปอยู่ด้วยปัญญาอย่างแท้จริง

การศึกษา 3 ด้านที่เรียกว่าไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ซึ่งเป็นหลักใหญ่ ของพระพุทธศาสนา เป็นระบบและเป็นกระบวนการทั้งหมดของการพัฒนาคน จากหลักธรรม ไตรสิกขานี้ พระพุทธเจ้าทรงแสดงหลักธรรมและข้อธรรม แยกย่อยออกไปมากมาย แต่ละหมวด แต่ละชุด มักจะมีสาระบางส่วนของไตรสิกขาครบทั้ง 3 อย่าง ประสานหรือบูรณาการกันอยู่ใน ลักษณะใดลักษณะหนึ่งตามความเหมาะสมกับกรณีนั้น ๆ

กล่าวโดยสรุป ไตรสิกขา คือ แนวคิดในการศึกษาที่พัฒนามนุษย์ทั้งทางกาย วาจา จิตใจ อารมณ์ และสติปัญญา ให้สามารถดำรงและดำเนินชีวิตในสังคมอย่างมีสติ มี อิสรภาพ เน้นการปฏิบัติ ฝึกหัด อบรมตนด้วยหลักของศีล สมาธิ ปัญญา

1.3 ความสำคัญของไตรสิกขา

พระศรีสุททธิกวี ได้กล่าวถึงความสำคัญของไตรสิกขาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาจิตตามหลักพระพุทธศาสนาไว้ว่า การพัฒนาจิตตามหลักของพระพุทธศาสนา จำเป็นต้องปฏิบัติตามมรรคมืองค์แปดหรือไตรสิกขาเท่านั้น จึงจะได้รับผลตามมุ่งหมายไว้ หากปฏิบัตินอกเหนือไปจากไตรสิกขาแล้ว ไม่จัดว่าเป็นการพัฒนาจิตตามหลักพระพุทธศาสนาเลย เพราะว่าเมื่อปราศจากไตรสิกขา ก็ไม่อาจพัฒนาได้ หรือไม่อาจจะยกจิตขึ้นสู่ระดับสูงได้ ฉะนั้นไตรสิกขาจึงสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาจิต

สุจิตรา ธรรัตน์ (2531) กล่าวถึงความสำคัญของไตรสิกขาไว้พอสรุปได้ว่า ไตรสิกขานี้เมื่อนำมาแสดงในรูปของคำสอน เพื่อนำไปเป็นหลักประพฤติปฏิบัติ เป็นคำสอนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า 3 ประการ ที่เรียกว่า โอวาทปาฏิโมกข์ คือ

1. การไม่กระทำความชั่วทั้งปวง ทั้งทางกาย ทางวาจา ที่เรียกว่า สีล
2. การบำเพ็ญความดีให้เพียบพร้อม จักอยู่ในการปฏิบัติจิตขั้นที่เรียกว่า สมาธิ
3. การทำจิตของตนให้ผ่องใส จัดเป็นการฝึกปฏิบัติในขั้นสูงสุด เรียกว่า ปัญญา

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ไตรสิกขามีความสำคัญต่อการพัฒนาจิตของมนุษย์ โดยปฏิบัติตามมรรคมืองค์แปดและโอวาทปาฏิโมกข์ ซึ่งเป็นคำสอนของพระพุทธเจ้า ประกอบด้วย สีล สมาธิ ปัญญา

1.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับไตรสิกขา

จากการศึกษาค้นคว้างานวิจัยเกี่ยวกับไตรสิกขาทั้งในประเทศและต่างประเทศ พอสรุปได้ดังนี้

1.4.1 งานวิจัยภายในประเทศ

เอมอร กฤษณะรังสรรค์ (2537:137) ได้ศึกษาผลของการฝึกอบรมตามหลักไตรสิกขาต่อความรับผิดชอบในหน้าที่ของนักศึกษาวิชาชีพครู ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษากลุ่มทดลองมีความรับผิดชอบในหน้าที่ที่สูงกว่านักศึกษากลุ่มควบคุมทั้งพฤติกรรมความรับผิดชอบในหน้าที่ในชั้นเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

เอกชัย คะขาววงศ์ (2538:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติงานกับการปฏิบัติตนตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า

1. การปฏิบัติตนตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมปฏิบัติตนอยู่ในระดับดี จำแนกเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านปฏิบัติในระดับดี คือ ชั้นปัญญา ชั้นสมาธิ ชั้นศีล

2. ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์ ระหว่างการปฏิบัติงานกับการปฏิบัติตนตามหลักไตรสิกขาพบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญของสถิติ ที่ระดับ .001 ($r = .359$) และในรายข้อการปฏิบัติตนตามหลักไตรสิกขา พบว่า วิธีการทำสมาธิกับเวลาในการทำสมาธิมีความสัมพันธ์กันสูงสุด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($r = .600$) รายข้อที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับข้ออื่นมากที่สุด คือเวลาในการทำสมาธิ

สุรพงษ์ ชูเดช (2542:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลของการฝึกอบรม ตามแนวทางไตรสิกขาที่มีต่อการพัฒนาวินัยในตนเองของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนที่ได้รับการฝึกอบรมวินัยในตนเองตามแนวทางไตรสิกขา มีวินัยในตนเองสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการฝึกอบรมวินัย ตามวิธีปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดู แบบรักมาก – ควบคุมน้อย เมื่อได้รับการฝึกอบรมวินัยในตนเองตามแนวทางไตรสิกขา มีวินัยในตนเองไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจากนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักมาก – ควบคุมมาก แบบรักน้อย – ควบคุมมาก และแบบรักน้อย – ควบคุมน้อย

ไพรัตน์ ญาติฉิมพาลี (2540:76) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาพระพุทธศาสนา โดยการสอนแบบไตรสิกขา กับการสอนตามคู่มือครู ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนที่เรียนโดยการสอนแบบไตรสิกขา กับนักเรียนที่เรียนโดยการสอนตามคู่มือครู แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนที่เรียน โดยการสอนแบบไตรสิกขา กับนักเรียนที่เรียนโดยการสอนตามคู่มือครู แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วิรัตน์ มั่นชานนท์ (2545:192) ได้ศึกษาอิทธิพลของหลักไตรสิกขาที่มีต่อการสอนและการเรียนรู้ของเด็ก : กรณีศึกษาศูนย์เด็กก่อนเกณฑ์ ผลการวิจัยพบว่า

1. ศูนย์เด็กก่อนเกณฑ์จัดการศึกษาโดยใช้หลักไตรสิกขามานุกรณาการเข้ากับการสอนให้เด็กได้เรียนรู้เพื่อพัฒนาจริยธรรม นอกจากนี้มีการจัดสถานที่ศึกษาให้อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่มีสภาพเป็นธรรมชาติด้วยต้นไม้ เป็นการสอดคล้องกับธรรมชาติของเด็ก เพื่ออำนวยให้ได้ฝึกฝนพัฒนาสติ สมาธิ ปัญญา ในส่วนของครูผู้สอนต้องมีพื้นฐานทางจริยธรรมสูง มีจิตใจรักเด็ก มีความเสียสละ

2. ผลจากการสอนโดยใช้หลักไตรสิกขา ทำให้เด็กเกิดการเปลี่ยนแปลงทางกาย วาจา จิตใจ และสติปัญญาไปในทางที่ดี คือมีจริยธรรมสูงขึ้น มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับสิ่งแวดล้อม ธรรมชาติ สภาพสัตว์ และเพื่อนมนุษย์ เช่น มีความเมตตา กรุณา ไม่เบียดเบียนมีจิตใจอ่อนโยน รู้จักเสียสละ มีความเอื้อเฟื้อแบ่งปัน มีสติ รู้จักช่วยเหลือตนเองมีความร่าเริงแจ่มใส

3. ในส่วนของปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น ผู้วิจัยพบว่า จากการใช้หลักไตรสิกขาในการสอนและการเรียนรู้ของเด็ก เพื่อพัฒนาด้านจริยธรรมมากกว่าทางวิชาการ ถึงแม้ว่าจะเหมาะสมกับยุคสมัยแห่งสังคมบริโภคนิยม แต่ควรเพิ่มความรู้ทางวิชาการควบคู่กันไป และยังพบว่าเด็กที่ได้รับการปลูกฝังอบรมจนมีจิตใจสูงด้านจริยธรรม จะทำให้เด็กมองโลกในแง่ดีงามเกินไป จนถูกเอารัดเอาเปรียบจากสังคมรอบด้านได้

1.4.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

ซีแมน นิดิช และ แบนท์ทา (Zeman Nidich & Banta 1988 อ้างอิงใน สมใจ เกียรติพินิจกุล, 2536) ได้ศึกษาอิทธิพลของการฝึกสมาธิแบบทีเอ็ม (Transcendent Meditation) ที่มีต่อสภาวะแท้จริงแห่งตนในมหาวิทยาลัยซินซินเนติ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 20 คน เป็นกลุ่มทดลอง 15 คน กลุ่มควบคุม 5 คน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองมีสภาวะแท้จริงแห่งตนสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากงานวิจัยทั้งหมดดังกล่าวมาแสดงให้เห็นว่าผู้ได้รับการฝึกตามหลักไตรสิกขา มีลักษณะที่พึงประสงค์หลายด้านสูงกว่าผู้ที่ไม่ได้รับการฝึกตามหลักไตรสิกขา ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับที่พระพุทธเวทีก่อไว้ว่า การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนั้น สามารถทำได้โดยใช้หลักไตรสิกขา (พระพุทธเวที, 2536:55)

2. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับความกตัญญูกตเวทิต

2.1 ความหมายของกตัญญูกตเวทิต

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2543 (2543: 6) ให้ความหมายว่า กตัญญู หมายถึง ผู้รู้อุปการะที่ท่านทำให้, ผู้รู้คุณท่าน กตเวทิต หมายถึง การประกาศบุญคุณที่ท่านมีแก่ตนให้ปรากฏแก่คนอื่น คนกตัญญูกตเวทิต คือคนรู้คุณและสนองคุณเป็นคนมีจิตใจสูง ตคน้ำไม่ไหล ตกไฟไม่ไหม้ ได้รับยกย่องว่าเป็นคนดี ความกตัญญูกตเวทิตเป็นเหตุให้เกิดความรักใคร่เอ็นดู มีความไว้วางใจและความสรรเสริญ นำมาซึ่งความสุขความเจริญ ฉะนั้นพระพุทธเจ้าจึงตรัสว่าเป็นเครื่องหมายของคนดี ดังพุทธภาษิตที่ว่า “ความกตัญญูกตเวทิต เป็นเครื่องหมายแห่งคนดี”

พระสมชาย ฐานวุฑโฒ (2533:199) ให้ความหมาย ความกตัญญูกตเวทิตะ ใน มงคลชีวิต ฉบับธรรมทายาทว่าหมายถึง ความเป็นผู้มีใจกระจ่าง มีสติปัญญาบริบูรณ์รู้อุปการะคุณ ที่ผู้อื่นกระทำแล้ว แก่ตน ผู้ใดก็ตามที่ทำความแก่ตนแล้ว ไม่ว่าจะมากก็ตามน้อยก็ตาม เช่น เลี้ยงดู สั่งสอน ให้ที่พัก ให้งานทำ ฯลฯ ย่อมระลึกถึงด้วยความซาบซึ้งอยู่เสมอ ไม่ลืมอุปการะคุณนั้นเลย

อีกนัยหนึ่ง ความกตัญญู หมายถึง ความรู้บุญหรือรู้อุปการะของบุญที่ตนทำไว้ แล้วรู้ว่าที่ตนเองพ้นจากภัยอันตรายทั้งหลาย ได้ดีมีสุข อยู่ในปัจจุบันก็เพราะบุญทั้งหลายที่เคยทำ ไว้ในอดีต ส่งผลให้ จึงไม่ลืมอุปการะของบุญนั้น แล้วสร้างสมบุญใหม่ให้ยิ่ง ๆ ขึ้นไป

สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย (สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย. 2529:9) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความกตัญญู คือ ความรู้สำนึกในการอุปการะคุณ หรือบุญคุณที่ผู้อื่นมีต่อเรา กตเวทิตะ คือ การแสดงออกและการตอบแทนบุญคุณ ความหมายโดยย่อได้แก่ “ความรู้บุญคุณและตอบแทนต่อคนอื่น และสิ่งอื่นที่มีบุญคุณ”

ชม ภูมิภาค (2525:102-103) ให้ความหมาย กตัญญู แปลว่า รู้คุณคน หมายความว่า ใครทำอะไรให้ก็ไม่ลืม ระลึกถึงบุญคุณอยู่เสมอ กตเวทิตะ แปลว่า แทนคุณคน หมายความว่า ตอบแทนบุญคุณท่านหรือสนองคุณท่าน รวมความ กตัญญูกตเวทิตะ หมายความว่า ผู้อุปการะคุณท่านแล้วและตอบแทน คนดีต้องมีคุณธรรมข้อนี้เป็นเครื่องหมาย ถ้าไม่มีคุณธรรม ข้อนี้เป็นเครื่องหมายก็ยังไม่รู้ไม่ได้ว่าเป็นคนดี

พุทธทาสภิกขุ (2534:3-4) กล่าวว่า ความรู้และยอมรับรู้ในบุญคุณของผู้อื่นที่มีอยู่เหนือตนเรียกว่า กตัญญูตา การพยายามทำตอบแทนบุญคุณนั้น ๆ เรียกว่า กตเวทิตา คนที่รู้บุญคุณ เรียกว่า คนกตัญญู คนที่ทำตอบแทน เรียกว่า คนกตเวทิตะ กตัญญูกตเวทิตะ หมายถึง ความรู้บุญคุณท่านแล้วทำตอบแทนให้ปรากฏนี้เป็นธรรมประคองโลกให้เป็นอยู่ได้ และอยู่ได้ด้วยความสงบสุข ขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงามทั้งหลายของคนไทย ล้วนแต่มีความกตัญญูกตเวทิตะเป็นที่ตั้งที่สำคัญ และทั้งเป็นไปเพื่อรักษา ส่งเสริมคุณธรรมข้อนี้ ให้คงมีอยู่ในโลกอย่างแน่นแฟ้นพร้อมกันไปในตัว

สมเด็จพระสังฆราชอุฎฐายี มหาเถร จวน (2538:219-224) กล่าวว่า ความเป็นผู้กตัญญูหมายถึง ความไม่ลบล้างบุญคุณท่าน จะเป็นใครก็ตามถ้ามีบุญคุณกับตนแล้วต้องไม่ลบล้าง ต้องยกย่องและพยายามตอบสนองคุณตามความสามารถ ความเป็นผู้กตัญญูเป็นภูมิธรรมเป็นประเพณีของคนดี เช่น บุตรมีความกตัญญูรู้คุณของบิดามารดา ตลอดถึงบูรพชนต้นตระกูลที่ได้ก่อสร้างทรัพย์สมบัติและคุณความดี ช่วยกันรักษาสมบัติของชาติ เช่น แคนดินถิ่นประเทศ ส่วนกตเวทิตะนั้น หมายถึง ผู้ตอบแทนสนองอุปการะคุณ เช่น ศิษย์มีความสำนึก รู้คุณของครูอาจารย์ จึงเคารพเชื่อฟังคำสั่งสอน เคารพในการศึกษา ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความสมบูรณ์ ไม่บกพร่อง เป็นต้น

สรุป ความกตัญญูกตเวที หมายถึง ความรู้และการยอมรับรู้ในบุญคุณของบุคคล สัตว์ สิ่งของ และธรรมชาติสิ่งแวดล้อมที่มีต่อตัวเราทั้งทางตรงและทางอ้อม และพยายามกระทำ ตอบด้วยการทดแทนพระคุณ ช่วยเหลืออุปการะ ยกย่อง บำรุง รักษาให้คงอยู่ เพื่อความสงบสุข ของสังคม และเพื่อความสมดุลทางธรรมชาติ

2.2 สิ่งที่ต้องระลึกถึง

ฐานวุฑฺโฒ ภิกขุ (2530:67-69) ได้กล่าวถึงสิ่งที่จะต้องระลึกถึง แบ่งได้ 5 ประการ ได้แก่

1. กตัญญูต่อบุคคล คือใครก็ตามที่เคยมีพระคุณต่อเรา ไม่ว่าจะมากน้อยเพียงใด จะต้องกตัญญูรู้คุณท่านติดตามระลึกถึงเสมอ ด้วยความซาบซึ้ง พยายามหาโอกาสทดแทน คุณท่านให้ได้ โดยเฉพาะพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระสงฆ์ บิณฑบาต คฤ อุปัชฌาย์อาจารย์ พระมหากษัตริย์ หรือผู้ปกครอง

2. กตัญญูต่อสัตว์ คือ สัตว์ที่มีคุณต่อเรา เช่น ช้าง ม้า วัว ควาย ที่ใช้งาน จะต้องใช้ด้วยความกรุณาปราณี ไม่เขี่ยนมตีมันจนเกินไป อย่าใช้งานหนักจนเป็นการทรมาน ขณะเดียวกันต้อง เลี้ยงดูให้อาหาร อย่าให้อดอยาก ให้ได้กิน ได้นอน ได้พักผ่อนตามเวลา

3. กตัญญูต่อสิ่งของ คือ ของสิ่งใดที่มีคุณค่าต่อเรา เช่น หนังสือธรรมะ หนังสือ เรียน สถานศึกษา วัด ต้นไม้ ป่าไม้ วัสดุอุปกรณ์ในการหาเลี้ยงชีพ ฯ จะต้องปฏิบัติต่อ สิ่งเหล่านี้ให้ดี ไม่ลบหลู่ดูแคลน ไม่ทำลาย

ตัวอย่างเช่น ไม้คานที่ใช้หาบของขาย เมื่อเจ้าของตั้งตัวได้ ร่ำรวยขึ้นก็ไม่ทิ้ง ยัง คิดถึงคุณของไม้คานอยู่ ถือเป็นของคู่ชีวิตช่วยเหลือคนสร้างฐานะมา จึงเลี่ยมทองเก็บไว้เป็นที่ระลึก ไว้เป็นเครื่องเตือนใจมีกล่าวไว้ในเตมิชาดกว่า

“อย่าว่าถึงคนที่เราได้พึ่งพาอาศัยกันเลย แม้แต่ต้นไม้ที่ได้อาศัยร่มเงาก็หาควรจะ หักกิ่ง ริดก้านรานใบของมันไม่ ผู้ใดพำนักอาศัยนั่งนอนใต้ร่มเงาของต้นไม้ใดแล้ว ยังขึ้นหักกิ่งริด ก้านรานใบ เค็ดยอด ขูดรากถากเปลือก ผู้นั้นชื่อว่า ทำร้ายมิตร เป็นคนชั่วช้าเลวทราม จะมีแต่ อัปมงคลเป็นเบื้องหน้า”

4. กตัญญูต่อบุญ คือ รู้ว่าคนเราเกิดมามีอายุยืนยาวร่างกายแข็งแรง ผิวพรรณดี สติปัญญาเฉลียวฉลาด มีความสุขตามจริง มีความก้าวหน้า มีทรัพย์สมบัติมาก ก็เนื่องจากผลของบุญ จะไปสวรรค์ กระทั่งไปนิพพาน ได้ก็ด้วยบุญ กล่าวได้ว่า ทุกอย่างสำเร็จได้ด้วยบุญ ทั้งบุญเก่าที่ได้ สั่งสมมาดีแล้ว และบุญใหม่ที่เพียรสร้างขึ้นประกอบกันจึงมีความรู้คุณของบุญ มีความอ่อนน้อม ในตัว ไม่ดูถูกบุญ ตามระลึกถึงบุญเก่าให้จิตใจชุ่มชื้น และไม่ประมาทในการสร้างบุญใหม่ให้ยิ่งๆ ขึ้นไป

5 กตัญญูต่อตนเอง คือ รู้ว่าร่างกายของเรานี้เป็นอุปกรณ์สำคัญที่เราจะใช้อาศัยในการทำความดี ใช้ในการสร้างบุญกุศลนานาประการ เพื่อความสุขความเจริญก้าวหน้าแก่ตนเอง จึงทะนุถนอมดูแลร่างกายรักษาสุขภาพให้ดี ไม่ทำลายด้วยการกินเหล้าเสพสิ่งเสพติด เทียวเตร็ดเตร่ คี้น ๆ และไม่นำร่างกายนี้ไปประกอบความชั่ว เช่น ชำสัดว์ ลักทรัพย์ เจ้าชู้ อันเป็นการทำลายตัวเอง นอกจากนี้ฐานวฑฺฒ โภ กิภุ ยังได้กล่าวถึงอานิสงส์การมีความกตัญญูทศเวทที่ไว้ดังนี้

2.3 อานิสงส์การมีความกตัญญูทศเวทที่

- 2.3.1 ทำให้รักษาคุณความดีเดิมไว้ได้
- 2.3.2 ทำให้สร้างคุณความดีใหม่เพิ่มได้อีก
- 2.3.3 ทำให้เกิดสติ ไม่ประมาท
- 2.3.4 ทำให้เกิดหิริโอตตัมปะ
- 2.3.5 ทำให้เกิดขันติ
- 2.3.6 ทำให้จิตใจผ่องใส มองโลกในแง่ดี
- 2.3.7 ทำให้เป็นที่สรรเสริญของคนดี
- 2.3.8 ทำให้มีคนอยากคบหาสมาคม
- 2.3.9 ทำให้ทั้งมนุษย์และเทวดาอยากช่วยเหลือ
- 2.3.10 ทำให้ไม่มีเวร ไม่มีภัย
- 2.3.11 ทำให้ลาภผลทั้งหลายเกิดขึ้นโดยง่าย
- 2.3.12 ทำให้บรรลุมรรคผลนิพพานโดยง่าย

ฯลฯ

จากที่กล่าวมา พอสรุปได้ว่า สิ่งใดที่เคยให้หรือทำคุณประโยชน์ให้แก่เรา ควรรู้จักสำนึกและตอบแทนบุญคุณในสิ่งนั้น เพื่อให้เกิดความเป็นสิริมงคลแก่ตนเอง

2.4 ความสำคัญของความกตัญญูทศเวทที่

ฐานวฑฺฒ โภ กิภุ (2530:67-69) ได้กล่าวถึงปัญหาทางสังคมทั่วไปที่เกิดขึ้น เพราะขาดคุณธรรมข้อหนึ่ง คือความกตัญญู ซึ่งเวลานี้กำลังจะขาดไปเรื่อย ๆ เพราะว่าคนสมัยใหม่ไม่ค่อยสนใจเรื่องนี้ จึงสร้างปัญหาให้เกิดขึ้นในครอบครัวบ่อย ๆ คนในสมัยโบราณเขามองเห็นการณ์ไกลว่า อะไรจะเกิดขึ้น เขาจึงย้ำสอนกันมากในเรื่องนี้ และถือว่าความกตัญญูเป็นคุณธรรมที่สำคัญและมีความจำเป็นแก่สังคม นักปราชญ์ในอินเดียได้เขียนสอตนแทรกความกตัญญูไว้ในวรรณกรรมทุกเรื่อง เพื่อสอนใจเยาวชนทางด้านวรรณคดีในพุทธศาสนา ได้แก่ ชาดกต่าง ๆ เป็นนิทานสอนใจ ก็แฝงไว้ด้วยความกตัญญูทศเวทที่ทุกเรื่อง เพื่อสอนให้ลูกมีความกตัญญูทศเวทที่ต่อบิดามารดา ไม่ประทุษร้ายต่อพ่อแม่ ไม่ทำอะไรให้พ่อแม่เข้าใจ เจ็บไข้ดูแลรักษา ช่วยเหลือกิจการ

เมื่อพ่อแม่ต้องการ ดังเช่น ในประเทศจีน ปรัชญาเมธีจีนที่สำคัญ ๆ ได้แก่ ขงจื้อ ได้เขียนหลักปฏิบัติเกี่ยวกับความกตัญญูทวดเวทิจนให้ถูกปฏิบัติต่อพ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย สอนให้บุคคลรู้จักเคารพนับถือผู้มีพระคุณ ประเพณีของชาวจีน เช่น ต้นเซ้าต้องจตุรูป 3 ดอก ไปยื่นหน้าบ้าน เพื่อให้วัวฟ้าดิน เพื่อระลึกถึงคุณงามความดีของแผ่นดินและฟ้า ซึ่งมีความผูกพันกับชีวิต (พระเทพวิสุทธิเมธี ม.ป.ป.:5-8)

ความสำคัญของความกตัญญูทวดเวทินั้นผู้วิจัยพอสรุปเป็นข้อ ๆ ได้ดังนี้

1. ความกตัญญูทวดเวทิจนเป็นวัฒนธรรมที่ดีงาม ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมไทยได้สอดแทรกความกตัญญูทวดเวทิจนไว้เกือบทุกเรื่อง เช่น การทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้กับผู้ตาย การบวช วันขึ้นปีใหม่ วันสงกรานต์ วันลอยกระทง ฯลฯ

2. ความกตัญญูทวดเวทิจนทำให้สถาบันครอบครัวและสังคมมั่นคง ความกตัญญูทวดเวทิจนช่วยให้โลกอยู่รอดไม่มีปัญหา ปัญหาคนชราไม่มีคนเลี้ยง ปัญหาสงคราม ปัญหาความโหดร้ายทารุณ ปัญหาการเมือง ปัญหาเศรษฐกิจ ฯลฯ ก็จะหมดไป

3. สภาวะสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติจะสมดุลไม่ถูกทำลาย คนมีความกตัญญูทวดเวทิจนย่อมระลึกถึงบุญคุณของป่าไม้ พืชพันธุ์ แม่น้ำ ลำธาร ถนนหนทาง และสิ่งสาธารณประโยชน์อื่น ๆ ฯลฯ ช่วยกันอนุรักษ์ บำรุงรักษาให้สิ่งเหล่านั้นคงอยู่ร่วมกับมนุษย์อย่างสมดุลและกลมกลืน

4. ความกตัญญูทวดเวทิจนเป็นเครื่องหมายของคนดี พระเทพวิสุทธิเมธี (ม.ป.ป.:19-20) กล่าวว่า “เราจะคุณคนไม่ต้องไปคุณแหวนที่สวมนิ้ว สายสร้อยห้อยคอ รถยนต์ สิ่งเหล่านั้นเป็นเปลือกทั้งนั้น แต่ดูว่าเขามีคุณธรรม คือมีความกตัญญูทวดเวทิจนขนาดไหน เขาปฏิบัติต่อพ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย เครือญาติ อย่างไร คนดีย่อมมีความหนักแน่น อดทนให้การดูแลบำรุงรักษาบิดามารดาให้อยู่เป็นสุข เพราะพ่อแม่เป็นพระประจำบ้าน เป็นเทวดาประจำบ้าน ไม่ต้องไปกราบไหว้เทวดาที่ไหน กราบไหว้บิดามารดาก็พอแล้ว การเคารพกราบไหว้บูชาพ่อแม่เป็นมงคลชีวิต”

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าความกตัญญูทวดเวทิจนเป็นคุณธรรมที่สำคัญที่ทำให้สังคมดำรงอยู่ด้วยความสงบสุข โดยเฉพาะขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงามทั้งหลายของคนไทยล้วนแต่มีความกตัญญูทวดเวทิจนเป็นพื้นฐานสำคัญ และยังเป็นไปเพื่อรักษาและส่งเสริมคุณธรรมข้อนี้ให้คงมีอยู่ต่อไปอีกด้วย จากการศึกษาค่านิยมไทยของสุนทรีย์ โคมิน และสนิท สัมภักการ (2522:334) พบว่า ค่านิยมที่คนไทยให้ความสำคัญที่สุดคือ ความกตัญญูทวดเวทิจน รวมทั้งความเกรงใจต่อผู้มีบุญคุณ ต่อผู้ใหญ่อีกด้วย ซึ่งแตกต่างจากค่านิยมของคนในสังคมตะวันตก นอกจากนี้ ถ้ายอง วิมุกตละพ (2521:13) ได้กล่าวไว้ว่า แม้แต่ในวรรณคดีไทยก็มักมีเนื้อความ

สอนให้รู้พระคุณบุพการี และยกย่องผู้มีความกตัญญูทเวทียู่เสมอ จนกลายเป็นวัฒนธรรมประจำชาติ

การปลูกฝังความกตัญญูทเวทินี้จะต้องเริ่มต้นจากบ้าน คือ บิดามารดาจะต้องเป็นครูคนแรกในการอบรมสั่งสอนคุณธรรมข้อนี้แก่ลูกหลาน ต้องเป็นตัวอย่างที่ดีให้เด็กเห็น โดยการแสดงความเคารพนับถือเลี้ยงดูปู่ ย่า ตา ยาย ให้เด็กเห็นตัวอย่างที่ดีอยู่เสมอ หรือการแสดงด้วยคำพูดที่ไพเราะ เช่น การกล่าวคำขอบคุณหรือการแสดงการระต่อผู้ที่ทำประโยชน์หรือความดีให้สิ่งเหล่านี้จะเป็นบันไดขั้นต้นของการปลูกฝังความกตัญญูทเวทิต

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความกตัญญู

ถัดดาวลัย พรศรีสมุทร และวิลาศลักษณ์ ชั่ววัลลี (2524:81) ได้ศึกษาวัฒนธรรมทางจิตใจของไทย 5 ด้าน คือ ความซื่อสัตย์ การมีสัมมาคารวะต่อบิดามารดาและผู้อาวุโส ความเอื้อเฟื้อ ความกตัญญูทเวทิต และการยิ่คบาปบุญ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการศึกษาพบว่านักเรียนที่มีฐานะความเป็นอยู่ต่ำ ได้รับการถ่ายทอดเรื่องความกตัญญูทเวทิตมากกว่านักเรียนที่มีฐานะความเป็นอยู่สูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วิริยาภรณ์ ชัยชลทรัพย์ (2525:70-71) ได้ทำการวิจัยโดยการทดลองสอนความกตัญญูทเวทิตแก่เด็กที่มีระดับพัฒนาการทางสติปัญญาในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวนประมาณ 90 คน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มที่สอนโดยวิธีกลุ่มสัมพันธ์มีความรู้ความเข้าใจเรื่องความกตัญญูทเวทิตสูงเท่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กลุ่มที่สอนโดยวิธีสอนแบบธรรมดามีความรู้ความเข้าใจเรื่องความกตัญญูทเวทิตสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กลุ่มที่สอนโดยวิธีกลุ่มสัมพันธ์มีความรู้ความเข้าใจเรื่องความกตัญญูทเวทิตแตกต่างจากกลุ่มที่สอนโดยวิธีสอนแบบธรรมดาดังอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ กลุ่มที่สอนโดยวิธีกลุ่มสัมพันธ์มีทัศนคติต่อการแสดงความกตัญญูทเวทิตเท่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กลุ่มที่สอนโดยวิธีสอนแบบธรรมดามีทัศนคติต่อการแสดงความกตัญญูทเวทิตดีกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กลุ่มที่สอนโดยวิธีกลุ่มสัมพันธ์มีทัศนคติต่อการแสดงความกตัญญูทเวทิตดีเท่ากลุ่มที่สอนโดยวิธีสอนแบบธรรมดาดังอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในกลุ่มเด็กที่สอนโดยวิธีกลุ่มสัมพันธ์ เด็กที่มีระดับพัฒนาการทางสติปัญญาต่างกันมีความรู้ความเข้าใจเรื่องความกตัญญูทเวทิตแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ฉลวยศรี มีใจเย็น (2526:57) ได้ทำการวิจัยโดยการทดลองใช้การแสดงบทบาทสมมุติเพื่อพัฒนาจริยธรรมด้านความกตัญญูทเวทิตของนักเรียนชั้นประถมปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่าพัฒนาการการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความกตัญญูทเวทิตของนักเรียนที่เรียนด้วยการแสดงบทบาทสมมุติสูงกว่ากลุ่มที่เรียนตามปกติ

โกวิทช์ ราธิวงค์ (2545) ได้ศึกษาหลักคำสอนเรื่องความกตัญญูกตเวทีใน พระพุทธศาสนา : กรณีศึกษาทัศนคติของคณาจารย์ ว่าด้วยการทอดทิ้งบุพการีในสังคมไทยพุทธ โดยการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ การวิจัยภาคเอกสารและการวิจัยภาคสนาม ผลการวิจัยภาค เอกสารพบว่า ความกตัญญูกตเวที คือ ความตระหนักรู้ในคุณของบุคคล สัตว์ และประโยชน์ของ สิ่งอื่นที่มีต่อตนเองทั้งโดยตรงและโดยอ้อมแล้วประกาศและตอบแทนคุณนั้นตามความเหมาะสม มี 5 ประเภท คือ ความกตัญญูต่อบุคคล กตัญญูต่อสัตว์ กตัญญูต่อวัตถุสิ่งที่ไม่มีความวิญญูณ กตัญญูต่อ ตนเองและกตัญญูต่อธรรม ความกตัญญูกตเวทีสัมพันธ์กับสัมมาทิฏฐิในฐานะเกื้อกูลกัน และสัมพันธ์กับหลักธรรมในฐานะมีผลถึงกันทั้งในชาตินี้และชาติหน้า บุพการีที่เน้นในงานวิจัย คือ บิดา มารดา ถูกยกย่องในฐานะพิเศษเป็นพรหมบุรพเทพ บุรพจารย์ และอาหุไนยบุคคลหรือพระ อรหันต์ของบุตรธิดาควรที่บุตรธิดาจะต้องตระหนักในบุญคุณ แล้วตอบแทนด้วยการเลี้ยงดู ช่วยทำ กิจธุระ ดำรงวงศ์สกุล ประพฤติตนให้สมควร ได้รับทรัพย์มรดก และทำบุญอุทิศกุศลไปให้เมื่อท่าน ล่วงลับไปแล้ว

ผลการวิจัยภาคสนามพบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความเข้าใจหลักคำสอนเรื่องความ กตัญญูกตเวทีเป็นอย่างดี มีการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนามาก่อนจะเข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์ คนชราในระดับสูง การปฏิบัติต่อบิดามารดาเมื่อครั้งเป็นหนุ่มสาวอยู่ในระดับดี ส่วนสาเหตุสำคัญที่ ไม่สามารถอยู่ร่วมกับบุตรหลานได้นั้น ส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากปัญหาขาดแคลนผู้ดูแล ในเวลา กลางวัน รองลงมาคือปัญหาด้านสุขภาพ ส่วนบุคคลที่มาเยี่ยมผู้สูงอายุมากที่สุด คือ หลานหรือ เหลน และในบั้นปลายชีวิตผู้สูงอายุเลือกที่จะอยู่สถานสงเคราะห์คนชราบางแคมมากที่สุด ในด้าน ความพึงพอใจมากที่สุดคือ การบริการของผู้ดูแลของสถานสงเคราะห์คนชรา ส่วนด้านความ ต้องการ พบว่าในส่วนที่เกี่ยวข้องกับบุตรหลานผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่มีความต้องการมากนัก ที่ ต้องการคือให้หน่วยงานรัฐเข้ามาช่วยเหลือสนับสนุน

อนุพันธ์ อภิขยานุภาพ (2548:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการนำหลักธรรมเรื่องความ กตัญญูกตเวทีไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า

1. เกี่ยวกับความรู้หลักธรรมเรื่องความกตัญญูกตเวที พบว่า นักเรียนมีความรู้เรื่อง หลักธรรมข้อกตัญญูกตเวที เรื่องทำคุณประโยชน์แก่ครอบครัว และผู้ทำคุณประโยชน์ต่อส่วนรวม เป็นผู้กตัญญูกตเวที ส่วนใหญ่นักเรียนตอบผิด ซึ่งมีร้อยละ 84.0 และร้อยละ 55.3 อาจเป็นเพราะ นักเรียนตีความหมายของคำว่ากตัญญูกตเวทีไว้กว้างขวาง ซึ่งแท้ที่จริงแล้วหากนักเรียน ตีความหมายเพียงความกตัญญูกตเวที หมายถึง ความรู้อุปการคุณที่ผู้อื่นทำแล้วกระทำตอบแทนก็ จะได้เข้าใจความหมายดียิ่งขึ้น

2. เกี่ยวกับการนำหลักธรรมเรื่อง ความกตัญญูทวนกลับไปใช้ชีวิตประจำวันของนักเรียน พบว่า นักเรียนมีความกตัญญูทวนที่ต่อบุคคล เอาใจใส่ดูแลมารดา บิดา มีร้อยละ 57.2 ไม่กล่าวคำหยาบคายต่อมารดา บิดา มีร้อยละ 73.0 และช่วยมารดา บิดา ทำความสะอาดบ้านเรือน มีร้อยละ 53.4 ส่วนความกตัญญูต่อสัตว์ นักเรียนให้อาหารแก่สัตว์ มีร้อยละ 60.1 ให้ความรัก ความเอ็นดูแก่สัตว์ และคุ้มครองดูแลให้ความปลอดภัย มีร้อยละ 52.4 และ 37.7 ตามลำดับ ส่วนความกตัญญูทวนที่ต่อสิ่งของ นักเรียนใช้วัสดุเครื่องเรียนอย่างรู้คุณค่า มีร้อยละ 50.3 นักเรียนเก็บหนังสือเรียบร้อย ไม่ทิ้งขว้าง มีร้อยละ 43.4 ส่วนความกตัญญูทวนที่ต่อบุญ นักเรียนรู้จักพินิจ พิจารณา รู้ผิดรู้ชั่ว มีร้อยละ 51.4 และต้องการรักษาความดีไว้เยี่ยงชีวิต มีร้อยละ 37.1 ส่วนความกตัญญูทวนที่ต่อตนเอง นักเรียนลุกขึ้นรับแสดงความเคารพครูอาจารย์มีร้อยละ 60.8 เชื้อฟัง คำสั่งสอนของครูอาจารย์ มีร้อยละ 45.9 และตั้งใจศึกษาเล่าเรียนอย่างเต็มกำลัง มีร้อยละ 41.6

3. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับชุดกิจกรรมแนะแนว

3.1 ความหมายของชุดกิจกรรมแนะแนว

กรมวิชาการ (2545ข:1) ได้กำหนดความหมายของการแนะแนวว่าเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริม และพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้เหมาะสม ตามความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตนเอง เสริมสร้างทักษะชีวิตวุฒิภาวะทางอารมณ์ การเรียนรู้ทางพหุปัญญาและการสร้างสัมพันธภาพที่ดี ซึ่งผู้สอนทุกคนต้องทำหน้าที่แนะแนว ให้คำปรึกษาด้านชีวิต การศึกษาต่อการพัฒนาตนเองสู่โลกอาชีพและการมีงานทำ

3.2 ความสำคัญของกิจกรรมแนะแนว

กิจกรรมแนะแนวเป็นกิจกรรมที่มุ่งพัฒนา สร้างเสริม ป้องกันและแก้ไขปัญหา ให้กลุ่มคนทั้งวัยเด็ก วัยรุ่น และวัยผู้ใหญ่ ในขอบข่ายด้านการศึกษา อาชีพ ส่วนตัว และสังคม โดยมีรูปแบบและเทคนิคที่หลากหลาย อาจเป็นกิจกรรมแนะแนวโดยตรงหรือผสมผสานในการเรียนการสอน การฝึกอบรม ประชุมสัมมนา ทั้งรายบุคคลและกลุ่ม ดังที่ สมร ทองดี และปราณี รามสูตร (2545:8-10) กล่าวว่า การดำเนินกิจกรรมแนะแนว หากกระทำได้เหมาะสมจะส่งผลดีแก่ผู้รับบริการในการแก้ปัญหา เช่น การทะเลาะวิวาท พฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศ ปัญหายาเสพติด การขาดความมีระเบียบวินัย การขาดคุณธรรม จริยธรรม และความรับผิดชอบ ซึ่งหากบุคคลเหล่านี้ได้รับการช่วยเหลือที่เหมาะสม โดยใช้กระบวนการทางการแนะแนว ก็น่าจะเป็นทางเลือกหนึ่งที่น่าจะแก้ปัญหาได้ ซึ่งจะส่งผลดีต่อผู้เกี่ยวข้อง ชุมชน สังคม และยังสามารถสร้างคุณประโยชน์แก่สังคมได้ ช่วยให้อยู่ร่วมกันกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

3.3 องค์ประกอบของชุดกิจกรรมแนะแนว

มีผู้กล่าวถึงองค์ประกอบของชุดกิจกรรมแนะแนวแตกต่างกันไป เช่น มติของที่ประชุม คณะกรรมการบริหารหลักสูตรวิชาเอกจิตวิทยาแนะแนว ครั้งที่ 5/253 (วลัยลักษณ์ ภัคดีผล) ให้ข้อสรุปว่า ชุดการแนะแนวควรต้องมี 2 อย่าง คือ

1. คู่มือครู ซึ่งประกอบด้วย คำชี้แจงทั่วไป วัตถุประสงค์ วิธีการใช้ เครื่องมือ วัดและประเมินผล
2. โปรแกรมกิจกรรมหรือหัวข้อเรื่อง ซึ่งประกอบด้วย ชื่อกิจกรรม วัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการ อุปกรณ์และการประเมิน

นอกจากนี้ ควน (ปิยนันท์ สีสม 2538:23 ; Duane, 1973:169-174) กล่าวว่า ควรประกอบด้วยโครงสร้างพื้นฐาน 7 ส่วน คือ หลักการและเหตุผล รายละเอียดของเนื้อหา จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม การกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ การค้นหาทางเลือกหรือกิจกรรมในการแสดงออก เครื่องมือในการประเมินเบื้องต้น

ชัยงค์ พรหมวงศ์ (2521:90) กล่าวว่า ชุดการแนะแนวควรประกอบด้วยคู่มือการใช้สื่อที่สอดคล้องกับเนื้อหาและประสบการณ์ และมีการมอบหมายงานเพื่อให้ผู้เรียนมีประสบการณ์กว้างขวางขึ้น และ

ชม ภูมิภาค (2524:102) กล่าวว่า ควรประกอบด้วย หัวเรื่อง คู่มือการใช้ วัสดุ ประกอบการเรียน บัตรงาน กิจกรรมสำรอง (ใช้สอนแบบกลุ่ม) และขนาดรูปแบบของชุดกิจกรรม

จากที่กล่าวข้างต้น องค์ประกอบของชุดกิจกรรมแนะแนวประกอบด้วย เอกสารสำคัญคือ 1) คู่มือผู้ให้บริการ ซึ่งมีคำชี้แจงการเตรียมการของผู้ให้บริการ แผนการจัดกิจกรรมต่างๆ และ 2) กิจกรรมของผู้รับบริการ ซึ่งมีใบงาน ใบความรู้ แบบทดสอบก่อน-หลัง และสื่อหรืออุปกรณ์การจัดกิจกรรม

3.4 ลักษณะของการจัดกิจกรรมแนะแนว

กรมวิชาการ (2537:6) กล่าวถึงกิจกรรมแนะแนวว่าควรมีลักษณะดังนี้

1. ไม่นับเนื้อหาวิชาและกระบวนการวัดผลการเรียน เหมือนการเรียนการสอนวิชาทั่วไป
2. เป็นการรวมกลุ่มของนักเรียนเพื่อทำกิจกรรม อันจะช่วยให้นักเรียนเกิดพัฒนาการในด้านต่าง ๆ และสามารถแก้ปัญหาได้
3. ไม่มีหน่วยการเรียน
4. ไม่มีผลการประเมิน “ได้” หรือ “ตก” เหมือนรายวิชาทั่วไป
5. เป็นกิจกรรมแก้ปัญหาและพัฒนาการเรียนของผู้เรียน

6. เป็นกิจกรรมให้นักเรียนได้ค้นพบความถนัด ความสามารถ และความสนใจ
ของตน

7. เป็นกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนได้รับรู้ข่าวสารด้านการศึกษาและอาชีพ เพื่อ
วางแผนด้านการศึกษาและเลือกอาชีพที่เหมาะสมสอดคล้องกับความถนัดและความสนใจของ
ตนเอง

8. เป็นกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนพัฒนาบุคลิกภาพและปรับตัว รู้จักตนเอง
สิ่งแวดล้อม และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

9. เป็นกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมคุณธรรมและจริยธรรม เพื่อปลูกฝังค่านิยมที่เป็น
พื้นฐาน เช่น ขยัน ซื่อสัตย์ ประหยัด อดทน รับผิดชอบ

10. เป็นกิจกรรมเพื่อสร้างให้นักเรียนมีความรู้และทักษะในวิชาการต่าง ๆ มี
ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีเจตคติที่ดีต่อสัมมาชีพ มีนิสัยรักการทำงาน และสามารถเลือกอาชีพที่
เหมาะสมกับตนเองได้

นอกจากนี้ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 (กรมวิชาการ
2545:6) กล่าวว่า กิจกรรมแนะแนวเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ที่จัดให้ผู้เรียนได้
พัฒนาความสามารถของตนเองตามศักยภาพ มุ่งเน้นเพิ่มเติมจากกิจกรรมที่ได้จัดให้เรียนรู้ตามกลุ่ม
สาระทั้ง 8 กลุ่ม มีการเข้าร่วมและปฏิบัติกิจกรรม โดยเน้นให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่าง
บุคคล ผู้เรียนสามารถค้นพบ พัฒนา เสริมสร้างทักษะชีวิต วุฒิภาวะทางอารมณ์ การเรียนรู้ในเชิง
พหุปัญญา และการสร้างสัมพันธภาพที่ดี ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อ
สังคม ซึ่งลักษณะของการจัดกิจกรรมแนะแนว เดิมมักใช้วิธีเล่า สอน บรรยาย อธิบาย ซักถาม
โดยครูเป็นผู้นำ แต่ปัจจุบันเน้นที่ตัวนักเรียนเป็นศูนย์กลาง จัดกิจกรรมให้เด็กได้ตั้งประสบการณ์
ของตนเองออกมาแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน โดยให้ออกสาธิตนักเรียนได้ทำงานและแสดงความคิดเห็น
ร่วมกัน สามารถเลือกตัดสินใจโดยเสรี พิจารณาผลที่เกิดจากทางเลือก เห็นคุณค่าในสิ่งที่เลือก
ยอมรับ ชื่นชม ยินดีในสิ่งที่เลือก ปฏิบัติตามในสิ่งที่ตนได้เลือก โดยแสดงพฤติกรรมตามสิ่งที่
เลือกจนเป็นลักษณะประจำตัว ตลอดจนสรุปข้อคิดที่ได้จากแต่ละกิจกรรม หลังจากจัดกิจกรรม
แล้วครูจึงช่วยเหลือ พัฒนา ส่งเสริม หรือแก้ไขนักเรียนตามความเหมาะสมของแต่ละบุคคล

การจัดกิจกรรมแนะแนวควรมีเทคนิควิธีการต่าง ๆ เพื่อดึงดูดความสนใจของ
ผู้เรียน ดังความคิดเห็นของจำเนียร ช่วงโชติ (2527:118-120) ได้เสนอแนะเทคนิคในการจัด
กิจกรรมแนะแนวไว้ว่า ควรจัดบรรยากาศให้เป็นกันเอง ให้นักเรียนรู้สึกอิสระ สบายใจในการ
แสดงออก มีการกระตุ้นให้นักเรียนแสดงออกมากที่สุด ทั้งในด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความ
เชื่อมั่นในตนเอง ครูไม่ควรสอนโดยการพูดคนเดียวและให้นักเรียนจด ควรมีการสร้าง

ความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด รวมถึงการนำเกมทางจิตวิทยาเข้ามาประกอบการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดความสนุกสนาน ไม่เบื่อหน่าย

สรุปได้ว่า ลักษณะของการจัดกิจกรรมแนะแนวมีการปรับปรุงขึ้นมาเป็นลำดับ ซึ่งในระยะแรกเป็นการจัดโดยเน้นที่ครู แต่ปัจจุบันเน้นที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่มุ่งเน้นพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยใช้เทคนิควิธีการที่หลากหลาย โดยต้องคำนึงถึงปรัชญาของการแนะแนว คือ ความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้ผู้เรียนค้นพบความสามารถ ความถนัด ความสนใจ นอกจากนี้ผู้จัดกิจกรรมยังต้องกำหนดวัตถุประสงค์ ขอบข่าย วัตถุประสงค์ และปัจจัยแวดล้อมอื่น ๆ ของผู้รับบริการให้สอดคล้องกัน เพื่อการจัดกิจกรรมแนะแนวจะได้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้

3.5 งานวิจัยเกี่ยวกับชุดกิจกรรมแนะแนว

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุดกิจกรรมแนะแนวพอจะกล่าวได้ดังนี้
เนตรนภา กล่องพุดชา (2539:บทคัดย่อ) ศึกษาผลของการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว กลุ่มที่มีต่อการปรับตัวด้านสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนบ้านสะเดาหนองไผ่ อ.บ้านแท่น จ.ชัยภูมิ ผลปรากฏว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวกลุ่มมีการปรับตัวด้านสัมพันธภาพกับเพื่อนสูงกว่าก่อนได้รับการสอน โดยชุดกิจกรรมแนะแนวกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ปิยนันท์ สีสม (2536) ศึกษาผลของการใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวที่มีต่อความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านชนแดนวิทยา อำเภอชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์ ผลปรากฏว่า หลังการทดลองความรับผิดชอบของนักเรียนกลุ่มทดลอง สูงกว่าความรับผิดชอบของนักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ศุภนิดา ทองหีบ (กรมวิชาการ 2538 : 214) ทดลองใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาจริยธรรมด้านธรรมวินัยในตนเอง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งได้รับการใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวตามทักษะกระบวนการ 9 ขั้น หลังการทดลองพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีความมีวินัยในตนเองสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการสอน โดยการใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนว

ปนัดดา ยิ้มสกุล (กรมวิชาการ 2538 : 233) ศึกษาผลของการใช้ชุดการแนะแนวที่มีต่อความสามัคคี กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านท่าพลอยกิ่งอำเภอท่าตะเียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยกลุ่มทดลองได้รับการใช้ชุดการแนะแนว กลุ่มควบคุม

ได้รับการสอนแบบปกติพบว่า หลังการทดลองนักเรียนกลุ่มทดลองมีความสามัคคีสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุม

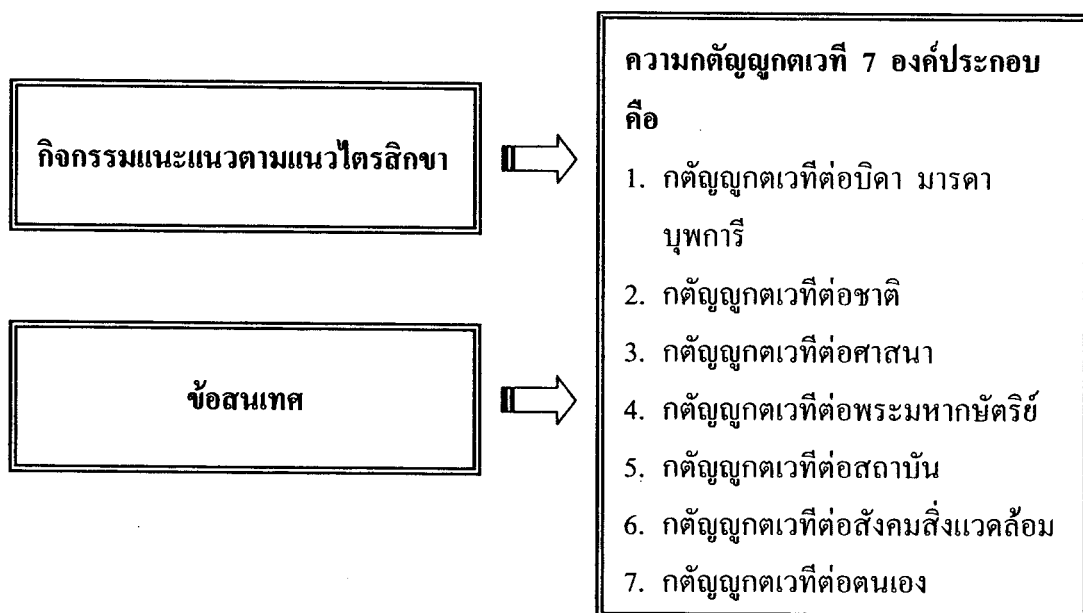
ฉัตรสุดา หาญประกอบสุข (2540:บทคัดย่อ) ศึกษาการใช้ชุดการแนะแนวเพื่อการพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบ้านม้า อำเภอเมืองลำพูน ผลการวิจัยพบว่า หลังจากการใช้ชุดการแนะแนว กลุ่มตัวอย่างมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

รัชณี มณีโชติ (2536:บทคัดย่อ) ศึกษาผลของการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวที่มีต่อความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านชนแดนวิทยา อำเภอชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์ ผลปรากฏว่าความรับผิดชอบของนักเรียนกลุ่มทดลองสูงกว่าความรับผิดชอบของนักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. กรอบแนวคิดของการวิจัย

4.1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

จากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องดังที่กล่าวมาแล้วนั้น ผู้วิจัยได้กรอบแนวคิดของการวิจัยดังนี้

ภาพที่ 2.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประเภทและแบบการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงกึ่งทดลอง (Quasi – Experimental Research) โดยใช้รูปแบบการทดลองที่มีกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมวัดตัวแปรตามก่อนและหลังทดลอง (Randomized Control Group Pretest-Posttest Design)

กลุ่มทดลอง RE	O ₁	X ₁	O ₂
กลุ่มทดลอง RC	O ₃	X ₂	O ₄

สัญลักษณ์ ที่ใช้ในแบบแผนการทดลอง

R	แทน	การกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบสุ่ม (Random Assignment)
E	แทน	กลุ่มทดลอง (Experimental Group)
C	แทน	กลุ่มควบคุม (Control Group)
X ₁	แทน	การใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวไตรสิกขา
X ₂	แทน	การใช้ชุดข้อสนทนา
O ₁	แทน	การทดสอบก่อนการทดลอง (Pre-test) ของกลุ่มทดลอง
O ₂	แทน	การทดสอบหลังการทดลอง (Post-test) ของกลุ่มทดลอง
O ₃	แทน	การทดสอบก่อนการทดลอง (Pre-test) ของกลุ่มควบคุม
O ₄	แทน	การทดสอบหลังการทดลอง (Post-test) ของกลุ่มควบคุม

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ประชากรในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสามัคคีวิทยาคม 2 จังหวัดเชียงราย ปีการศึกษา 2550 จำนวน 198 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสามัคคีวิทยาคม 2 จังหวัดเชียงราย ปีการศึกษา 2550 ที่ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง 2 ห้องเรียน แล้วจึงสุ่มอย่างง่าย มีกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 1 ห้องเรียน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- 3.1 ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวไตรสิกขาเพื่อพัฒนาความกตัญญูทศเวที
- 3.2 ชุดข้อสนทนาศ
- 3.3 แบบวัดความกตัญญูทศเวที

4. นิยามปฏิบัติการ

4.1 **ไตรสิกขา** หมายถึง แนวคิดในการพัฒนาบุคคลด้านกาย วาจา ใจ และสติปัญญาให้เจริญงอกงามยิ่งขึ้นไป ซึ่งประกอบด้วย

4.1.1 **ศีล** หมายถึง แนวคิดในการพัฒนาความประพฤติดี ทางกายและวาจา ได้แก่ การไม่เบียดเบียนหรือทำความเดือดร้อนให้แก่ผู้อื่น โดยยึดหลักของเบญจศีล เบญจธรรม

4.1.2 **สมาธิ** หมายถึง แนวคิดในการพัฒนา ความมีใจตั้งมั่น สงบแน่วแน่ ได้แก่ การมีจิตกำหนดแน่วแน่อยู่กับสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยเฉพาะ

4.1.3 **ปัญญา** หมายถึง แนวคิดในการพัฒนาความรู้ทั่วหรือรู้ชัดในภาวะที่เป็นจริงของสิ่งต่างๆ ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจหยั่งแยกได้ในเหตุผล คือ ชั่ว คุณ โทษ

4.2 **ความกตัญญูทศเวที** หมายถึง ความรู้สำนึกในบุญคุณที่ผู้มีอุปการคุณมอบให้และการตอบแทนบุญคุณหรือประกาศซึ่งความดีของบุคคล สถาบัน สิ่งแวดล้อม รวมถึงสิ่งมีชีวิตอื่นๆ ที่ได้กระทำแล้วให้แก่ตน โดยแบ่งเป็น 7 องค์ประกอบ ดังนี้คือ

4.2.1 **กตัญญูทศเวทีต่อบิดามารดาบุพการี** มีวิธีปฏิบัติดังนี้ ให้ความรัก เคารพ เชื้อฟังคำสั่งสอน ประพฤติตนเป็นคนดี ไม่ประพฤติดิคนอกาม ไม่พูดเท็จ ใช้ปัญญาในการดำเนินชีวิต

4.2.2 **กตัญญูทศเวทีต่อชาติ** มีวิธีปฏิบัติดังนี้ โดยการประพฤติปฏิบัติตนตามหน้าที่ของพลเมืองดี ยึดถือกฎระเบียบของสังคม บ้านเมือง พัฒนาชาติให้เจริญรุ่งเรือง

4.2.3 **กตัญญูทศเวทีต่อศาสนา** มีวิธีปฏิบัติดังนี้ โดยการทะนุบำรุงศาสนา ร่วมพิธีทางศาสนาเนื่องในวันสำคัญ ปฏิบัติตนตามเบญจศีล และเบญจธรรม

4.2.4 กตัญญูกตเวทิต่อพระมหากษัตริย์ มีวิธีปฏิบัติดังนี้ ให้ความรักเคารพยกย่อง เทิดทูนเหนือสิ่งอื่นใด ปฏิบัติตามคำสั่งสอนและใช้ชีวิตอยู่อย่างเศรษฐกิจพอเพียง

4.2.5 กตัญญูกตเวทิต่อสถาบัน มีวิธีปฏิบัติดังนี้ เคารพยกย่อง ภาคภูมิใจใน สถาบันที่ได้เข้ามาศึกษาเล่าเรียน โดยการปฏิบัติตนให้อยู่ในระเบียบวินัย กฎ ข้อบังคับของสถาบัน

4.2.6 กตัญญูกตเวทิต่อสังคม สิ่งแวดล้อม มีวิธีปฏิบัติดังนี้ ช่วยกันดูแล ป้องกัน ไม่ทิ้งขยะมูลฝอยลงแม่น้ำลำคลอง ไม่ตัดไม้ทำลายป่า อุทิศตนต่อหน้าที่ที่รับผิดชอบ และไม่กระทำการใดที่จะทำให้สังคมและสิ่งแวดล้อมได้รับความเสียหาย

4.2.7 กตัญญูกตเวทิต่อตนเอง มีวิธีปฏิบัติดังนี้ โดยประพฤติตนเป็นคนดี มีความ กตัญญูกตเวทิต่อผู้มีพระคุณ มีระเบียบวินัยในตนเอง ไม่หลงมัวเมาในอบายมุข ไม่ประพฤตินอก กาม รักษาสุขภาพร่างกายให้แข็งแรง

4.3 เบนจศีล หมายถึง ข้อห้ามไม่ให้กระทำในสิ่งที่ไม่ดี 5 ข้อ ได้แก่ 1) ห้ามฆ่า สัตว์ตัดชีวิต 2) ห้ามลักทรัพย์ 3) ห้ามประพฤตินอกกาม 4) ห้ามกล่าวเท็จ 5) ห้ามดื่มน้ำเมา

4.4 เบนจธรรม หมายถึง ข้อควรปฏิบัติในการทำความดี 5 ข้อ ได้แก่ 1) มีเมตตากรุณา 2) มีสัมมาอาชีวะ 3) มีกามสังวร 4) มีความซื่อสัตย์ 5) มีสติสัมปชัญญะ

4.5 นักเรียน หมายถึง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสามัคคีวิทยาคม 2 จังหวัดเชียงราย ปีการศึกษา 2550

4.6 ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวไตรสิกขา หมายถึง ชุดกิจกรรมแนะแนวที่จัดขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อนำแนวไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) ไปพัฒนาความกตัญญูกตเวทิตกับ นักเรียน เพื่อให้นักเรียนรู้จักตอบแทนบุญคุณต่อบิดามารดาบุพการี ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ สถาบัน สังคม โดยใช้ศีลข้อ 3 ข้อ 4 เบนจธรรมข้อ 3 ข้อ 4 ข้อ 5 และสมาธิปัญญา โดยแต่ละ ขั้นตอนประกอบด้วย ชื่อกิจกรรม แนวคิด จุดมุ่งหมาย ระยะเวลาในการประกอบกิจกรรม สื่อ ประกอบกิจกรรม การดำเนินกิจกรรม โดยให้นักเรียนปฏิบัติจำนวน 12 คาบ คาบละ 50 นาที

4.7 ชุดข้อสนทน หมายถึง ชุดความรู้ที่จัดขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาความ กตัญญูกตเวทิตให้กับนักเรียนในกลุ่มควบคุม โดยให้นักเรียนปฏิบัติจำนวน 12 คาบ คาบละ 50 นาที

5. เครื่องมือและวิธีสร้าง

5.1 ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวไตรสิกขา เพื่อพัฒนาความกตัญญูกตเวทิต

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

5.1.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับไตรสิกขาที่เหมาะสมกับนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

5.1.2 ศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความกตัญญูคุณเดวที และแนวทางการสร้างชุดกิจกรรมแนะแนว

5.1.3 สร้างชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวไตรสิกขา ซึ่งในแผนกิจกรรมแต่ละแผนประกอบด้วย

- 1) ชื่อกิจกรรม
- 2) แนวคิด
- 3) จุดมุ่งหมาย
- 4) ระยะเวลาในการประกอบกิจกรรม
- 5) สื่อประกอบกิจกรรม
- 6) การดำเนินกิจกรรม ซึ่งประกอบด้วย
 - (1) ขั้นนำ
 - (2) ขั้นกิจกรรม โดยมีขั้นตอนย่อย คือ ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์ขั้นสะท้อนกลับการเรียนรู้ ขั้นสรุปสาระสู่ชีวิต ขั้นคิดและนำไปใช้
 - (3) ขั้นสรุป
- 7) การประเมินผล

5.1.4 เสนอชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวไตรสิกขา ให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 4 ท่าน ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการจัดกิจกรรมแนะแนวในสถานศึกษา (ภาคผนวก) ตรวจสอบความสอดคล้องของจุดมุ่งหมาย นิยามศัพท์เฉพาะ กิจกรรม เนื้อหา วิธีดำเนินการ และการประเมินผลด้วยวิธีการ IOC (Item Objective Congruency) แล้วปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

5.1.5 นำแบบประเมินความกตัญญูคุณเดวที และชุดกิจกรรมแนะแนวไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสามัคคีวิทยาคม 2 จังหวัดเชียงราย 1 ห้องเรียน จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มเดียวกันกับกลุ่มตัวอย่าง

5.1.6 ปรับปรุงกิจกรรมให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น จากผลการทดลองใช้ ผู้วิจัยได้ปรับใบงานในบางกิจกรรมและในบางกิจกรรมต้องตัดขั้นตอนบางขั้นตอนออกไป เพื่อให้เหมาะสมกับเวลา โดยกิจกรรมที่ตัดออกไปไม่มีผลกระทบต่อจุดมุ่งหมายของกิจกรรม

5.1.7 นำชุดกิจกรรมแนะแนวที่ปรับปรุงแล้วไปใช้ทดลองจริง

5.2 ชุดข้อสนทน

ในการสร้างชุดข้อสนทนา ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

5.2.1 ศึกษาตำรา เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับไตรสิกขาและองค์ประกอบของไตรสิกขา เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดเนื้อหา

5.2.2 สร้างชุดข้อสนทนาให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์และจุดมุ่งหมายของกิจกรรมที่ใช้ในแต่ละครั้ง

5.2.3 นำชุดข้อสนทนา ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสามัคคีวิทยาคม 2 จังหวัดเชียงราย 1 ห้องเรียนจำนวน 30 คน

5.2.5 ปรับปรุงเนื้อหาเพื่อให้เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายและเวลาที่ใช้ แผนกิจกรรมทุกแผนของชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวไตรสิกขาและชุดข้อสนทนา จะใช้ชื่อแผนเหมือนกันทั้ง 12 แผน เน้นสาระความรู้ในเรื่องไตรสิกขา และมีส่วนประกอบของแผนกิจกรรมที่เหมือนกันแตกต่างกันเฉพาะขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมเท่านั้น

ความเหมือนและความแตกต่างของชุดกิจกรรมแนะแนว ตามแนวไตรสิกขา กับชุดกิจกรรมการให้ข้อสนทนา เปรียบเทียบได้ดังนี้

ตารางที่ 3.1 การเปรียบเทียบชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวไตรสิกขาและชุดข้อสนทนา

ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวไตรสิกขา	ชุดข้อสนทนา
ส่วนประกอบของแผนกิจกรรม	ส่วนประกอบของแผนกิจกรรม
- ชื่อกิจกรรม	- ชื่อกิจกรรม
- แนวคิด	- จุดประสงค์
- จุดมุ่งหมาย	- แนวคิด
- สื่อประกอบกิจกรรม	- สื่อประกอบกิจกรรม
- การดำเนินกิจกรรม	- วิธีดำเนินการ
- การประเมินผล	- การประเมิน
ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม	ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม
- ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์	- ศึกษาเอกสารความรู้/กรณีตัวอย่าง
- ขั้นสะท้อนกลับจากการรับรู้	- นักเรียนซักถามเพิ่มเติม
- ขั้นสรุปสาระสู่ชีวิต	- นักเรียนช่วยกันสรุปสาระสำคัญ
- ขั้นคิดและนำไปปฏิบัติ	- ทำกิจกรรมตามที่กำหนดในใบงาน

3.5 แบบประเมินก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว ตามแนว ไตรสิกขา

เพื่อพัฒนาความกตัญญูกตเวทิต

ในการสร้างแบบประเมินก่อนและหลังเรียน ไตรสิกขาเพื่อพัฒนาความกตัญญูกตเวทิต ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

3.5.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับไตรสิกขา เพื่อพัฒนาความกตัญญูกตเวทิตที่เหมาะสมกับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

3.5.2 ศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความกตัญญูกตเวทิต และแนวทางการสร้างชุดกิจกรรมแนะแนว

3.5.3 วิเคราะห์เนื้อหาไตรสิกขาเพื่อพัฒนาความกตัญญูกตเวทิต จัดลำดับความสำคัญของเนื้อหาที่มีผลต่อพฤติกรรมของนักเรียนวัยรุ่นระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

3.5.4 นำเนื้อหาการประเมินผลในชุดกิจกรรมแนะแนวของทุกชุด มาสร้างเป็นแบบวัดความกตัญญูกตเวทิต ลักษณะของแบบวัดความกตัญญูกตเวทิต ที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าเพื่อรายงานการปฏิบัติจริงของนักเรียน จำนวน 4 ระดับ คือ ไม่จริงเลย ก่อนข้างไม่จริง ก่อนข้างจริง และจริงที่สุด จำนวน 40 ข้อ แบ่งเป็น 2 องค์กรประกอบคือ

(1) ด้านบวก ประกอบด้วยคำถาม 21 ข้อคำถาม ได้แก่ ข้อ 2, 4, 5, 6, 11, 12, 13, 14, 16, 17, 18, 22, 24, 27, 28, 29, 32, 33, 36, 37, 39 ซึ่งแบ่งออกเป็น 7 องค์กรประกอบย่อย คือ มีความกตัญญูกตเวทิตต่อพ่อแม่หรือผู้ปกครอง 9 ข้อคำถาม คือ ข้อ 2, 4, 5, 6, 11, 12, 13, 14, 16 มีความกตัญญูกตเวทิตต่อชาติ 2 ข้อความคือ ข้อ 17, 18 มีความกตัญญูกตเวทิตต่อศาสนา 2 ข้อคำถาม คือข้อ 22, 24 มีความกตัญญูกตเวทิตต่อพระมหากษัตริย์ 2 ข้อคำถามคือข้อ 27, 28 มีความกตัญญูกตเวทิตต่อสถาบัน 2 ข้อคำถามคือข้อ 29, 33 มีความกตัญญูกตเวทิตต่อสังคม 2 ข้อคำถามคือข้อ 33, 36 มีความกตัญญูกตเวทิตต่อตนเอง 2 ข้อคำถามคือข้อ 37, 39

(2) ด้านลบ ประกอบด้วยคำถาม 19 ข้อคำถาม ได้แก่ข้อ 1, 3, 7, 8, 9, 10, 15, 19, 20, 21, 23, 25, 26, 30, 31, 34, 35, 38, 40 ซึ่งแบ่งออกเป็น 7 องค์กรประกอบย่อย คือ มีความกตัญญูกตเวทิตต่อพ่อแม่หรือผู้ปกครอง 7 ข้อคำถาม คือข้อ 1, 3, 7, 8, 9, 10, 15 มีความกตัญญูกตเวทิตต่อชาติ 2 ข้อคำถาม คือข้อ 19, 20 มีความกตัญญูกตเวทิตต่อศาสนา 2 ข้อคำถามคือ 21, 23 มีความกตัญญูกตเวทิตต่อพระมหากษัตริย์ 2 ข้อคำถามคือข้อ 25, 26 มีความกตัญญูกตเวทิตต่อสถาบัน 2 ข้อคำถามคือข้อ 30, 31 มีความกตัญญูกตเวทิตต่อสังคม 2 ข้อคำถามคือข้อ 34, 35 มีความกตัญญูกตเวทิตต่อตนเอง 2 ข้อคำถามคือข้อ 38, 40

ตัวอย่างแบบวัดความกตัญญูกตเวที

1. ฉันมีความรักและเทิดทูนในหลวงเหนือสิ่งอื่นใดที่ฉันมีในชีวิต			
_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริงเลย
2. ฉันไม่กล้าบอกพ่อแม่ผู้ปกครองว่าฉันคบเพื่อนต่างเพศ เพราะกลัวท่านจะเสียใจ			
_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริงเลย
3. ฉันตระหนักอยู่เสมอว่าศาสนาสอนให้ฉันเป็นคนดีและคนเก่ง			
_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริงเลย

เกณฑ์การให้คะแนน ข้อคำถามแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 เป็นข้อคำถามด้านบวก ประกอบด้วย ข้อ 2, 4, 5, 6, 11, 12, 13, 14, 16, 17, 18, 22, 24, 27, 28, 29, 32, 33, 36, 37, 38 แต่ละข้อคำถามให้คะแนน ดังนี้

จริงที่สุดให้	4 คะแนน	ค่อนข้างจริงให้	3 คะแนน
ค่อนข้างไม่จริงให้	2 คะแนน	ไม่จริงเลยให้	1 คะแนน

กลุ่มที่ 2 เป็นข้อคำถามด้านลบ ได้แก่ข้อ 1, 3, 7, 8, 9, 10, 15, 19, 20, 21, 23, 25, 26, 30, 31, 34, 35, 38, 40 แต่ละข้อคำถามให้คะแนนดังนี้

จริงที่สุดให้	1 คะแนน	ค่อนข้างจริงให้	2 คะแนน
ค่อนข้างไม่จริงให้	3 คะแนน	ไม่จริงเลยให้	4 คะแนน

นำคะแนนที่ได้แต่ละข้อมารวมกัน เป็นคะแนนความกตัญญูกตเวทีของแต่ละคน แล้วนำมาหาค่าเฉลี่ยของกลุ่ม

5.3.5 ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 4 ท่าน ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการจัดกิจกรรมแนะแนวในสถานศึกษา (ภาคผนวก) ตรวจสอบว่าข้อคำถามแต่ละข้อมีความสอดคล้องกับเนื้อหาที่ต้องการวัดหรือไม่ ด้วยวิธีการ IOC (Item Objective Congruency)

5.3.6 นำแบบวัดความกตัญญูกตเวที ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสามัคคีวิทยาคม 2 จังหวัดเชียงราย 1 ห้องเรียน จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มเดียวกันกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อวิเคราะห์หาคุณภาพรายข้อ (Item Analysis) คือ ค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) โดยใช้เทคนิคการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย (t-test) 25% กลุ่มสูงกลุ่มต่ำ ได้ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 2.51 – 5.23 และพิจารณาคัดเลือกข้อคำถามที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้จำนวน 40 ข้อ (รายละเอียดภาคผนวก)

5.3.7 หาค่าความเที่ยงของแบบวัดความกตัญญูกตเวที (Reliability) แต่ละข้อโดยใช้สูตรค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (α -Coefficient) โดยวิธีการของครอนบาค ได้ค่าความเที่ยงของแบบวัดทั้งหมดเท่ากับ 0.90

6. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

6.1 ก่อนการทดลอง

ใช้แบบวัดความกตัญญูกตเวที วัดความกตัญญูกตเวทีของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม จำนวนกลุ่มละ 30 คน เก็บคะแนนไว้เป็นคะแนนก่อนการทดลอง (Pretest)

6.2 การดำเนินการทดลอง

ให้นักเรียนกลุ่มทดลองเข้าร่วมกิจกรรมแนะแนวตามแนวไตรสิกขา เพื่อพัฒนาความกตัญญูกตเวที เป็นเวลา 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที รวม 12 ครั้ง และให้นักเรียนกลุ่มควบคุมเข้าร่วมกิจกรรมแนะแนวการให้ข้อสนเทศ เป็นเวลา 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที รวม 12 ครั้ง

6.3 หลังการทดลอง

ภายหลังสิ้นสุดการทดลองแล้ว 1 สัปดาห์ ให้นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ทำแบบวัดความกตัญญูกตเวที ชุดเดียวกับที่ใช้ประเมินก่อนการทดลองและเก็บคะแนนไว้เป็นคะแนนหลังการทดลอง (Posttest)

8.2 การเปรียบเทียบความแตกต่างของความกตัญญูทเวทีหลังการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ใช้การทดสอบค่าทีแบบเป็นอิสระต่อกัน (t-test independent)

$$t = \frac{\bar{x}_1 - \bar{x}_2}{\sqrt{\frac{(n_1 - 1)s_1^2 + (n_2 - 1)s_2^2}{n_1 + n_2 - 2} \left\{ \frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2} \right\}}}$$

- เมื่อ \bar{x}_1 เป็นค่าเฉลี่ยของคะแนนหลังการทดลองของกลุ่มทดลอง
 \bar{x}_2 เป็นค่าเฉลี่ยของคะแนนหลังการทดลองของกลุ่มควบคุม
 n_1 เป็นขนาดของกลุ่มทดลอง
 n_2 เป็นขนาดของกลุ่มควบคุม
 s_1^2 เป็นความแปรปรวนของกลุ่มทดลอง
 s_2^2 เป็นความแปรปรวนของกลุ่มควบคุม

9. สูตรที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ

9.1. หาค่าความเที่ยงของแบบวัดความกตัญญูทเวทีโดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Co-efficient) ของ Cronbach (พิตร ทองชั้น 2544:225)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left\{ 1 - \frac{\sum s_i^2}{s_1^2} \right\}$$

- α = ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น
 n = จำนวนข้อของแบบสอบถาม
 s_i^2 = เป็นความแปรปรวนเป็นรายข้อ
 s_1^2 = เป็นความแปรปรวนทั้งฉบับ

9.2 หาค่าอำนาจจำแนกของของแบบวัดความกตัญญูกตเวทีโดยใช้สูตร t-test
(ล้วน สายยศ 2524:187)

$$t = \frac{\bar{x}_H - \bar{x}_L}{\sqrt{\frac{S_H^2 + S_L^2}{n}}}$$

- t = ค่าอำนาจจำแนกของแบบวัด
 \bar{x}_H = คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มได้คะแนนสูง
 \bar{x}_L = คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มได้คะแนนต่ำ
 S_H^2 = ความแปรปรวนของกลุ่มได้คะแนนสูง
 S_L^2 = ความแปรปรวนของกลุ่มได้คะแนนต่ำ
n = จำนวนผู้ตอบแบบวัดในแต่ละกลุ่ม

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง ผลของการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวไตรสิกขา เพื่อพัฒนาความ
กตัญญูกตเวทิตะ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสามัคคีวิทยาคม 2 จังหวัดเชียงราย

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.1 เพื่อศึกษาผลของการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวไตรสิกขา เพื่อพัฒนาความ
กตัญญูกตเวทิตะของนักเรียน

1.2 เพื่อเปรียบเทียบความกตัญญูกตเวทิตะของนักเรียนภายหลังการใช้ชุดกิจกรรม
แนะแนว ตามแนวไตรสิกขา กับนักเรียนที่ได้รับข้อเสนอแนะ

2. การเสนอผลการวิจัย

2.1 อธิบายลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของ
ความกตัญญูกตเวทิตะ ของนักเรียนกลุ่มทดลอง และนักเรียนกลุ่มควบคุม นำเสนอในตารางที่ 4.1

2.2 เปรียบเทียบความกตัญญูกตเวทิตะ ก่อน และหลังการทดลองของนักเรียนกลุ่ม
ทดลอง นำเสนอในตารางที่ 4.2

2.3 เปรียบเทียบความกตัญญูกตเวทิตะ ภายหลังทดลองระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลอง
และ นักเรียนกลุ่มควบคุม นำเสนอในตารางที่ 4.3

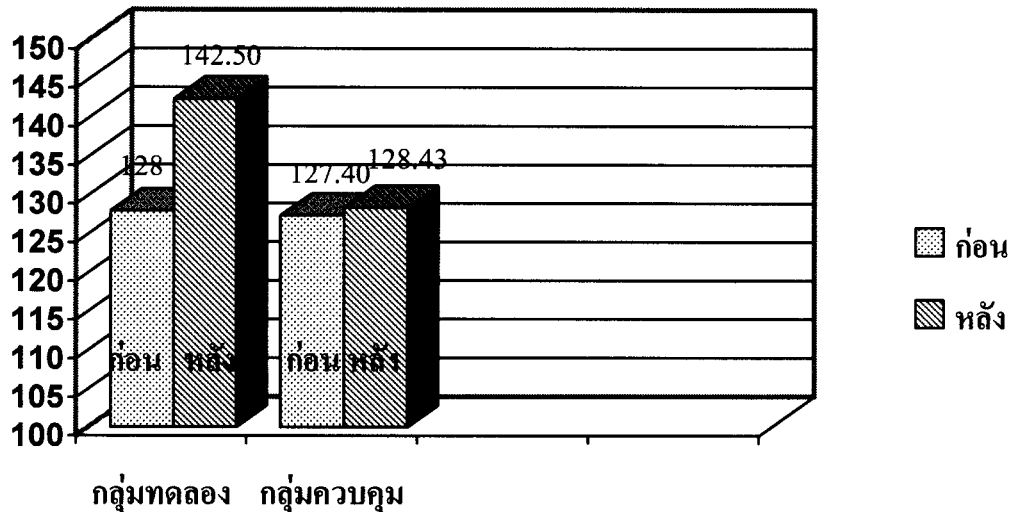
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

n	แทน	จำนวนของกลุ่มตัวอย่าง
\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ยของความกตัญญูกตเวทิตะ
S.D.	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
df	แทน	ระดับแห่งความเป็นอิสระ
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาค่า t – Distribution
**	แทน	นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 4.1 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความกตัญญูกตเวทีของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลอง

กลุ่มตัวอย่าง	การทดลอง	n	\bar{x}	S.D.
กลุ่มทดลอง	ก่อน	30	128	9.51
	หลัง	30	142.50	9.38
กลุ่มควบคุม	ก่อน	30	127.40	10.28
	หลัง	30	128.43	11.48

จากตารางที่ 4.1 นักเรียนกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยความกตัญญูกตเวทีก่อนการทดลองเท่ากับ 128 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 9.51 ค่าเฉลี่ยของความกตัญญูกตเวทีหลังการทดลองเท่ากับ 142.50 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 9.38 นักเรียนกลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยความกตัญญูกตเวทีก่อนการทดลองเท่ากับ 127.40 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 10.28 ค่าเฉลี่ยความกตัญญูกตเวทีหลังการทดลองเท่ากับ 128.43 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 11.48 คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแสดงเป็นกราฟได้ดังภาพที่ 4.1

ภาพที่ 4.1 คะแนนเฉลี่ยความกตัญญูกตเวทีของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลอง

ตารางที่ 4.2 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความกตัญญูกตเวทีของกลุ่มทดลองก่อนและหลังการทดลอง

การทดลอง	n	\bar{x}	S.D.	df	t
ก่อน	30	128	9.51	29	8.36**
หลัง	30	142.50	9.38		

** P < .01

จากตารางที่ 4.2 พบว่านักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวไตรสิกขา มีความกตัญญูกตเวทีสูงกว่าก่อนใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวไตรสิกขาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 4.3 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความกตัญญูกตเวที ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมภายหลังการทดลอง

กลุ่มตัวอย่าง	n	\bar{x}	S.D.	df	t
กลุ่มทดลอง	30	142.50	9.38	58	5.19**
กลุ่มควบคุม	30	128.43	11.48		

** P < .01

จากตารางที่ 4.3 พบว่านักเรียนกลุ่มทดลองที่ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวไตรสิกขา มีความกตัญญูกตเวทีสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่ใช้ชุดข้อเสนบทศอย่างมีนัยสำคัญของสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยเพื่อศึกษาผลของการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวไตรสิกขา เพื่อพัฒนาความกตัญญูตเวทีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสามัคคีวิทยาคม 2 จังหวัดเชียงราย มีรายละเอียดการวิจัยโดยสรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

1.1.1 เพื่อศึกษาผลของการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวไตรสิกขาเพื่อพัฒนาความกตัญญูตเวทีของนักเรียน

1.1.2 เพื่อเปรียบเทียบความกตัญญูตเวทีของนักเรียน ภายหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวไตรสิกขา กับนักเรียนที่ได้รับข้อเสนอแนะ

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

1.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสามัคคีวิทยาคม 2 จังหวัดเชียงราย ปีการศึกษา 2550

กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสามัคคีวิทยาคม 2 จังหวัดเชียงราย ปีการศึกษา 2550 ซึ่งผู้วิจัยเลือกแบบเจาะจง 2 ห้อง แล้วจึงสุ่มอย่างง่าย เป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 1 ห้องเรียน ห้องเรียนละ 30 คน

1.2.2 เครื่องมือการวิจัย

- 1) ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวไตรสิกขา
- 2) ชุดข้อเสนอแนะ
- 3) แบบวัดความกตัญญูตเวที

1.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ก่อนการทดลอง

ใช้แบบวัดความกตัญญูกตเวที วัดความกตัญญูกตเวทีของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม จำนวนกลุ่มละ 30 คน เก็บคะแนนไว้เป็นคะแนนก่อนการทดลอง (Pretest)

2) ดำเนินการทดลอง

ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวไตรสิกขา เพื่อพัฒนาความกตัญญูกตเวทีให้กับนักเรียนกลุ่มทดลอง เข้าร่วมกิจกรรมครั้งละ 50 นาทีเป็นเวลา 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 ครั้ง รวม 12 ครั้ง ส่วนนักเรียนกลุ่มควบคุม ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวโดยข้อสนเทศ เป็นเวลา 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที รวม 12 ครั้ง

3) หลังการทดลอง

ภายหลังสิ้นสุดการทดลองแล้ว 1 สัปดาห์ ให้นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมทำแบบวัดความกตัญญูกตเวทีชุดเดียวกับที่ใช้ประเมิน ก่อนการทดลองและเก็บคะแนนไว้เป็นคะแนนหลังการทดลอง(Posttest)

1.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

1) อธิบายลักษณะของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความกตัญญูกตเวที ของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว

2) เปรียบเทียบความกตัญญูกตเวทีก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลอง โดยใช้การทดสอบค่าทีแบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test dependent)

3) เปรียบเทียบความกตัญญูกตเวทีของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ภายหลังการทดลอง โดยใช้การทดสอบค่าทีแบบเป็นอิสระต่อกัน (t-test independent)

1.3 ผลการวิจัย

จากการศึกษาผลของการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว ตามแนวไตรสิกขาเพื่อพัฒนาความกตัญญูกตเวที ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสามัคคีวิทยาคม 2 จ.เชียงราย สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1.3.1 นักเรียนกลุ่มทดลองที่ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวไตรสิกขา มีความกตัญญูกตเวทีสูงกว่าก่อนการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวไตรสิกขา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

1.3.2 ภายหลังจากใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวไตรสิกขา นักเรียนกลุ่มทดลองมีความกตัญญูทศเวทีสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวไตรสิกขา เพื่อพัฒนาความกตัญญูทศเวที ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสามัคคีวิทยาคม 2 จังหวัดเชียงราย สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

2.1 นักเรียนกลุ่มทดลองที่ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวไตรสิกขา มีความกตัญญูทศเวทีสูงกว่าก่อนใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวไตรสิกขา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามสมมุติฐานข้อที่ 1 ที่ได้ตั้งไว้ว่า หลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวไตรสิกขา นักเรียนกลุ่มทดลองมีความกตัญญูทศเวทีสูงกว่าก่อนใช้กิจกรรมแนะแนวตามแนวไตรสิกขา ทั้งนี้เป็นเพราะในการสอนแบบไตรสิกขาประกอบไปด้วยศีลสิกขา จิตสิกขา (สมาธิ) ปัญญาสิกขา (ปัญญา) ล้วนแต่เป็นการปฏิบัติทางปัญญาอันลึกซึ้งซึ่งซึ่งแยกกาย ทำให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนพัฒนาพฤติกรรมทางกาย วาจา ฝึกฝนพัฒนาในด้านจิตใจและความประพฤติที่เป็นปัญหาได้สอดคล้องกับที่พระพุทธเวธี (2536:55) ที่กล่าวไว้ว่าการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม สามารถทำได้โดยใช้หลักไตรสิกขา และวิรัตน์ มั่นทานนท์ (2545) ที่พบว่าการสอนโดยใช้หลักไตรสิกขามาบูรณาการเข้ากับการสอนให้เด็กได้เรียนรู้เพื่อพัฒนาจริยธรรมทำให้เด็กเกิดการเปลี่ยนแปลงทางกาย วาจา ใจ และสติปัญญาไปในทางดี คือมีจริยธรรมสูงขึ้น มีจิตใจอ่อนโยน รู้จักเสียสละ มีความเอื้อเฟื้อ แบ่งปันและยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสุรพงษ์ ชูเดช (2542) พบว่านักเรียนที่ได้รับการฝึกอบรมวินัยในตนเองตามแนวทางไตรสิกขามีวินัยในตนเองสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการฝึกอบรมวินัยตามวิธีปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.2 นักเรียนกลุ่มทดลองมีความกตัญญูทศเวทีสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามสมมุติฐานข้อที่ 2 ที่ได้ตั้งไว้ว่า หลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวไตรสิกขา นักเรียนกลุ่มทดลองมีความกตัญญูทศเวทีสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนชุดข้อสนเทศ สาเหตุเพราะไตรสิกขาเป็นการพัฒนาจิตตามหลักของพระพุทธศาสนาสามารถยกระดับจิตใจให้สูงขึ้นได้ โดยการฝึกให้นักเรียนรู้จักการทำสมาธิ เพื่อให้จิตใจสงบ อ่อนโยน มีความกตัญญูทศเวทีต่อผู้มีพระคุณ ซึ่งแตกต่างกับนักเรียนที่ได้รับ แต่ข้อสนเทศ ข่าวสารทั่วไปไม่ได้รับการฝึกการทำสมาธิ ซึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของอมอร กฤษณะรังสรรค์ (2537) พบว่า นักศึกษากลุ่มทดลองที่ได้รับการฝึกอบรมตามหลักไตรสิกขา มีความรับผิดชอบใน

หน้าที่ของนักศึกษาวิชาชีพครู สูงกว่านักศึกษากลุ่มควบคุมทั้งพฤติกรรมความรับผิดชอบในหน้าที่ ในชั้นเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของไพรัตน์ ญาติฉิมพลี (2540:บทคัดย่อ) พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาพระพุทธศาสนา โดยการสอนแบบไตรสิกขาเปรียบเทียบกับการสอนตามคู่มือครู ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนที่เรียนโดยการสอนแบบไตรสิกขา กับนักเรียนที่เรียนโดยการสอนตามคู่มือครู แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนที่เรียน โดยการสอนแบบไตรสิกขา กับนักเรียนที่เรียนโดยการสอนตามคู่มือครู แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อีกทั้งในการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวก็เป็นวิธีการที่พัฒนาแรงจูงใจของผู้เรียนได้ดี เนื่องจากการจัดประสบการณ์ทุกรูปแบบที่สนับสนุนให้ผู้รับบริการบรรลุเป้าหมายในการพัฒนา สร้างเสริม ป้องกันปัญหาทั้งด้านการศึกษา อาชีพส่วนตัวและสังคม และในการสร้างชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวไตรสิกขา มีขั้นตอนการสร้างที่ผ่านการวิเคราะห์ และตรวจสอบคุณภาพของชุดกิจกรรมเป็นอย่างดี ในแผนกิจกรรมแต่ละแผนประกอบด้วย ชื่อ กิจกรรม แนวคิด จุดมุ่งหมาย ระยะเวลาในการประกอบกิจกรรม สื่อประกอบกิจกรรม การ ดำเนินกิจกรรม ซึ่งประกอบด้วย ขั้นนำ ขั้นกิจกรรม โดยมีขั้นตอนย่อย คือ ขั้นแลกเปลี่ยน ประสบการณ์ ขั้นสะท้อนกลับการเรียนรู้ ขั้นสรุปสาระสู่ชีวิต ขั้นคิดและนำไปใช้ และขั้นสรุป ซึ่งทำให้การจัดการสอนสามารถพัฒนานักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยนันท์ สีสม (2536) ที่ศึกษาผลของการใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวที่มีต่อความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลปรากฏว่า หลังการทดลองความรับผิดชอบของนักเรียนกลุ่ม ทดลอง สูงกว่าความรับผิดชอบของนักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ศุภนิดา ทองหิบบ (กรมวิชาการ 2538:214) ทดลองใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนา จริยธรรมด้านธรรมวินัยในตนเอง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งได้รับการใช้ ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวตามทักษะกระบวนการ 9 ขั้น หลังการทดลองพบว่า นักเรียนกลุ่ม ทดลองมีความมีวินัยในตนเองสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการสอน โดยการใช้ชุดการสอนกิจกรรม เน้นแนว และปณิตดา ยิ้มสกุล (กรมวิชาการ 2538:233) ศึกษาผลของการใช้ชุดการแนะแนวที่มี ต่อความสามัคคีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านท่าพลอย กิ่งอำเภอท่าตะเียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยกลุ่มทดลองที่ได้รับการใช้ชุดการแนะแนวมีความสามัคคีสูงกว่านักเรียน กลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนแบบปกติ

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากผลการวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีความกตัญญูสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าชุดกิจกรรมแนะแนวที่ประยุกต์ตามแนวไตรสิกขามีประสิทธิภาพสามารถพัฒนาความกตัญญูทศเวทีได้จริง จึงควรนำแนวการสอนพุทธวิธีแบบไตรสิกขาไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาจริยธรรมด้านอื่น ๆ ให้กว้างขวางขึ้น เพราะในการใช้หลักธรรมในการแก้ปัญหาสามารถแก้ปัญหาเชิงจริยธรรมของผู้เรียนได้สูง และควรมีการส่งเสริมให้มีการนำชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวไตรสิกขาไปใช้ในการส่งเสริมพัฒนาความกตัญญูทศเวทีให้แก่ นักเรียน โดยจัดเป็นกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2544

3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยไม่ได้ติดตามความคงทนของความกตัญญูทศเวที ดังนั้นจึงควรมีการติดตามผลในระยะยาวหลังเสร็จสิ้นการทดลองไปแล้วว่า ระดับความกตัญญูที่ได้รับ การสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวไตรสิกขามีความคงทนเพียงใด หรือมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร

3.2.2 ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาผลของการใช้พุทธวิธีสอนแบบอื่น ๆ ว่า พุทธวิธีสอนใดเหมาะสมกับผู้เรียนที่มีสติปัญญา คุณลักษณะ และวุฒิภาวะอย่างไร ระดับไหนและเหมาะสมกับธรรมชาติประเภทใด เปรียบเทียบพุทธวิธีสอนแบบต่าง ๆ ว่าทำให้ผู้เรียนเกิดปัญญาในระดับใด

3.2.3 ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาทำนองเดียวกับการวิจัยนี้ โดยใช้เวลาในการทดลองมากกว่าการวิจัยในครั้งนี้

3.2.4 ควรมีการวิจัยการพัฒนาความกตัญญูทศเวที โดยใช้หลักไตรสิกขา กับนักเรียนในระดับชั้นอื่น ๆ โดยเฉพาะนักเรียนอยู่ในช่วงการปรับตัวเข้าสู่วัยรุ่น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2535) *หนังสือส่งเสริมการอ่านชุดพระพุทธศาสนาและจริยธรรมชุดนิทานชาดก “ผู้ว่านอนสอนง่าย”* กรุงเทพมหานคร กุรุสภาลาดพร้าว
- โกวิทย์ ราชวงศ์ (2545) “หลักคำสอนเรื่องความกตัญญูกตเวทีในพระพุทธศาสนา : กรณีศึกษาทัศนคติของคณาจารย์ว่าด้วยการทอดทิ้งบุพการีในสังคมไทยพุทธ” วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยมหิดล
- จันทร์ทิมา เทียนศิริ (2547) “ผลของโปรแกรมส่งเสริมสุขภาพจิตโดยการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนศรัทธาสมุทร จังหวัดสมุทรสงคราม” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- ฉลวยศรี มีใจเย็น (2526) “การทดลองใช้การแสดงบทบาทสมมติเพื่อพัฒนาจริยธรรมด้านความกตัญญูกตเวทีของเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 5” วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- ฉัตรสุดา หาญประกอบกุล (2540) “การใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบ้านม้า อ.เมืองลำพูน” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษา มหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ชม ภูมิภาค (2525) *“ชุดการศึกษาเพื่อคุณธรรม”* กรุงเทพมหานคร สมาคมการศึกษาแห่งประเทศไทย
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2523) *หน่วยที่ 2 กระบวนการสันนิเวทนาและระบบสื่อการสอน* ในเอกสารการสอนชุดวิชาเทคโนโลยีและสื่อการสอน หน้า 118 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
- ฐานวฑูโต ภิภุ (2530) “มงคลสูตรแห่งความสำเร็จ มีความกตัญญูกตเวที”
- คุณฉวี สิตลวรงค์ (2524) “การเปรียบเทียบวิธีสอนแบบไตรสิกขาและธรรมสากัจฉาในการสอนเบญจศีลและฆราวาสธรรมในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1” วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- ทวีศักดิ์ จงประดับเกียรติ (2533) “การสร้างแบบทดสอบวัดจริยธรรมด้านความกตัญญูกตเวทีสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6” วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ทองคำ ศรีโยธิน และสมคิด ถวางกูร *หยุดความเลวที่ไล่ล่าคุณ ตอน กษัตริย์ยอดกตัญญู*

กรุงเทพมหานคร โปร-วิชั่น เอนเตอร์เทนเมนต์

นั้ดดา ธรรมวงศ์ผล (2542) “ผลของการสอนแบบไตรศักขาที่มีต่อการคิดแบบโยนิโสมนสิการ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หลักธรรมในรายวิชา ส 0412 พระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสีกัน (วัฒนานันท์อุปถัมภ์) กรุงเทพมหานคร”

วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
 นิชลักษณ์ สุขสวัสดิ์ (2546) “ผลของการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวโดยการจัดการเรียนรู้เชิง
 ประสบการณ์เพื่อพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
 โรงเรียนปากพ่อง จังหวัดนครศรีธรรมราช วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
 แขนงวิชาการแนะแนว สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

เนตรนภา กล่องพุดชา (2539) “ผลของการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวกลุ่มที่มีต่อการปรับตัวด้าน
 สัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนบ้านสะเดา
 หนองไผ่ อ.บ้านแท่น จ.ชัยภูมิ” วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต
 มหาวิทยาลัยขอนแก่น

บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2544) *ประมวลสาระชุดวิชาการวิจัยทางการแนะ
 แนว นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาศึกษาศาสตร์*

บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2544) *ประมวลสาระชุดวิชาหลักการและแนวคิด
 ทางการแนะแนว นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาศึกษาศาสตร์*

ปิยนันท์ สีสม (2536) “ผลการใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวที่มีต่อความรับผิดชอบของ
 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1” วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย
 มหาวิทยาลัยนเรศวร

พระครูอุดมธรรมวาที และคณะ (2535) *เทคนิคการสอนศีลธรรม สำหรับศูนย์ศึกษา*

พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ สำนักงานบริหารการศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์แห่ง
 ประเทศไทย กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ โดย ศ.อำไพ สุจริตกุล เรียบเรียง

พระเทพวิสุทธิเมธี (2515) “ความรอดตัวของวัยรุ่น” แสดงแก่คณะลูกเสือจังหวัดตรัง

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) (2539) *การศึกษาเพื่ออารยธรรมที่ยั่งยืน* กรุงเทพมหานคร

มูลนิธิพุทธธรรม

_____ (2545) *การศึกษาลับง่าย* กรุงเทพมหานคร มูลนิธิพุทธธรรม

- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) (2539) *ธรรมกับการพัฒนาชีวิต* กรุงเทพมหานคร มูลนิธิพุทธธรรม
- _____. (2542) “พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ ตอน 5 ชีวิตควร เป็นอย่างไร”
ในบทที่ 16 บทที่ 20 บทที่ 21 กรุงเทพมหานคร มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- _____. (2543) “ทศวรรษธรรมทัศน์พระธรรมปิฎก หมวดศึกษาศาสตร์” กรุงเทพมหานคร
ธรรมสภา
- _____. (2540) “พระพุทธศาสนาพัฒนาคนและสังคม” กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น
- พระพรหมคุณาภรณ์ (2548) *วิถีแห่งปราชญ์ ฉบับสมบูรณ์* กรุงเทพมหานคร ลิเบอร์ตี้เพรส
- พระศรีวิสุทธิกวี (2530) *การพัฒนาจิต* โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร
- พระสมชาย ฐานวุฑโฒ (2542) *มงคลชีวิต ฉบับธรรมทายาท* กรุงเทพมหานคร ฐานการพิมพ์
- พุทธทาสภิกขุ (2534) “โลกอาจรอดได้แม้เพราะกตัญญูกตเวที” กองตำราคณะธรรมทาน
กรุงเทพมหานคร
- ไพรัตน์ ญาติฉิมพลี (2540) “การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการใช้เหตุผลเชิง
จริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาพระพุทธศาสนา โดยการสอน
แบบไตรสิกขากับการสอนตามคู่มือครู” ปรินญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการ
มัธยมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- มันเกียรติ โกศลนริตติวงษ์ (2541) *ทฤษฎีและเทคนิคการให้คำปรึกษาพุทธธรรม*
- ธัชชา ศศิภัทรกุล (2545) “การพัฒนาชุดฝึกอบรมทางการแนะแนวเพื่อเพิ่มเจตคติทางลบต่อ
พฤติกรรมทะเลาะวิวาทของนักเรียน ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยเกษตร
และเทคโนโลยีแพร่ จังหวัดแพร่” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาการแนะแนว สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ถัดดาวลัย พรศรีสมุทร และวิลาศลักษณ์ ชั่ววัลลี (2524) *ครอบครัวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรม
ทางจิตใจของไทย* กรุงเทพมหานคร สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
- ถ้ายอง วิมุกตะลพ (2521) *ความกตัญญูกตเวทีในวรรณคดี วัฒนธรรมไทย*
- ว. วชิรเมธี (2547) *ธรรมะคิดปีก* กรุงเทพมหานคร อมรินทร์
- วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2543) *แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง พิมพ์ครั้งที่ 3*
กรุงเทพมหานคร วัฒนาพานิช

- วิรัตน์ มัณฑานนท์ (2545) “อิทธิพลของหลักไตรสิกขาที่มีต่อการสอนและการเรียนรู้ของเด็ก : กรณีศึกษาศูนย์เด็กก่อนเกณฑ์ วัดศิริพงษ์ธรรมนิมิต กรุงเทพมหานคร” วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- วิริยาภรณ์ ชัยชลทรัพย์ (2525) “การทดลองทดสอบความกตัญญูทศเวทที่แก่เด็กที่มีระดับพัฒนาการทางสติปัญญาต่างกัน โดยวิธีกลุ่มสัมพันธ์” ปรินิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร
- ศิริรัตน์ แสนยากุล (2546) “ผลของการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว โดยกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพระแม่มีรัสสาธุประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตแขนงวิชาการแนะแนว สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- สมใจ เกียรติพินิจกุล (2536) “ผลของการฝึกโปรแกรมการพัฒนาคิดโดยเน้น ไตรสิกขาตามหลักพระพุทธศาสนาต่อสภาวะแท้จริงแห่งตน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พิษณุโลก” ปรินิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร
- สุจิตรา อ่อนค้อม (2549) *การฝึกสมาธิ* กรุงเทพมหานคร ดอกหญ้ากรู๊ป
- สุนทร โคมิน และสนิท สมัครการ (2522) *ค่านิยมและระบบค่านิยมไทย : เครื่องมือในการสำรวจวัด* สำนักวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- สุรพงษ์ ชูเดช (2542) “ผลของการฝึกอบรมตามแนวทางไตรสิกขา ที่มีต่อการพัฒนาวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปรินิพนธ์วิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิจัย พฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- _____ (2535) *นิทานอีสปหกรเรื่องเอก* กรุงเทพมหานคร ไทยวัฒนาพานิช
- หญิงไทย (2549) ฉบับที่ 743 ปักษ์หลัง กันยายน 2549 กรุงเทพมหานคร อักษรโสภณ
- อนุพันธ์ อภิขยานุภาพ (2548) “การนำหลักธรรมเรื่องความกตัญญูทศเวทไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนธัญวิทยา (ตงมีน) ตำบลรังสิต อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี” รายงานการวิจัย สภาวิจัยแห่งชาติ
- อาจิต โตเกียรติรุ่งเรือง (2546) *พระพุทธองค์ตรัสสอนดอกไม้แห่งชีวิต* กรุงเทพมหานคร ธรรมสภา
- เอมอร กฤษณะรังสรรค์ (2537) “ผลของการฝึกอบรมตามหลักไตรสิกขาต่อความรับผิดชอบในหน้าที่ของนักศึกษาวิชาชีพครู สถาบันราชภัฏ” กรุงเทพมหานคร ดุษฎีนิพนธ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบวัดความกตัญญูต่อเวที

แบบวัดความกตัญญูกตเวที

คำชี้แจง ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✓ เหนือระดับจากจริงที่สุด ไปถึง ไม่จริงเลย เพียงระดับเดียวที่ตรงกับการปฏิบัติของนักเรียนมากที่สุด คำถามมีทั้งหมด 40 ข้อ ให้ เวลาตอบ 20 นาที โดยมีเกณฑ์ดังนี้

จริงที่สุด	หมายถึง ข้อความในข้อนั้นตรงกับการปฏิบัติจริงของนักเรียนมากที่สุด
ค่อนข้างจริง	หมายถึง ข้อความในข้อนั้นค่อนข้างตรงกับการปฏิบัติจริงของนักเรียนมากที่สุด
ค่อนข้างไม่จริง	หมายถึง ข้อความในข้อนั้นค่อนข้างไม่ตรงกับการปฏิบัติจริงของนักเรียนมากที่สุด
ไม่จริงเลย	หมายถึง ข้อความในข้อนั้นไม่ตรงกับการปฏิบัติจริงของนักเรียนเลย

องค์ประกอบที่ 1 มีความกตัญญูกตเวทีต่อพ่อแม่หรือผู้ปกครองโดยไม่ประพฤตินอกใจ ไม่พูดเท็จ มีสมาธิ และใช้ปัญญาในการดำเนินชีวิต

1. ฉันไปเที่ยวที่แห่งใดฉันไม่จำเป็นต้องบอกให้พ่อแม่ผู้ปกครองรู้ เพราะฉันดูแลตัวเองได้

.....
 จริงที่สุด ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริงเลย

2. การรักษานวลสงวนตัวเป็นคุณสมบัติที่วัยรุ่นไทยควรรักษา

.....
 จริงที่สุด ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริงเลย

3. การคบเพื่อนต่างเพศฉันไม่กล้าบอกพ่อแม่ผู้ปกครอง กลัวท่านจะเสียใจ

.....
 จริงที่สุด ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริงเลย

4. วัยรุ่นที่อาจเกิดปัญหาทางเพศเพราะรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ควรปรึกษาพ่อแม่ผู้ปกครอง

.....
 จริงที่สุด ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริงเลย

5. เมื่อฉันทำผิด ฉันจะขอโทษพ่อแม่ ผู้ปกครอง และฟังคำแนะนำเสมอ

 จริงที่สุด ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริงเลย
6. เมื่อถูกใส่ร้ายว่าเป็นคนผิด ฉันไม่รู้สึกโกรธและเสียใจ เพราะฉันเชื่อในบาปบุญคุณโทษ

 จริงที่สุด ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริงเลย
7. ฉันเล่าเรื่องที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองช่วยเหลือฉันให้ผู้อื่นฟังเสมอ

 จริงที่สุด ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริงเลย
8. เมื่อฉันไม่สบายใจฉันจะเล่าเรื่องและปรึกษาพ่อแม่ผู้ปกครองเฉพาะเรื่องที่สำคัญเท่านั้น

 จริงที่สุด ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริงเลย
9. ฉันมักควบคุมอารมณ์ตนเองไม่ได้ เมื่อมีเหตุการณ์รุนแรงเกิดขึ้น

 จริงที่สุด ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริงเลย
10. ฉันสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ถ้ามีคนคอยแนะนำฉัน

 จริงที่สุด ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริงเลย
11. ฉันตั้งใจทำงานเก็บเงินให้พ่อแม่ผู้ปกครอง เมื่อฉันเรียนจบและมีครอบครัวแล้ว

 จริงที่สุด ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริงเลย
12. ฉันคงจะได้คะแนนดี ถ้าฉันตั้งใจเรียนและคงทำให้พ่อแม่ผู้ปกครองภาคภูมิใจ

 จริงที่สุด ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริงเลย
13. ถ้าทุกคนในสังคมมีความมุ่งมั่นทำความดี บ้านเมืองคงมีความเจริญรุ่งเรืองมากกว่าแต่ก่อน

 จริงที่สุด ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริงเลย

14. ทุกคนต้องใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต จึงจะประสบความสำเร็จได้

 จริงที่สุด ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริงเลย
15. ฉันจะดำเนินชีวิตให้มีคุณภาพที่ดีเพื่อตัวฉันเอง

 จริงที่สุด ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริงเลย
16. การดำเนินชีวิตที่ดี เป็นสิ่งที่ทุกคนควรกระทำเพื่อให้พ่อแม่ผู้ปกครองภาคภูมิใจ

 จริงที่สุด ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริงเลย

องค์ประกอบที่ 2 มีความกตัญญูทวดต่อชาติ โดยมีความซื่อตรง จริงใจ พร้อมทั้งจะพัฒนาชาติไทยให้เจริญรุ่งเรือง

17. ถ้าฉันมีรายได้ ฉันจะไม่หลีกเลี่ยงการเสียภาษี และชักชวนให้เพื่อนร่วมงานทำตามเมื่อมีโอกาส

 จริงที่สุด ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริงเลย
18. เมื่อฉันพบคนเมาสุรา และกำลังทูปตู้โทรศัพท์สาธารณะ ฉันจะเข้าไปตักเตือนหรือแจ้งเจ้าหน้าที่ทันที

 จริงที่สุด ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริงเลย
19. ฉันมักเปิดไฟฟ้าทุกดวงในบ้าน เพื่อความสว่างไสวและสวยงามยามค่ำคืน

 จริงที่สุด ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริงเลย
20. ฉันไม่ยอมให้พ่อแม่ชายที่คืนทำกิน เนื่องจากฉันต้องการทำประโยชน์เพื่อการเลี้ยงชีพต่อไปข้างหน้า

 จริงที่สุด ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริงเลย

องค์ประกอบที่ 3 มีความกตัญญูทศเวทต่อศาสนา โดยมีความคิด รู้ตัวตลอดเวลา ไม่ทำบาป ไม่หลงมัวเมาในอบายมุข ไม่เสพหรือดื่มของมึนเมา อันจะนำไปสู่ความประมาทเป็นอันครายต่อตนเองและผู้อื่น

21. การดื่มสุราทำให้เข้าสังคมได้ดีและมีคนยอมรับ
จริงที่สุด	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริงเลย
22. ฉันระลึกอยู่เสมอว่าศาสนาสอนให้ฉันเป็นคนดีและคนเก่ง
จริงที่สุด	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริงเลย
23. นักกีฬาถ้ามีฝีมือ เก่ง และเฮง การมีสติก็ไม่จำเป็นเท่าไร
จริงที่สุด	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริงเลย
24. เมื่อมีโอกาสฉันจะแนะนำให้นักท่องเที่ยวรู้จัก โบราณสถาน วัดใกล้บ้าน
จริงที่สุด	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริงเลย

องค์ประกอบที่ 4 ความกตัญญูทศเวทต่อพระมหากษัตริย์ โดยมีความซื่อตรง จริงใจ

25. ฉันไม่ค่อยทบทวนว่าพระราชกรณียกิจของในหลวงว่ามีอะไรบ้าง
จริงที่สุด	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริงเลย
26. คำสอนของในหลวงเป็นสิ่งที่สามารถนำไปปฏิบัติได้ในชีวิตประจำวันเฉพาะบางคนเท่านั้น
จริงที่สุด	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริงเลย
27. ฉันมีความรักและเทิดทูนในหลวง เหนือสิ่งอื่นใดที่ฉันมีในชีวิต
จริงที่สุด	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริงเลย

การให้คะแนนแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ได้แก่ข้อ

2	4	5	6	11	12	13	14	16	17	18	22	24	27	28	29	32	33	36	37	39
---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----

การคิดคะแนน

ตอบจริงที่สุด ให้ 4

คะแนน

ตอบค่อนข้างจริง ให้ 3

คะแนน

ตอบค่อนข้างไม่จริง ให้ 2

คะแนน

ตอบไม่จริงเลย ให้ 1

คะแนน

กลุ่มที่ 2 ได้แก่ข้อ

1	3	7	8	9	10	15	19	20	21	23	25	26	30	31	34	35	38	40
---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----

การคิดคะแนน

ตอบจริงที่สุด ให้ 1

คะแนน

ตอบค่อนข้างจริง ให้ 2

คะแนน

ตอบค่อนข้างไม่จริง ให้ 3

คะแนน

ตอบไม่จริงเลย ให้ 4

คะแนน

ภาคผนวก ข

ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวไตรสิกขา เพื่อพัฒนาความกตัญญูกตเวที

คู่มือการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว

คำชี้แจง

ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวไตรสิกขาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นการนำเอาไตรสิกขา ซึ่งประกอบด้วย สีล สมาธิ ปัญญา ที่มีผลต่อความกตัญญูทศเวทิมานุสการกับการจัดกิจกรรม ในชั้นเรียน การดำเนินกิจกรรมจะประกอบด้วยขั้นตอน 4 ขั้นตอน คือ ขั้นแลกเปลี่ยน ประสบการณ์ ขั้นสะท้อนกลับการรับรู้ ขั้นสรุปสาระสู่ชีวิต ขั้นคิดและนำไปปฏิบัติ ซึ่งแต่ละขั้นตอนมีแนวทางในการดำเนินกิจกรรมดังนี้

1. ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์ (Experiencing) นักเรียนจะได้เล่นเกม บทบาทสมมุติ ทำกิจกรรม สถานการณ์จำลอง ฟัง/อ่านกรณีศึกษา ค้นคว้า เล่าอดีต เล่าเรื่อง แบ่งปัน ประสบการณ์ที่เกี่ยวกับ สีล สมาธิ ปัญญา
2. ขั้นสะท้อนกลับการรับรู้ (Reflecting) นักเรียนจะได้แสดงความคิดเห็น ความรู้สึก วิเคราะห์ พิจารณาเหตุผลจากการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในขั้นที่ 1 เพื่อหาคำตอบว่า เกิดอะไรขึ้นจากขั้นที่ 1 หรือตีความสิ่งนั้นว่าอย่างไร
3. ขั้นสรุปสาระสู่ชีวิต (Generalizing) นักเรียนสร้างองค์ความรู้หรือสรุปสาระการเรียนรู้ จากการอภิปรายสะท้อนกลับการรับรู้ อาจศึกษาทฤษฎีแนวคิดเพิ่มเติม เพื่อความสมบูรณ์ของสาระการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับการดำเนินชีวิต
4. ขั้นคิดและนำไปปฏิบัติ (Applying) นักเรียนจะทดลองประยุกต์ใช้ความรู้ที่ได้จากขั้นสรุปสาระสู่ชีวิต โดยอาจทดลองแก้ปัญหาจากสถานการณ์จำลอง วางแผนในการพัฒนานน วิธีการจูงใจตนเองให้ปฏิบัติตามแบบ

ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวไตรสิกขาเพื่อพัฒนาความกตัญญูทศเวทิมานุสการที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีทั้งหมด 12 กิจกรรม ใช้เวลาในการจัดกิจกรรม 12 ครั้ง แต่ละกิจกรรมจะใช้เวลา 50 นาที แผนการจัดกิจกรรมแต่ละแผนประกอบด้วย แนวคิด จุดมุ่งหมาย สื่อประกอบกิจกรรม การดำเนินกิจกรรม และการประเมินสำหรับสื่อประกอบกิจกรรมทุกกิจกรรมจะมีใบงานและบางกิจกรรมจะมีเอกสารความรู้เพิ่มเติมหรือกรณีตัวอย่างให้ผู้เรียนได้ศึกษาด้วย

ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวไตรสิกขาเพื่อพัฒนาความกตัญญูทเวที

กิจกรรมที่ / เรื่อง	จุดมุ่งหมาย	องค์ประกอบที่พัฒนา
กิจกรรมที่ 1 ปฐมนิเทศ	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อให้นักเรียนทราบจุดประสงค์และข้อตกลงของการเข้าร่วมกิจกรรม 2. เพื่อให้นักเรียนทราบความหมายของไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา ความกตัญญูทเวที 3. เพื่อให้นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญของไตรสิกขาและความกตัญญูทเวที 	มีความกตัญญูทเวทีต่อพ่อแม่หรือผู้ปกครองโดยไม่ประพาศิคิดในกาม ไม่พูดเท็จ มีสมาธิ และใช้ปัญญาในการดำเนินชีวิต
กิจกรรมที่ 2 ลูกคือดวงใจของพ่อแม่	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อให้นักเรียนรู้จักควบคุมตนเองไม่ให้ประพาศิคิดในกาม 2. เพื่อให้นักเรียนตระหนักถึงผลที่จะตามมา เมื่อนักเรียนไม่ประพาศิอยู่ในศีลธรรม 3. เพื่อให้มีความกตัญญูทเวทีต่อพ่อแม่ โดยการไม่ประพาศิคิดศีลข้อ 3 	มีความกตัญญูทเวทีต่อพ่อแม่หรือผู้ปกครองโดยไม่ประพาศิคิดในกาม ไม่พูดเท็จ มีสมาธิ และใช้ปัญญาในการดำเนินชีวิต
กิจกรรมที่ 3 การพูดเท็จ	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อให้นักเรียนตระหนักถึงผลเสียของการพูดโกหก 2. เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการรับผิด และการให้อภัย 	มีความกตัญญูทเวทีต่อพ่อแม่หรือผู้ปกครองโดยไม่ประพาศิคิดในกาม ไม่พูดเท็จ มีสมาธิ และใช้ปัญญาในการดำเนินชีวิต
กิจกรรมที่ 4 เรื่อง สมาธิกับการพัฒนาคุณธรรม	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อให้นักเรียนรู้จักการใช้สมาธิเพื่อพัฒนาคุณธรรมให้เกิดขึ้น 2. เพื่อให้นักเรียนทราบข้อดี(ผลดี)ของการมีสมาธิ 	มีความกตัญญูทเวทีต่อพ่อแม่หรือผู้ปกครองโดยไม่ประพาศิคิดในกาม ไม่พูดเท็จ มีสมาธิ และใช้ปัญญาในการดำเนินชีวิต

กิจกรรมที่ / เรื่อง	จุดมุ่งหมาย	องค์ประกอบที่พัฒนา
กิจกรรมที่ 5 เรื่อง การดำเนินชีวิต ที่ถูกต้องด้วยปัญญา	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อให้นักเรียนรู้จัก และเข้าใจ ความหมายของปัญญา 2. เพื่อให้นักเรียนใช้ปัญญาไปในทางที่ ถูกต้อง และเกิดประโยชน์ 3. เพื่อให้นักเรียนสามารถเกิดการเรียนรู้ โดยใช้ปัญญาเป็นตัวนำ 	<p>มีความกตัญญูทวดเวทิต่อพ่อ แม่หรือผู้ปกครองโดยไม่ ประพฤติดิฉินในกาม ไม่พูดเท็จ มีสมาธิ และใช้ปัญญาในการ ดำเนินชีวิต</p>
กิจกรรมที่ 6 เรื่อง แผ่นดินที่รัก	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อให้นักเรียนมีความซื่อสัตย์ สุจริต ต่อตนเอง และผู้อื่น 2. เพื่อให้นักเรียนมีความซื่อสัตย์ รัก และหวงแหนประเทศชาติ 3. เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ในเรื่อง ความซื่อสัตย์ สุจริต มีประโยชน์ต่อ ตนเอง ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ 	<p>มีความกตัญญูทวดเวทิต่อชาติ โดยมีความซื่อตรง จริงใจ พร้อมที่จะพัฒนาชาติไทยให้ เจริญรุ่งเรือง</p>
กิจกรรมที่ 7 เรื่อง การมีสติ สัมปชัญญะ	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อให้นักเรียนรู้ความหมายของการ มีสติ สัมปชัญญะ 2. เพื่อให้นักเรียนมีสติในการเรียนรู้ การทำงาน การทำกิจกรรม 	<p>มีความกตัญญูทวดเวทิต่อ ศาสนา ปฏิบัติตามหลักธรรม โดยมีความคิด รู้ตัวตลอดเวลา ไม่ทำบาป ไม่หลงมัวเมาใน อบายมุข ไม่เสพและคิ้ม ของมีนเมาอันจะนำไปสู่ความ ประมาทเป็นอันตรายต่อตนเอง และผู้อื่น</p>
กิจกรรมที่ 8 เรื่อง ความรักและ ซื่อสัตย์ต่อในหลวง	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อให้นักเรียนยึดหลักคำสอนของพระ เจ้าอยู่หัว ให้นำ้อมนำมาปฏิบัติตาม 2. เพื่อให้นักเรียนมีความรัก หวงแหน ซื่อสัตย์ ในแผ่นดินถิ่นกำเนิดของตนเอง 	<p>มีความกตัญญูทวดเวทิต่อ พระมหากษัตริย์ โดยมีความ ซื่อตรง จริงใจ</p>

กิจกรรมที่ / เรื่อง	จุดมุ่งหมาย	องค์ประกอบที่พัฒนา
กิจกรรมที่ 9 เรื่อง โรงเรียนกับความทรงจำ	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อให้นักเรียนรู้จักตอบแทนบุญคุณสถาบันที่ให้ความรู้ 2. เพื่อให้นักเรียนตระหนักถึงการทำความดีต่อสถานศึกษา 	<p>มีความกตัญญูทวนที่ต่อสถาบัน โรงเรียน ครู โดยใช้ความรู้ ความเข้าใจ ช่วยในการดำเนินชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพ</p>
กิจกรรมที่ 10 เรื่อง ชุมชนเป็นของใคร	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อให้นักเรียนรู้จักการใช้สมาธิในการทำงาน 2. เพื่อให้นักเรียนรู้จักการทำงานเป็นหมู่คณะ 3. เพื่อให้นักเรียนตระหนักถึงการพัฒนาและรักถิ่นกำเนิดของตนเอง 	<p>มีความกตัญญูทวนที่ต่อสังคม โดยมีใจจดจ่อ ใส่ใจ อุทิศตนให้แก่กิจการหน้าที่ หรือ สิ่งที่ทำ</p>
กิจกรรมที่ 11 เรื่อง การควบคุมตนเอง	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อให้นักเรียนตระหนักในการดูแลตนเอง ให้ประพฤติในทางที่ดี 2. เพื่อให้นักเรียนรู้จักป้องกันตนเอง และประพฤติตนในทางที่ถูกต้อง 	<p>มีความกตัญญูทวนที่ต่อตนเอง โดยไม่ประพฤตินิดในกาม</p>
กิจกรรมที่ 12 เรื่อง ปัจฉิมนิเทศ	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อให้นักเรียนแสดงความรู้สึกรักและความคิดเห็นที่มีต่อการร่วมกิจกรรมไตรสิกขา เพื่อพัฒนาความกตัญญูทวนที่ไตรสิกขา 2. เพื่อให้นักเรียนสามารถนำความรู้เกี่ยวกับไตรสิกขา และความกตัญญูทวนที่ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน 	

**กิจกรรมแนะแนวตามแนวไตรสิกขา
เพื่อพัฒนาความกตัญญูกตเวทิตะ**

ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวไตรสิกขา เพื่อพัฒนาความกตัญญูทศเวที

กิจกรรมที่ 1

ชื่อกิจกรรม	ปฐมนิเทศ
ประเภทของกิจกรรม	พัฒนาแนวคิดเรื่องไตรสิกขาและสัมพันธภาพกับผู้อื่น
วัยของผู้รับบริการ	ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3
ขนาดของกลุ่ม	30 คน
ระยะเวลา	2 คาบ คาบละ 50 นาที รวม 100 นาที

แนวคิด

1. การทราบจุดประสงค์ของการร่วมกิจกรรม จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีขึ้น
2. การเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มจำเป็นต้องมีกฎกติกาให้สมาชิกถือปฏิบัติ ซึ่งจะทำการจัดกิจกรรมดำเนินไปได้อย่างราบรื่น บรรลุเป้าหมายของกิจกรรม

จุดมุ่งหมาย

1. นักเรียนทราบจุดประสงค์และข้อตกลงของการเข้าร่วมกิจกรรม
2. นักเรียนทราบความหมายของไตรสิกขา คือ สมာธิ ปัญญาและความกตัญญูทศเวที
3. นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญของไตรสิกขาและความกตัญญูทศเวที
4. นักเรียนมีสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อนและตระหนักในบทบาทหน้าที่ของการเป็นสมาชิกกลุ่ม

สื่อประกอบกิจกรรม

1. เอกสารความรู้ที่ 1.1 แนวทางที่ควรปฏิบัติในการร่วมกิจกรรมไตรสิกขาเพื่อพัฒนาความกตัญญูทศเวที
2. เอกสารความรู้ที่ 1.2 เรื่อง ไตรสิกขาและความกตัญญูทศเวที
3. ใบงานที่ 1.1 กิจกรรมปฐมนิเทศ บันทึกแสดงความคิดเห็นของนักเรียน
4. ใบงานที่ 1.2 กิจกรรมปฐมนิเทศ บันทึกสรุปความคิดเห็นของกลุ่ม
5. แบบวัดความกตัญญูทศเวที

การดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ (40 นาที)

- ครูกล่าวความรู้สึกยินดีและชื่นชมที่นักเรียนตระหนักในการใฝ่เรียนรู้ เพื่อให้รู้และเข้าใจในความสำคัญของไตรสิกขา และความกตัญญูทศเวทิตี ซึ่งเป็นคุณธรรมจริยธรรมอันพึงปฏิบัติของคนในสังคมไทย เพื่อให้ใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข รวมทั้งครูกล่าวขอบคุณนักเรียน ที่ให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรมทั้ง 10 ครั้ง หวังว่านักเรียนจะได้ประโยชน์จากการเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้ เพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนต่อไป (10 นาที)

- ครูแจกแบบวัดความกตัญญูทศเวทิตี (Perstest) ให้นักเรียนทำ (30 นาที)
 - ครูแจกเอกสารความรู้ที่ 1.1 และเสนอแนวทางที่ควรปฏิบัติในการร่วมกิจกรรมไตรสิกขาเพื่อพัฒนาความกตัญญูทศเวทิตี โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนร่วมแสดงความคิดเห็นว่า เห็นด้วยหรือไม่ อย่างไร เปิดโอกาสให้นักเรียนเสนอข้ออื่นๆ เพิ่มเติมได้อีกด้วย (10 นาที)

ขั้นกิจกรรม

1. ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์

ครูสนทนาสอบถามนักเรียนและให้นักเรียนแลกเปลี่ยนประสบการณ์
 ในประเด็นต่อไปนี้

- 1.1 นักเรียนเคยรู้จักคำว่าไตรสิกขาหรือไม่ หมายถึงอะไร
- 1.2 ใครเคยนั่งสมาธิหรือนั่งสงบนิ่งบ้างไหม ผลเป็นอย่างไร เล่าให้เพื่อนฟัง
- 1.3 นักเรียนทราบผลดีของการฝึกสมาธิ การปฏิบัติตัวอยู่ในศีลธรรม การใช้ปัญญาคิดไตร่ตรองในสิ่งที่ทำหรือไม่

2. ขั้นสะท้อนกลับการเรียนรู้

ครูสนทนากับนักเรียนในประเด็นต่อไปนี้

- 2.1 ผลดีของการมีศีล สมาธิ ปัญญา
- 2.2 ประโยชน์ที่นักเรียนได้รับจากการมีสมาธิ
- 2.3 เมื่อทุกคนมีศีลธรรมประเทศชาติจะเป็นอย่างไร

3. **ขั้นสรุปสาระสู่ชีวิต**

ให้นักเรียนทำกิจกรรมในใบงานที่ 1.1, 1.2 ตามประเด็นต่อไปนี้

3.1 ไตรสิกขาคืออะไร

3.2 ศีล คืออะไร

3.3 นักเรียนคิดว่าศีลข้อใดจำเป็นที่สุดในชีวิตประจำวันของนักเรียน บอก

เหตุผลประกอบ

3.4 สมาธิ คืออะไร

3.5 ปัญญา คืออะไร

3.6 กตัญญูทเวที คืออะไร

4. **ขั้นคิดและนำไปใช้**

ครูสนทนากับนักเรียนในประเด็นต่อไปนี้

4.1 ในการเรียนเมื่อนักเรียนมีสมาธิยอมเกิดประโยชน์ต่อนักเรียนอย่างไร

4.2 นักเรียนคิดว่าจะมีอุปสรรคหรือสาเหตุอะไรบ้างที่อาจจะทำให้นักเรียนไม่

มีสมาธิในการเรียน

4.3 ถ้าคนในประเทศขาดศรัทธาธรรมไม่มีความกตัญญูทเวทีจะเป็นอย่างไร

ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปประโยชน์ของศีล สมาธิ ปัญญาและความกตัญญูทเวที โดยใช้เอกสารความรู้ที่ 1.2 และให้นักเรียนนำไปศึกษาเพิ่มเติมที่บ้าน

การประเมินผล

1. สังเกตการปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียน
2. ประเมินผลเปรียบเทียบการแสดงความคิดเห็นของนักเรียนแต่ละคนในใบงานที่ 1.1 และการแสดงความคิดเห็นของกลุ่มในใบงานที่ 1.2

ข้อคิดที่ได้จากการจัดกิจกรรม

มนุษย์เราถ้ายึดหลักไตรสิกขา และมีความกตัญญูทเวทีต่อผู้มีพระคุณยอมทำให้ชีวิตมีความสุข สงบ

ใบงานที่ 1.1
กิจกรรมปฐมนิเทศ
บันทึกแสดงความคิดเห็นของนักเรียน

กิจกรรมที่ 1. ให้นักเรียนทุกคนแสดงความคิดเห็นของตนเอง พร้อมทั้งบันทึกในใบงาน
 ในประเด็นต่อไปนี้ (ใช้เวลา 5 นาที)

1 ไตรสิกขา หมายถึงอะไร

.....

2 ศีล คืออะไร

.....

3 นักเรียนคิดว่าศีลข้อใดจำเป็นที่สุดในชีวิตประจำวันของนักเรียน บอกเหตุผลประกอบ

.....

4 สมาธิ คืออะไร

.....

5 ปัญญา คืออะไร

.....

6 กตัญญูกตเวทী คืออะไร

.....

.....

กิจกรรมที่ 2 (ให้ความเวลา 20 นาที)

2.1 แบ่งนักเรียนเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 4 – 5 คน แต่ละกลุ่มให้มีทั้งนักเรียนหญิง และนักเรียนชาย เข้ากลุ่มแล้วให้เลือกประธาน และเลขานุการกลุ่ม เพื่อจดบันทึกความเห็นกลุ่ม

2.2 ประธานกลุ่มดำเนินการประชุม โดยให้ทุกคนในกลุ่มแสดงความคิดเห็น ตามประเด็นในกิจกรรมที่ 1 ที่นักเรียนแต่ละคนคิดมาแล้ว ทั้ง 5 ประเด็น

2.3 เลขากลุ่มบันทึกความเห็นของทุกคนในกลุ่มลงในใบงานที่ 1.2 บันทึกสรุปความเห็นของกลุ่ม

2.4 ประธานสรุปความเห็นของกลุ่มในแต่ละประเด็น

ใบงานที่ 1.2
กิจกรรมปฐมนิเทศ
บันทึกสรุปความเห็นของกลุ่ม กลุ่มที่

คำชี้แจง เลขานุการกลุ่ม บันทึกความเห็นของทุกคนในกลุ่ม ในประเด็นต่อไปนี้

1. ไตรสิกขา หมายถึงอะไร

.....

.....

สรุป

2. ศีล คืออะไร

.....

.....

สรุป

3. นักเรียนคิดว่า ศีลข้อใดสำคัญที่สุดในชีวิตประจำวันของนักเรียน บอกเหตุผลประกอบ

.....

.....

สรุป

4. สมาธิ คืออะไร

.....

.....

สรุป

5. ปัญญา คืออะไร

.....

.....

สรุป

6. กตัญญูกตเวทิตี หมายถึงอะไร

.....

.....

สรุป

เอกสารความรู้ที่ 1.1

กิจกรรมปฐมนิเทศ

แนวทางที่ควรปฏิบัติ

ในการร่วมกิจกรรมไตรสิกขาเพื่อพัฒนาความกตัญญูทเวที

แนวทางที่ควรปฏิบัติในการร่วมกิจกรรมไตรสิกขาเพื่อพัฒนาความกตัญญูทเวที ควรปฏิบัติดังนี้

(เปิดโอกาสให้นักเรียนร่วมแสดงความคิดเห็นด้วยว่าเห็นด้วยหรือไม่ อย่างไร นอกจากนี้
ใครมีข้อเสนออื่น ๆ ให้นำเสนอเพิ่มเติมด้วย)

1. ตรงต่อเวลา
2. ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรม
3. ร่วมแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์
4. ไม่แสดงความคิดเห็นในขณะที่เพื่อนยังพูดไม่จบ
5. ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
6. แสดงความมีน้ำใจต่อสมาชิกในกลุ่มด้วยความจริงใจ
7. ไม่นำเรื่องราวของเพื่อนที่พูดคุยกันในกลุ่มไปพูดต่อที่อื่น
8. ฟังเพื่อนพูดอย่างตั้งใจเอาใจใส่
9. แสดงความชื่นชมเมื่อเพื่อนทำดี
10. หลีกเลี่ยงการทำให้เพื่อนเสียหน้าหรือเสียใจ
11. ถ้าไม่มีอะไรจะแสดงความคิดเห็นก็ให้บอกผ่าน
12. ต้องให้ความเคารพนับถือซึ่งกันและกัน
13. นักเรียนเสนอเพิ่มเติม ฯลฯ.....
14.
15.

เอกสารความรู้ที่ 1.2

กิจกรรมปฐมนิเทศ

เรื่อง ไตรสิกขาและความกตัญญูกตเวที

ไตรสิกขา

คำว่า “ไตรสิกขา” มาจากคำ 2 คำ คือ “ไตร” ซึ่งหมายถึง “3” และคำว่า “สิกขา” ซึ่งหมายถึง “ศึกษา” ดังนั้น ไตรสิกขา จึงหมายถึง การศึกษาที่สอดคล้องกับองค์ประกอบแห่งการดำเนินชีวิตของมนุษย์ที่มี 3 ด้านคือ พุทธกรรม จิตใจ และปัญญา เรียกว่า ไตรสิกขา ซึ่งประกอบด้วย **ศีล สมาธิ ปัญญา** ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

1. **ศีล** คือ การฝึกฝนพัฒนาด้านพฤติกรรม หมายถึง การพัฒนาพฤติกรรมทางกายและวาจา ให้มีความสัมพันธ์สิ่งแวดล้อมอย่างถูกต้อง มีผลดี

2. **สมาธิ** หมายถึง การฝึกฝนพัฒนาในด้านจิตใจมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะจิตใจเป็นฐานของพฤติกรรม เนื่องจากพฤติกรรมทุกอย่างเกิดขึ้นจากความตั้งใจหรือเจตนา และเป็นไปตามเจตจำนงและแรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลัง ถ้าจิตใจได้รับการพัฒนาให้ตั้งงามแล้ว ก็จะควบคุมดูแลและนำพฤติกรรมไปในทางที่ตั้งงามด้วย

3. **ปัญญา** หมายถึง การพัฒนาความรู้ความเข้าใจ ซึ่งมีความสำคัญ “สูงสุด เพราะปัญญาเป็นตัวนำทางและควบคุมพฤติกรรมทั้งหมด คนเราจะมีพฤติกรรมอะไร อย่างไร และแค่ไหน ก็อยู่ที่ว่าจะมีปัญญาชี้แนะหรือบอกทางให้เท่าใด และปัญญาเป็นตัวปลดปล่อยจิตใจให้ทางออกแก่จิตใจ เช่น เมื่อจิตใจยึดอัดมีปัญหาคิดคั่นอยู่ พอเกิดปัญญารู้ว่าจะทำอย่างไรจิตใจก็โล่งเป็นอิสระ

ในทางพระพุทธศาสนา **ศีล** คือ **ข้อห้าม** **ธรรม** คือ **ข้อควรปฏิบัติ** ดังนั้น การที่เราเรียกใครๆ ว่า “คนที่ดี มีศีลธรรม” จึงหมายถึงคนที่งดเว้นไม่กระทำความชั่ว ไม่ทำสิ่งที่ไม่ดี และทำแต่ความดี ธรรม คือ ความดี ที่ควรปฏิบัติ

เบญจศีล คือข้อห้าม ไม่ให้กระทำในสิ่งที่ไม่ดี 5 ประการ

เบญจธรรม คือ ข้อควรปฏิบัติในการกระทำความดี 5 ประการ

กตัญญูกตเวที

กตัญญู แปลว่า ผู้รู้อุปการะที่คนอื่นกระทำแก่ตน หมายถึง คนที่รู้จักคุณคนคือได้รับอุปการะช่วยเหลือจากท่านผู้ใด ก็ซาบซึ้งในพระคุณของท่านผู้นั้นและจดจำพระคุณของท่านผู้นั้นและจดจำพระคุณของท่านผู้นั้น

กตเวทิต์ แปลว่า ผู้ประกาศบุญคุณที่ท่านมีแก่ตน ให้ปรากฏแก่คนอื่น
ประกาศคุณ แปลว่า การสนองทดแทนคุณและความยกย่องนับถือต่อผู้มีพระคุณ
คนกตัญญูกตเวทิต์ คือ คนรู้คุณและสนองคุณ เป็นคนมีจิตใจสูง ตกน้ำไม่ไหลตก
ไฟไม่ไหม้ ได้รับความยกย่องว่าเป็นคนดี ความกตัญญูกตเวทิต์เป็นเหตุให้เกิดความรักใคร่ เอ็นดู มีความ
ไว้วางใจและความสรรเสริญ นำมาซึ่งความสุขความเจริญ ฉะนั้นพระพุทธเจ้าจึงตรัสว่าเป็น
เครื่องหมายของคนดี ดังพุทธภาษิตที่ว่า “ความกตัญญูกตเวทิต์ เป็นเครื่องหมายแห่งคนดี”

ตารางเปรียบเทียบเบญจศีล เบญจธรรม

เบญจศีล (ข้อห้าม 5 ประการ)	เบญจธรรม (ข้อควรปฏิบัติ 5 ประการ)
<p>1. เว้นจากการฆ่าสัตว์ตัดชีวิต (ปาณาติปาตา เวรมณี) ความมุ่งหมายของศีลข้อ 1 มุ่งให้มนุษย์มีเมตตาต่อกันและเผื่อแผ่แก่สัตว์ทั้งปวงด้วย ข้อห้าม จะต้องเว้นจากการกระทำ 3 อย่าง คือ ฆ่า ทำร้าย ทรมาน</p>	<p>1. เมตตา กรุณา ซึ่งเป็นมูลฐานให้เกิดศีลข้อ 1 เมตตา คือ ความรักปรารถนาจะให้ผู้อื่นเป็นสุข กรุณา คือ ความสงสารคิดจะช่วยให้ผู้อื่นพ้นทุกข์</p>
<p>2. เว้นจากการลักทรัพย์ (อทินนาทานา เวรมณี) ความมุ่งหมายของศีลข้อ 2 เพื่อป้องกันการทำลายกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินของกันและกันให้ทุกคนตั้งหน้าทำมาหากินโดยสุจริต ข้อห้าม เว้นจากการกระทำในลักษณะที่เป็นโจรกรรม อนุโลมโจรกรรม ฉายาโจรกรรม</p>	<p>2. สัมมาอาชีพะ คือ ความเลี้ยงชีพในทางที่ชอบ การประกอบอาชีพเป็นกิจที่จำเป็นของทุกๆ คน เพราะต้องการหาปัจจัยมาบริโภคลีเลี้ยงตนและเลี้ยงผู้อื่นที่จะต้องเลี้ยง พระพุทธเจ้าจึงตรัสสอนให้ทำงานหาเลี้ยงชีพในทางที่ชอบ</p>
<p>3. เว้นจากการประพฤติดิคนอกใจ (กาเม สุมิจจา จารา เวรมณี) ความมุ่งหมายของศีลข้อ 3 เพื่อสร้างความเป็นปึกแผ่น ปกป้องสามีและป้องกันการแตกร้างในหมู่มนุษย์ ข้อห้าม ไม่ให้ประพฤติดิคนอกใจ</p>	<p>3. กามสังวร (ความสำรวมในกาม) คือระวังควบคุมตนไม่ให้ประพฤติดิคนอกใจในทางที่ชอบ เมื่อเป็นเขวชนก็ระวังควบคุมใจกาย ไม่ให้ออกนอกทาง รักษาประเพณีอันดีงามของไทย ตามที่ครูและที่ผู้ปกครองของตนได้อบรมแนะนำ</p>
<p>4. เว้นจากกล่าวเท็จ (มุสาวาทา เวรมณี) ความมุ่งหมายของศีลข้อ 4 เพื่อป้องกันการทำลายประโยชน์ของตนและผู้อื่นด้วยการพูดเท็จ และให้รู้จักรักษาวาจของตนให้เป็นที่เชื่อถือได้ ข้อห้าม ห้ามกระทำเท็จทุกอย่าง คือ เท็จทางวาจา เท็จทางกาย</p>	<p>4. ความซื่อสัตย์ ได้แก่ ความจริง ความตรง คนที่มีความจริง ความตรง จะเป็นเด็กหรือผู้ใหญ่ก็ตาม ย่อมเป็นคนซื่อตรงต่อมิตรสหายจงรักภักดีต่อเจ้านายและกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ มีความยุติธรรม รู้จักผิด-ถูก และว่าไปตามผิดถูกนั้น จึงได้ชื่อว่าเป็นคนมีวาจาสัตย์ คำพูดเป็นที่เชื่อถือได้</p>

เบญจศีล (ข้อห้าม)	เบญจธรรม (ข้อควรปฏิบัติ)
<p>5. เว้นจากการค้ำน้ำเมา (สุราเมรัยมัชฌมาทัญฐานา เวรมณี) คือ สุราเมรัยและสิ่งอื่นที่ทำให้เกิดการมีนเมาอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท</p> <p>ความมุ่งหมายของศีลข้อ 5 เพื่อให้คนรู้จักรักษาสติของตนให้สมบูรณ์ เพราะโดยปกติคนเราก็มีความประมาทกันอยู่แล้ว เพราะมักขาดสติมากบ้างน้อยบ้าง ต้องระวังอยู่เสมอ</p> <p>ข้อห้าม ไม่ค้ำและเสพของมีนเมาทุกชนิด</p>	<p>5. ความมีสติสัมปชัญญะ สติ คือ ความระลึกรู้คิดขึ้นได้ สัมปชัญญะ คือ ความรู้ตัว</p> <p>คนมีสติสัมปชัญญะ คือคนที่มีความคิด รู้ตัวอยู่ตลอดเวลา ไม่ทำบาป ไม่หลงมัวเมาใน อบายมุข ไม่เสพและค้ำของมีนเมา อันนำไปสู่ ความประมาทเป็นอันตรายต่อตนเองและผู้อื่น</p>

ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวไตรสิกขาเพื่อพัฒนาความกตัญญูทศเวที กิจกรรมที่ 2

ชื่อกิจกรรม	ลูกคือดวงใจของพ่อแม่
ประเภทของกิจกรรม	พัฒนา จิตสำนึกให้เป็นผู้มีศีลธรรม และสัมพันธ์ภาพกับผู้อื่น
วัยของผู้รับบริการ	ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3
ขนาดของกลุ่ม	30 คน
ระยะเวลา	50 นาที

แนวคิด

การรักษาศีลข้อ 3 สำหรับนักเรียนวัยรุ่นทั้งชายและหญิงในสังคมไทย คือ การเชื่อฟังพ่อแม่ การรักษานวลสงวนตัว ไม่มีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร การรักษาศีลข้อ 3 ของนักเรียนวัยรุ่นดังกล่าว นอกจากจะเป็นการป้องกันตนเอง ไม่ให้ตกเป็นเหยื่อ หมดสิ้นอนาคตแล้ว ยังเป็นการแสดงความกตัญญูทศเวทีต่อพ่อแม่ผู้มีพระคุณอีกทางหนึ่งด้วย คือ ไม่ทำให้ผู้มีพระคุณต้องเดือดเนื้อ ร้อนใจ เสียใจในการกระทำของเรา รวมทั้งนักเรียนที่ประพฤติผิดศีลข้อ 3 นี้ ยังถูกสังคมประณามอีกว่า เป็นลูกอกตัญญู ไม่รู้บุญคุณพ่อแม่ ตอบแทนพระคุณพ่อแม่ด้วยการทำให้พ่อแม่ต้องทุกข์ทรมานใจ

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้นักเรียนรู้จักควบคุมตนเองไม่ให้ประพฤติผิดในกาม
2. เพื่อให้นักเรียนตระหนักถึงผลที่จะเกิดขึ้นตามมาเมื่อนักเรียนไม่ประพฤติอยู่ในศีลธรรม
3. เพื่อให้มีความกตัญญูทศเวทีต่อพ่อแม่ โดยการไม่ประพฤติผิดศีลข้อ 3

สื่อประกอบกิจกรรม

1. เอกสารความรู้ 2.1 “ฝ่าย...ของขวัญที่ล้ำค่า”
2. ใบงานที่ 2.1
3. ใบงานที่ 2.2

การดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ

- ครูแจกเอกสารความรู้ 2.1 เรื่อง “ฝ้าย...ของขวัญอันล้ำค่า” ให้นักเรียนทุกคน
- ครูให้นักเรียนหญิงคนหนึ่งออกมาเล่าเรื่อง “ฝ้าย...ของขวัญที่ล้ำค่า” จากโฆษณาในโทรทัศน์ โดยครูเตรียมนักเรียนหญิงที่จะออกมาเล่าหน้าชั้นให้อ่านเรื่องนี้ล่วงหน้ามาก่อน 4 – 5 เที้ยว เวลาอ่านให้พูดเป็นคำพูดเหมือนกำลังเล่าให้เพื่อนฟัง (ไม่ใช่อ่านให้เพื่อนฟัง)

ขั้นกิจกรรม

1. ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์

1.1 ครูแจกใบงานที่ 2.1 ให้นักเรียนแต่ละคนเขียนแสดงความคิดเห็นตามประเด็นในใบงาน (ใช้เวลา 5 นาที)

1.2 จากเรื่อง “ฝ้าย...ของขวัญที่ล้ำค่า” ครูถามให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นในประเด็นต่อไปนี้

- ใครเคยดูโฆษณาทางโทรทัศน์ชุดนี้บ้าง
- นักเรียนที่ดูโฆษณาเรื่องนี้ทางโทรทัศน์แล้วรู้สึกอย่างไร
- นักเรียนที่ได้ฟังเรื่องนี้แล้ว รู้สึกอย่างไร
- เพราะเหตุใดจึงเกิดเหตุการณ์เช่นนี้
- ความรู้สึกของพ่อเป็นอย่างไรเมื่อทราบเรื่องที่เกิดขึ้นกับลูก
- นักเรียนจะทำอย่างไรถ้าเหตุการณ์เช่นนี้เกิดขึ้นกับตัวนักเรียน
- นักเรียนคิดว่าการกระทำของลูกดีหรือไม่เพราะอะไร

1.3 แบ่งนักเรียนเป็น 6 กลุ่ม กลุ่มละ 4 – 5 คน โดยการนับ 1 – 6 เรียงลำดับ ใครนับ 1 อยู่กลุ่ม 1 นับ 2 อยู่กลุ่ม 2 นับ 3 อยู่กลุ่ม 3 นับ 4 อยู่กลุ่ม 4 นับ 5 อยู่กลุ่ม 5 นับ 6 อยู่กลุ่ม 6 ให้แต่ละกลุ่มรวมกลุ่มในที่ที่เหมาะสม รวมกลุ่มแล้วเลือกประธานและเลขานุการ กลุ่ม ประธานดำเนินการอภิปรายตามประเด็นในใบงานที่ 2.1

1.4 ให้สมาชิกในกลุ่มช่วยกันพิจารณาว่า การกระทำของลูกผิดศีลข้อใด และศีลข้อนั้นว่าอย่างไร นักเรียนเคยรู้เห็นเหตุการณ์เช่นนี้หรือไม่ และคิดอย่างไร ผลกระทบที่ตามมาจะเป็นอย่างไร โดยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นแสดงความรู้สึกกับเพื่อนสมาชิกในกลุ่ม พร้อมทั้งเลขานุการ กลุ่ม บันทึกลงในใบงานที่ 2.2 ด้วย

1.5 เลขานุการกลุ่มทุกกลุ่ม รายงานผลการแสดงความคิดเห็นของกลุ่มหน้าชั้น

2. ขั้นสะท้อนกลับการเรียนรู้

ครูนำอภิปรายทั้งชั้น พยายามให้นักเรียนทุกคนได้แสดงความคิดเห็นใน 2 ประเด็นต่อไปนี้

2.1 ให้นักเรียนร่วมกันอภิปราย วิเคราะห์ ความสัมพันธ์ของเบญจศีลและเบญจธรรมตามเอกสารความรู้ที่ 1.2 เรื่องไตรสิกขาและความกตัญญูทเวที

2.2 จากเรื่อง “ฝ้าย...ของขวัญที่ล้ำค่า” นักเรียนมีความรู้สึกอย่างไร ฝ้ายทำผิดศีลข้อใด ทำผิดอย่างไร และทางออกที่ดีนักเรียนควรทำอย่างไร

3. ขั้นสรุปสาระสู่ชีวิต

นักเรียนร่วมกันอภิปราย โดยครูช่วยเสริมในบางประเด็นที่นักเรียนยังไม่ชัดเจนในประเด็นต่อไปนี้

3.1 นักเรียนจะนำแนวคิดจากการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในครั้งนี้ไปควบคุมความประพฤติของตนเองได้หรือไม่ อย่างไร

3.2 จากคำกล่าวที่ว่า “หนูขอโทษ” ในเรื่อง “ฝ้าย...ของขวัญที่ล้ำค่า” นักเรียนเห็นด้วยหรือไม่ เพราะอะไร

4. ขั้นคิดและนำไปปฏิบัติ

ครูสนทนากับนักเรียน ให้นักเรียนทุกคนแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นในประเด็นต่อไปนี้

4.1 ถ้าเกิดเหตุการณ์ดังเช่น “ฝ้าย...ของขวัญที่ล้ำค่า” กับนักเรียน นักเรียนจะ ทำอย่างไร ถ้านักเรียนหญิงคือฝ้าย และนักเรียนชายคือเพื่อนชายของฝ้าย

4.2 ในกรณีของฝ้าย ฝ้ายควรทำอย่างไรจึงจะได้ชื่อว่าเป็นลูกที่มีความกตัญญูทเวทีต่อพ่อแม่

ขั้นสรุป

ให้นักเรียนทุกคนอภิปรายช่วยกันสรุปวิธีควบคุมดูแลตนเองให้อยู่ในศีล ไม่ประพฤติผิดศีล 5 และอยู่ในระเบียบวินัยของครอบครัวและของโรงเรียนได้อย่างไร โดยครูช่วยเพิ่มเติมในส่วนที่ยังไม่สมบูรณ์

การประเมินผล

1. สังเกตการปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียน
2. ประเมินผลเปรียบเทียบจากการแสดงความคิดเห็นของนักเรียนแต่ละคน และจากใบงานที่ 2.1 และใบงานที่ 2.2

ข้อคิดที่ได้จากการจัดกิจกรรม

นักเรียนเมื่อมีความประพฤติดีตั้งอยู่ในศีลธรรม โดยเฉพาะศีลข้อ 3 ย่อมเป็นที่รักของพ่อแม่ ผู้พบเห็นและยังเป็นการแสดงความกตัญญูทวดเวที่ต่อพ่อแม่อีกด้วย

เอกสารความรู้ 2.1

“ฝ่าย...ของขวัญที่ล้ำค่า”

ครอบครัวของฝ่ายเป็นครอบครัวที่อบอุ่น ประกอบด้วย พ่อ แม่ และฝ่าย เริ่มตั้งแต่ฝ่ายคลอดออกมาจากท้องของแม่ พ่อดีใจ ภูมิใจมาก เปรียบเสมือนได้ของขวัญอันล้ำค่าเข้ามาในชีวิตของพ่อและถือว่าเป็นสิ่งมหัศจรรย์สำหรับพ่อเป็นอย่างมาก พ่อคอยเลี้ยงดู พูมฝึกฝายเป็นอย่างดี จนกระทั่งฝ่ายเติบโตเข้าโรงเรียน พ่อคอยไปรับไปส่งทุกวัน พาฝ่ายไปเดินเล่น ท่องเที่ยวไปในที่ต่าง ๆ อย่างมีความสุข สนุกสนาน และเมื่อถึงเวลาที่ฝ่ายเข้าสู่วัยรุ่น เป็นหญิงสาวที่สวยงาม เป็นที่ภาคภูมิใจของพ่อเป็นอย่างมากที่เห็นลูกก้าวเดินตามทางที่พ่อหวังไว้ และฝ่ายก็มีความรัก ความภาคภูมิใจในตนเองและครอบครัวที่อบอุ่น ฝ่ายมีเพื่อนมากมาย และที่สำคัญมีเพื่อนชายที่คบหากัน

แต่แล้ววันหนึ่ง หัวใจของพ่อแทบแตกสลาย เมื่อทราบว่าฝ่าย ลูกที่ตนเองอุทิศหัวใจให้ ความรักเลี้ยงดูทะนุถนอมหาสิ่งดี ๆ มาให้ ในชีวิตมีแต่ความเพียบพร้อม เป็นความหวัง ความสุข ความภาคภูมิใจของพ่อ ต้องมาท้องในเวลาที่ไม่เหมาะสม

พ่อเสียใจเป็นอย่างมากที่ฝ่ายกระทำในสิ่งที่ไม่ดี ไม่ถูกต้อง ไม่รู้จักควบคุมดูแลตนเอง และที่สำคัญเป็นสิ่งที่พ่อคาดไม่ถึงว่าจะเกิดขึ้นกับฝ่าย ลูกที่เลี้ยงดูมากับมือของตนเอง

ทันทีที่พ่อรู้จากแม่ว่าฝ่ายไปมีเพศสัมพันธ์กับเพื่อนชายจนตั้งท้อง และมีอาการแพ้ท้องอย่างรุนแรง แม่ประคองฝ่ายเข้าไปหาพ่อด้วยน้ำตา พ่อมองฝ่ายด้วยสายตาโกรธ แต่เมื่อพ่อได้ยินคำกล่าวของฝ่ายที่พูดด้วยน้ำเสียงสั่นเครือทั้งน้ำตาว่า “หนู...ขอ...โทษ” ด้วยความรักที่พ่อมีต่อฝ่าย เต็มหัวใจ พ่อจึงฝ่ายเข้ามาออดและกล่าวว่า “พ่อ...รัก...ลูก” ทั้งน้ำตา

พ่อให้อภัยฝ่าย เมื่อฝ่ายมาขอโทษและรู้สึกสำนึกในสิ่งที่ตนเองทำผิดก้าวพลาดไป ด้วยความรักที่พ่อแม่มีให้ฝ่าย ทำให้ชีวิตของฝ่ายมีโอกาสก้าวเดินต่อไป เพื่ออนาคตอันอีกยาวไกล

(เรียบเรียงจากบทโทรทัศน์ โฆษณาบริษัทไทยประกันชีวิต)

ใบงานที่ 2.1

กิจกรรม ลูกคือดวงใจของพ่อแม่ นักเรียนแสดงความคิดเห็นด้วยตนเอง

คำชี้แจง ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นตามหัวข้อที่กำหนดลงในใบงานต่อไปนี้ (5 นาที)

1. นักเรียนได้อ่าน “ฝ้าย...ของขวัญอันล้ำค่า” แล้ว นักเรียนมีความคิดเห็นอย่างไรในฐานะที่เป็นพ่อแม่
.....
.....
2. นักเรียนได้อ่าน “ฝ้าย...ของขวัญอันล้ำค่า” แล้ว นักเรียนมีความคิดเห็นอย่างไรในฐานะที่เป็นลูก
.....
.....
3. นักเรียนคิดว่า การกระทำของฝ้ายและเพื่อนชายนั้นผิดศีลข้อใด เพราะอะไร
.....
.....
4. ถ้านักเรียนหญิงเป็นฝ้าย และนักเรียนชายเป็นเพื่อนชายของฝ้ายในเรื่อง นักเรียนควรทำอย่างไร
.....
.....
5. จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น นักเรียนคิดว่าฝ้ายมีความกตัญญูตเวทีต่อพ่อแม่หรือไม่ เพราะเหตุใด และในกรณีนี้ถ้านักเรียน นักเรียนควรทำอย่างไร จึงจะได้ชื่อว่าเป็นลูกที่มีความกตัญญูตเวทีต่อพ่อแม่
.....
.....

ใบงานที่ 2.2

กิจกรรม ลูกคือดวงใจของพ่อแม่ บันทึกสรุปความเห็นของกลุ่ม กลุ่มที่.....

คำชี้แจง ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นตามหัวข้อที่กำหนดลงในใบงานต่อไปนี้ (20 นาที)

1. นักเรียนได้อ่าน “ฝ้าย...ของขวัญอันล้ำค่า” แล้ว นักเรียนมีความคิดเห็นอย่างไรในฐานะที่เป็นพ่อแม่

.....

.....
2. นักเรียนได้อ่าน “ฝ้าย...ของขวัญอันล้ำค่า” แล้ว นักเรียนมีความคิดเห็นอย่างไรในฐานะที่เป็นลูก

.....

.....
3. นักเรียนคิดว่า การกระทำของฝ้ายและเพื่อนชายนั้นผิดศีลข้อใด เพราะอะไร

.....

.....
4. ถ้านักเรียนหญิงเป็นฝ้าย และนักเรียนชายเป็นเพื่อนชายของฝ้ายในเรื่อง นักเรียนจะอย่างไรเมื่อเกิดเหตุการณ์เช่นนี้

.....

.....
5. จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น นักเรียนคิดว่าฝ้ายมีความกตัญญูกตเวทิต่อพ่อแม่หรือไม่ เพราะเหตุใด และในกรณีนี้ถ้านักเรียน นักเรียนควรทำอะไร จึงจะได้ชื่อว่าเป็นลูกที่มีความกตัญญูกตเวทิต่อพ่อแม่

.....

.....

ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวไตรสิกขา เพื่อพัฒนาความกตัญญูคุณทเวที

กิจกรรมที่ 3

ชื่อกิจกรรม	การพูดเท็จ
ประเภทของกิจกรรม	พัฒนาคุณลักษณะนิสัยและสัมพันธภาพกับผู้อื่น
วัยของผู้รับบริการ	ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3
ขนาดของกลุ่ม	30 คน
ระยะเวลา	50 นาที

แนวคิด

คำพูดของแต่ละคนมีผลสะท้อนต่อตัวของผู้นพูดเสมอ และยังมีผลกระทบไปถึงครอบครัว พ่อแม่ ผู้ปกครอง คนที่พูดดี จริ่งใจ ย่อมมีคนรักใคร่ นับถือ ยกย่อง แต่คนที่พูดโกหก พูดเท็จ ไม่จริงใจ ไม่มีสำจะย่อมมีแต่คนเกลียดชัง ไม่มีคนคบหาสมาคม ไม่มีความเจริญก้าวหน้าในชีวิต

จุดมุ่งหมาย

1. ให้นักเรียนตระหนักถึงผลเสียของการพูดเท็จ
2. ให้นักเรียนเห็นความสำคัญความซื่อสัตย์ สุจริต
3. ให้นักเรียนมีความกตัญญูคุณทเวทีต่อผู้มีพระคุณด้วยการไม่พูดเท็จ

สื่อประกอบกิจกรรม

1. เอกสารความรู้ที่ 3.1 นิทานเด็กเลี้ยงแกะ
2. ป้ายข้อความแสดงบทบาทสมมุติ แกะ เด็กเลี้ยงแกะ ชาวบ้าน หม่าป่า พ่อแม่
3. ที่เจาะรู เข็มกลัดติดเสื้อ
4. ใบงานที่ 3.1
5. ใบงานที่ 3.2

การดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ

ครูสนทนากับนักเรียนโดยตั้งคำถามว่า เมื่อนักเรียนมีความทุกข์ใจหรือไม่สบายใจ นักเรียนเลือกที่จะระบายกับใครบ้าง เช่น พ่อแม่ ครู เพื่อน ญาติพี่น้อง และนักเรียนเคยพูดคุยถึงกับใครบ้าง แล้วผลที่ได้รับเป็นอย่างไร

ขั้นกิจกรรม

1. ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์

ครูเล่าเรื่อง นักเรียนที่ไม่พูดความจริง ให้ครูฟังถึงปัญหาที่บ้าน เมื่อมีทุนต่าง ๆ เข้ามาโรงเรียน จึงไม่ได้รับการพิจารณารับทุน ทำให้พลาดโอกาสในการรับความช่วยเหลืออย่างน่าเสียดาย

2. ขั้นสะท้อนกลับการเรียนรู้

2.1 ครูแจกเอกสารความรู้ที่ 3.1 นิทานเด็กเลี้ยงแกะให้นักเรียนอ่าน

2.2 ให้นักเรียนแสดงบทบาทสมมุติตามตัวละครในเรื่อง คือแสดงเป็นเด็กเลี้ยงแกะ 1 คน แสดงเป็นแกะ 7 คน แสดงเป็นชาวบ้าน 5 คน แสดงเป็นหมาป่า 1 คน แสดงเป็นพ่อแม่ 2 คน และคนบอกบท 1 คน โดยครูให้เวลานักเรียนปรึกษากัน ใครจะแสดงเป็นตัวละครตัวไหน และให้เวลาแสดง 10 นาที

3. ขั้นสรุปสาระสู่ชีวิต

3.1 ครูแจกใบงานที่ 3.1 กิจกรรม “การพูดเท็จ” ให้นักเรียนตอบคำถามตามประเด็นดังต่อไปนี้

3.1.1 การที่เด็กเลี้ยงแกะพูดเท็จมีผลต่อตนเองอย่างไรบ้าง

3.1.2 การที่เด็กเลี้ยงแกะพูดเท็จมีผลกระทบต่อพ่อแม่ ผู้ปกครองอย่างไรบ้าง

3.1.3 การที่เด็กเลี้ยงแกะพูดเท็จ มีผลกระทบต่อชุมชนอย่างไรบ้าง

3.1.4 ถ้านักเรียนเป็นเพื่อนของเด็กเลี้ยงแกะคนนั้น นักเรียนยังคิดจะคบเด็กเลี้ยงแกะเป็นเพื่อนอีกต่อไปหรือไม่ เพราะเหตุใด

4. ขั้นคิดและนำไปปฏิบัติ

4.1 ครูแจกใบงานที่ 3.2 ให้นักเรียนช่วยกันอภิปรายตามประเด็นดังต่อไปนี้

4.1.1 การที่เราพูดเท็จจนเป็นนิสัยติดตัว นักเรียนคิดว่าคนในสังคมจะยอมรับได้หรือไม่ เพราะเหตุใด

4.1.2 ถ้านักเรียนพูดเท็จ โทกหกหลอกลวง กับคนในครอบครัวของนักเรียน จะถือว่านักเรียนเป็นคนอกตัญญูไม่รู้บุญคุณต่อผู้มีพระคุณได้หรือไม่ เพราะอะไร และนักเรียนควรจะทำปฏิบัติอย่างไร

ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปว่าการพูดเท็จมีผลต่อตนเอง ชุมชน และผู้มีพระคุณอย่างไร

การประเมินผล

1. สังเกตจากการร่วมกิจกรรม
2. ประเมินผลจากการแสดงความคิดเห็นของนักเรียน

ข้อคิดที่ได้จากการจัดกิจกรรม

การพูด โทกหก ไม่จริง เป็นสิ่งที่ควรหลีกเลี่ยง และน่าอาย ทำให้ขาดความน่าเชื่อถือ

เอกสารความรู้ที่ 3.1

กิจกรรม “การพูดเท็จ”

นิทานเรื่อง เด็กเลี้ยงแกะ

เด็กเลี้ยงแกะคนหนึ่ง นำฝูงแกะออกไปกินหญ้าเป็นประจำทุกวัน วันนี้ก็สนุกสนานขึ้นมา จึงร้องตะโกนขึ้นว่า ช่วยด้วย! ช่วยด้วย! หม่าป้ามากินแกะจนหมดแล้ว ชาวบ้านแถบนั้นได้ยินก็เข้าใจว่ามีหม่าป้ามากินแกะจริง ต่างรีบวิ่งออกจากบ้าน ถือไม้ถือน้อเป็นอาวุธ เพื่อมาช่วยกันไล่หม่าป้า แต่แล้วก็กลับพบว่าเด็กเลี้ยงแกะนั้นร้องเล่นสนุก สนาน และหัวเราะชอบใจที่หลอกชาวบ้านได้

มาวันหนึ่งมีหม่าป้าหลงเข้ามาในหมู่บ้านจริง ๆ และกำลังไล่กัดแกะ เด็กเลี้ยงแกะเห็นเข้าก็ร้องเรียกให้คนช่วย ช่วยด้วย! ช่วยด้วย! หม่าป้ามากินแกะแล้ว แต่ชาวบ้านเข้าใจว่า เด็กนั้นร้องตะโกนหลอกชาวบ้านเล่นอีก จึงไม่มีผู้ใดออกมาช่วยเด็กเลี้ยงแกะเลย

หม่าป้าฆ่ากินแกะจนหมดแล้ว ก็ยังไม่อิ่ม ออกวิ่งไล่จะจับเด็กเลี้ยงแกะกินอีก เด็กเลี้ยงแกะวิ่งหนี พยายามร้องให้คนช่วยจนสุดเสียง ช่วยด้วย! ช่วยด้วย! แต่ก็ไม่มีชาวบ้านผู้ใดสนใจเลย เด็กเลี้ยงแกะวิ่งหนีหม่าป้าไปจนถึงหน้าโรงสี วิ่งเข้าไปแล้วรีบปิดประตูทันที

หม่าป้าเข้าไม่ได้ ได้แต่เดินวนเวียนอยู่ภายนอก จนถึงเวลากลางคืนจึงได้กลับไป ฝ่ายเด็กเลี้ยงแกะแอบซ่อนอยู่ภายในโรงสีด้วยความกลัว จนถึงรุ่งเช้าจึงได้กลับบ้านเล่าเรื่องให้พ่อแม่ฟังและสัญญาว่าจะไม่พูดโกหกอีก

ใบงานที่ 3.1

กิจกรรม “การพูดเท็จ”

คำชี้แจง ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นตามหัวข้อที่กำหนดให้ลงในใบงานต่อไปนี้

1. การที่เด็กเลี้ยงแกะพูดเท็จมีผลต่อตนเองอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

2. การที่เด็กเลี้ยงแกะพูดเท็จมีผลกระทบต่อพ่อแม่ผู้ปกครองอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

3. การที่เด็กเลี้ยงแกะพูดเท็จมีผลกระทบต่อชุมชนอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

4. ถ้านักเรียนเป็นเพื่อนของเด็กเลี้ยงแกะคนนั้น นักเรียนยังคิดจะคบหากับเด็กเลี้ยงแกะเป็นเพื่อนอีกต่อไปหรือไม่ เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

ใบงานที่ 3.2

กิจกรรม “การพูดเท็จ”

คำชี้แจง ให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายตามประเด็นต่อไปนี้

1. การที่เราพูดเท็จ จนเป็นนิสัยติดตัว นักเรียนคิดว่าคนในสังคมจะยอมรับได้หรือไม่ เพราะอะไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. ถ้านักเรียนพูดเท็จ โกหกหลอกลวง กับคนในครอบครัวของนักเรียน จะถือว่านักเรียนเป็นคนอกตัญญูไม่รู้บุญคุณผู้มีพระคุณได้หรือไม่ เพราะเหตุใด และนักเรียนควรจะทำอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวไตรสิกขาเพื่อพัฒนาความกตัญญูทเวที กิจกรรมที่ 4

ชื่อกิจกรรม	สมาธิกับการพัฒนาคุณธรรม
ประเภทของกิจกรรม	พัฒนาสมาธิ
วัยของผู้รับบริการ	ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
ขนาดของกลุ่ม	30 คน
ระยะเวลา	50 นาที

แนวคิด

การมีสมาธิ เป็นการฝึกจิตใจให้มั่นคง เข้มแข็ง ไม่คล้อยตามความต้องการที่ไม่ถูกต้องของตน เมื่อคนมีสมาธิ การพัฒนาคุณธรรมให้เกิดขึ้นประจักษ์สามารถทำได้ ทำให้เกิดการเรียนรู้ การพัฒนา มีความรัก ความสามัคคีกันด้วยการสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงาม

จุดมุ่งหมาย

1. ให้รู้และเข้าใจเรื่องสมาธิมีความกตัญญูทเวทีต่อตนเองและบิดามารดา
2. ให้รู้และฝึกทำสมาธิด้วยตนเอง
3. ให้รู้วิธีประเมินผลจากการทำสมาธิด้วยตนเอง
4. เพื่อให้ นักเรียนมีความกตัญญูทเวทีต่อบิดามารดาและตนเอง

สื่อประกอบกิจกรรม

1. เอกสารความรู้ 4.1 “สมาธิกับการพัฒนาคุณธรรม”
2. ใบงานที่ 4.1 บันทึกการแสดงความคิดเห็นของนักเรียน
3. ใบงานที่ 4.2 ฝึกปฏิบัติทำสมาธิ
4. ใบงานที่ 4.3 การทำสมาธิที่บ้าน

การดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ

ครูอธิบายแล้วยกตัวอย่างการมีสมาธิสามารถทำให้เกิดการเรียนรู้ การพัฒนาจิตใจ

ขั้นกิจกรรม

1. ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์

ครูเล่าเรื่องการมีสมาธิทำให้คนเราทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดการเรียนรู้ต่าง ๆ สามารถที่จะพัฒนาคุณธรรม ซึ่งเป็นสิ่งที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน

2. ขั้นสะท้อนกลับการเรียนรู้

ครูนำอภิปรายให้นักเรียนช่วยกันระดมความคิด

2.1 การทำสมาธิจะช่วยให้เราพัฒนาจิตใจได้อย่างไร

2.2 การที่นักเรียนไม่ตั้งใจเรียน สาเหตุเนื่องมาจากการขาดสมาธิใช่หรือไม่

อย่างไร

2.3 การทำงาน ถ้าเราไม่มีสมาธิจะทำให้งานสำเร็จได้หรือไม่ อย่างไร

2.4 การมีสมาธิจะช่วยให้เราพัฒนาคุณธรรมในด้านใดบ้าง

2.5 อะไรบ้างที่เป็นแรงจูงใจในการดำเนินชีวิตของคนเรา

3. ขั้นสรุปสาระสู่ชีวิต

ให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายโดยครูช่วยเสริมเติมเต็มในบางประเด็นที่นักเรียนยังไม่ชัดเจน และจดบันทึกในใบงานที่ 4.1 ในประเด็นต่อไปนี้

3.1 การที่เรามีสมาธิส่งผลต่อตัวเองและพ่อแม่อย่างไร

3.2 การมีสมาธิมีผลต่อความกตัญญูต่เวทีต่อพ่อแม่และตนเองอย่างไร

3.3 นักเรียนคิดว่าความกตัญญูต่เวที และคุณธรรมเป็นสิ่งที่คู่กันหรือไม่

อย่างไร

3.4 นักเรียนจะมีแนวทางสร้างคุณธรรมคู่กับความกตัญญูต่เวทีได้อย่างไร

3.5 นักเรียนคิดว่าความกตัญญูต่เวที เป็นหลักยึดเหนี่ยวจิตใจของคนเราได้

หรือไม่ อย่างไร

4. ขั้นคิดและนำไปปฏิบัติ

4.1 ให้นักเรียนเริ่มฝึกการทำสมาธิอย่างง่าย ๆ โดยเรียนเชิญผู้รู้และมีประสบการณ์ในการนั่งสมาธิ มาแนะนำนักเรียนในชั้นให้รู้จักวิธีนั่งสมาธิที่ถูกต้อง โดยใช้วิธี

อานาปานสติ วิธีกำหนดลมหายใจเข้า-ออก นั่งสมาธิมือขวาทับมือซ้าย กำหนดลมหายใจเข้า-ออก พร้อมทั้งท่อง พุท-โธ หายใจเข้า พุท หายใจออก โธ ในขณะที่กำหนดลมหายใจและท่อง พุท-โธ นั้น ให้เอาจิตหรือใจไปไว้ที่ปลายจมูก ให้นิ่งอยู่ตรงนั้น ให้รู้และสัมผัสลมหายใจเข้า-ออก ตลอดเวลา (ใช้แนวทางฝึกสมาธิแบบง่ายของพระอาจารย์สมศักดิ์ อภาสโร แห่งวัดทองกลาง ตำบลองครักษ์ อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง)

4.2 ฝึกนั่งสมาธิให้นิ่งโดยวิธีนี้ครั้งแรก 5 นาที แล้วให้นักเรียนทุกคนแสดงความรู้สึก ให้นักเรียนบันทึกความรู้สึกครั้งแรกไว้ ฝึกตามใบงาน 4.2

4.3 กำหนดปฏิทินให้นักเรียนทุกคนไปฝึกต่อที่บ้าน ฝึกก่อนนอนนอนทุกวัน หลังจากวันแรกนี้ต้องฝึกต่ออีก 45 วัน ในการไปฝึกที่บ้านให้บันทึกความรู้สึกภายหลังการฝึกทุกวัน ระยะเวลาการฝึกแต่ละวันกำหนดตามใบงานที่ 4.3 ดังนี้

วันที่ 1 – 10 ให้ฝึกสมาธิวันละ 5 นาที

วันที่ 11 – 20 ให้ฝึกสมาธิวันละ 10 นาที

วันที่ 21 – 30 ให้ฝึกสมาธิวันละ 15 นาที

วันที่ 31 – 40 ให้ฝึกสมาธิวันละ 20 นาที

วันที่ 41 – 45 ให้ฝึกสมาธิวันละ 30 นาที

4.4 นำผลการฝึกที่ประเมินด้วยตนเองมาสรุปในวันปัจฉิมนิเทศ แนะนำให้นักเรียนทำสมาธิต่อเนื่องไปทุกวัน วันละ 30 นาที จนถึง ม.6 ในแต่ละปีให้นักเรียนลองประเมินตัวเองว่า การเรียนเป็นอย่างไร ดีขึ้นหรือแย่ลง จิตใจเป็นอย่างไร แข็งแรงขึ้นหรืออ่อนแอลง ความเชื่อมั่นในตัวเองเป็นอย่างไร ฯลฯ

ขั้นสรุป

แจกเอกสารความรู้ที่ 4.1 ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปถึงความสำคัญของการมีสมาธิ การพัฒนาคุณธรรม การมีความกตัญญูทศเวที ใช้แนวทางสรุปจากเอกสารความรู้ที่ 4.1 และจากแนวคิดของชุดกิจกรรมนี้ให้นักเรียนนำเอกสารความรู้ที่ 4.1 ไปศึกษาต่อที่บ้าน

การประเมินผล

1. สังเกตการร่วมกิจกรรม
2. การประเมินผล

2.1 ผลจากการแสดงความคิดเห็นในใบงานที่ 4.1 ประเด็นละ 4 คะแนน 5 ประเด็น 20 คะแนน

2.2 ประเมินผลจากภาพรวมการทำสมาธิที่บ้านของนักเรียนตามใบงานที่ 4.3
คะแนนเต็ม 30 คะแนน

ข้อคิดที่ได้จากการจัดกิจกรรม

การมีสมาธิทำให้เกิดการเรียนรู้และการพัฒนาในสิ่งที่ดีงาม

เอกสารความรู้ที่ 4.1

กิจกรรม สมานกับการพัฒนาคุณธรรม

“สมานกับการพัฒนาคุณธรรม”

สมาธิคือ การฝึกจิตใจให้มั่นคง ไม่คล้อยตามความต้องการที่ไม่ถูกต้องของตน จิตที่ฝึกดีแล้วจะสามารถพิจารณาธรรมได้ตรงกับสภาพที่เป็นจริง มีความมั่นคง ผ่องใส มีสมาธิ และมีศีลมั่นคงขึ้น

สมานกับการเรียนรู้เป็นสิ่งคู่กัน ถ้านักเรียนมีสมาธิการเรียนรู้ ย่อมเกิดผลดี แต่การเรียนรู้จะต้องมีคุณธรรมดังเช่นขณะนี้ทางรัฐบาลโดยกระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายให้ “เน้นคุณธรรมนำความรู้” โดยยกให้เป็นนโยบายสำคัญของกระทรวง รวมถึงให้การศึกษามีบทบาทสำคัญในการสร้างความสามัคคีและความสามัคคีของคนในชาติเพื่อให้เกิดสันติสุข

เมื่อเกิดสมาธิการทำงานต่าง ๆ ย่อมประสบความสำเร็จ ส่งผลให้คนเรามีจิตใจที่ติงามมองโลกในแง่ดี คิดทำแต่สิ่งที่ดีทั้งแก่ตนเอง แก่ส่วนรวม ตลอดจนสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัวและยังก่อให้เกิดการคิด การพัฒนา ต้องการเห็นความสำเร็จ ความสงบสุขของหมู่คณะ

การที่คนเรามีสมาธิและมีคุณธรรมประจำใจอยู่แล้ว การที่จะพัฒนาคนต่อไปก็ไม่ใช่เป็นเรื่องยาก ซึ่งการพัฒนาคนเป็นรากฐานของการพัฒนาทั้งปวงและการส่งเสริมการศึกษาตามหลักไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) เป็นการพัฒนาศรีพยากรรมนุษย์อย่างถูกต้อง คนที่พัฒนาคุณธรรมดีแล้ว ก็จะเป็นส่วนรวมที่รวมกำลังกันสร้างสรรค์สังคมให้เจริญงอกงาม ซึ่งเป็นสภาพแวดล้อมที่เอื้อโอกาสให้ทุกคนมีความสุข ความเจริญยิ่งขึ้นไปในการมีชีวิตที่ติงามและมีความสุขใจ จิตที่ได้รับการฝึกสมาธิจนแก่กล้า ปัญญาจะผ่องใส จะรู้แจ้งเห็นจริงในธรรมชาติของสรรพสิ่ง

สำหรับนักเรียน โดยเฉพาะวัยรุ่นในวัยเรียน ที่จะต้องหมกมุ่นและมุ่งมั่นในการค้นคว้าศึกษา แสวงหาความรู้ในสิ่งที่จะเป็นพื้นฐาน เพื่อการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างสงบสุขในอนาคต แต่เนื่องจากในช่วงวัยรุ่นวัยเรียนดังกล่าวนี้ นักเรียนจะต้องพบปะกับสังคม สิ่งแวดล้อมที่จะทำให้นักเรียนต้องมีปัญหาในการศึกษาเรียนรู้ บางคนอาจจะพบกับเหตุการณ์รุนแรงจนทำให้การศึกษาต้องหยุดชะงักลง บางครั้งเหตุการณ์จากสังคม สิ่งแวดล้อม อาจทำให้นักเรียนบางคนต้องตัดสินใจทำในสิ่งผิด จนมีผลกระทบร้ายแรงต่อตนเอง ครอบครัว และชุมชน

ถ้าอธิบายตามหลักของศาสนาที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะจิตใจของนักเรียนไม่เข้มแข็ง อ่อนแอ สับสน ประเมินค่าไม่ถูกว่าอะไรดีเลวแค่ไหน บางครั้งประเมินไม่ได้ว่าอะไรดีอะไรเลว กระแสของสังคมสิ่งแวดล้อมรุนแรงมาก แต่จิตใจของนักเรียนอ่อนแอ แน่นอนนักเรียนต้องตกเป็นเหยื่อ

โอนอ่อนไปตามกระแส นักเรียนที่มีจิตใจที่เข้มแข็งและรู้เท่าทันความเป็นจริงที่เลวร้ายเหล่านั้น
เท่านั้นที่จะรอดพ้นวงจรอุบาทว์เหล่านั้นไปได้

วิธีทำให้จิตใจเข้มแข็งทางหนึ่งคือ “การฝึกสมาธิจิต” ถ้านักเรียนฝึกจิตให้เป็นสมาธิ
อยู่เสมอ จะทำให้นักเรียนมีจิตใจที่เข้มแข็งมั่นคง ปัญญาผ่องใส สามารถรู้เท่าทันสิ่งเลวร้าย
เหล่านั้น ทำให้รู้จักตัดสินใจที่ถูกต้อง ไม่สับสน วุ่นวาย

ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวไตรสิกขา เพื่อพัฒนาความกตัญญูกตเวทีชุดนี้จึงมี
กิจกรรมที่จะทำให้นักเรียนฝึกปฏิบัติจริง ทำให้นักเรียนรู้จักการทำสมาธิ เพื่อเป็นพื้นฐานเมื่อนักเรียน
เติบโตเป็นผู้ใหญ่ในภายหน้า มีผู้กล่าวว่า “ฝึกสมาธิตั้งแต่เด็ก จิตใจจะเข้มแข็ง สะอาด บริสุทธิ์
เมื่อเป็นผู้ใหญ่”

ใบงานที่ 4.1

กิจกรรม สมานกับการพัฒนาคุณธรรม บันทึกการแสดงความคิดเห็นของนักเรียน

คำชี้แจง ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นตามหัวข้อที่กำหนดลงในใบงานต่อไปนี้

1. การที่เรามีสมาธิส่งผลต่อตัวเองและพ่อแม่อย่างไร

.....
.....
.....

2. การมีสมาธิมีผลต่อความกตัญญูตเวทีต่อพ่อแม่และตนเองอย่างไร

.....
.....
.....

3. นักเรียนคิดว่าความกตัญญูตเวทีและคุณธรรมเป็นสิ่งที่คู่กันหรือไม่อย่างไร

.....
.....
.....

4. นักเรียนมีแนวทางสร้างคุณธรรมคู่กับความกตัญญูตเวทีได้อย่างไร

.....
.....
.....

5. นักเรียนคิดว่าความกตัญญูตเวทีเป็นหลักยึดเหนี่ยวจิตใจของคนเราได้หรือไม่อย่างไร

.....
.....
.....

ใบงานที่ 4.2

กิจกรรม สมาธิกับการพัฒนาคุณธรรม

ฝึกปฏิบัติทำสมาธิ

คำชี้แจง ให้นักเรียนฝึกปฏิบัติการทำสมาธิอย่างง่าย ๆ ดังนี้

1. ให้นักเรียนฝึกการทำสมาธิ โดยวิธีอานาปานสติ วิธีกำหนดลมหายใจเข้า-ออก นั่งสมาธิมือขวาทับมือซ้าย กำหนดลมหายใจเข้า-ออก พร้อมทั้งท่อง พุท-โธ หายใจเข้า พุท หายใจออก โธ ในขณะที่กำหนดลมหายใจและท่อง พุท-โธ นั้น ให้เอาจิตหรือใจไปไว้ที่ปลายจมูก ให้นิ่งอยู่ตรงนั้น ให้รู้และสัมผัสลมหายใจเข้า-ออก ตลอดเวลา (ใช้แนวทางฝึกสมาธิแบบง่ายของพระอาจารย์สมศักดิ์ อภาสโร แห่งวัดทองกลาง ตำบลองครักษ์ อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง)

2. ฝึกนั่งสมาธิให้นิ่งโดยวิธีนี้ครั้งแรก 5 นาที แล้วให้นักเรียนทุกคนแสดงความรู้สึกให้นักเรียนบันทึกความรู้สึกครั้งแรกไว้

3. กำหนดปฏิทินให้นักเรียนทุกคนไปฝึกที่บ้าน ฝึกตอนก่อนนอนทุกวัน หลังจากวันแรกนี้ต้องฝึกต่ออีก 45 วัน ในการไปฝึกที่บ้านให้บันทึกความรู้สึกภายหลังการฝึกทุกวัน ระยะเวลาการฝึกแต่ละวันกำหนดตามใบงานที่ 4.3 ดังนี้

วันที่ 1 – 10 ให้ฝึกสมาธิวันละ 5 นาที

วันที่ 11 – 20 ให้ฝึกสมาธิวันละ 10 นาที

วันที่ 21 – 30 ให้ฝึกสมาธิวันละ 15 นาที

วันที่ 31 – 40 ให้ฝึกสมาธิวันละ 20 นาที

วันที่ 41 – 45 ให้ฝึกสมาธิวันละ 30 นาที

4. นำผลการฝึกที่ประเมินด้วยตนเองมาสรุปในวันปัจฉิมนิเทศ แนะนำให้นักเรียนทำสมาธิต่อเนื่องไปทุกวัน วันละ 30 นาที จนถึง ม.6 ในแต่ละปีให้นักเรียนลองประเมินตัวเองว่าการเรียนเป็นอย่างไร ดีขึ้นหรือแย่ลง จิตใจเป็นอย่างไร แข็งแรงขึ้นหรืออ่อนแอลง ความเชื่อมั่นในตัวเองเป็นอย่างไร ฯลฯ

ใบงานที่ 4.3

กิจกรรม สมาธิกับการพัฒนาคุณธรรม การทำสมาธิที่บ้าน

คำชี้แจง ให้นักเรียนกำหนดการทำสมาธิที่บ้าน ติดต่อกัน 45 วัน นับตั้งแต่วันที่เรียนชุดกิจกรรมนี้ แล้วเพิ่มเวลามากขึ้นตามกำหนดในตาราง ทำสมาธิเสร็จแต่ละวัน บันทึกผลทุกครั้ง ด้ยว่าเป็นอย่างไร

ที่	ว.	ค.	ป.	ใช้ เวลา (นาที)	ทำ เวลา	ผลเป็นอย่างไร	ที่	ว.	ค.	ป.	ใช้ เวลา (นาที)	ทำ เวลา	ผลเป็นอย่างไร
1				5			24				15		
2				5			25				15		
3				5			26				15		
4				5			27				15		
5				5			28				15		
6				5			29				15		
7				5			30				15		
8				5			31				20		
9				5			32				20		
10				5			33				20		
11				10			34				20		
12				10			35				20		
13				10			36				20		
14				10			37				20		
15				10			38				20		
16				10			39				20		
17				10			40				20		
18				10			41				30		
19				10			42				30		
20				10			43				30		
21				15			44				30		
22				15			45				30		
23				15			หมายเหตุ ต่อเนื่องไปทำ 30 นาทีทุกวันตลอดไป						

สรุปผลโดยรวมเป็นอย่างไร

.....

(ลงชื่อ).....ชั้น.....

ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวไตรสิกขาเพื่อพัฒนาความกตัญญูทศเวที

กิจกรรมที่ 5

ชื่อกิจกรรม	การดำเนินชีวิตที่ถูกต้องด้วยปัญญา
ประเภทของกิจกรรม	พัฒนาปัญญาเพื่อการดำเนินชีวิต
วัยของผู้รับบริการ	ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3
ขนาดของกลุ่ม	30 คน
ระยะเวลา	50 นาที

แนวคิด

ปัญญาเมื่อเกิดขึ้นกับใครแล้วย่อมก่อให้เกิดประโยชน์กับคนนั้น การที่จะทำให้เกิดปัญญาได้ต้องมีการฝึกฝน ฝึกปฏิบัติอยู่เป็นประจำทุก ๆ วัน ปัญญามีส่วนทำให้การดำเนินชีวิตของคนเราไปสู่เป้าหมาย พบกับความสำเร็จ มีสิ่งดีงามเข้ามาสู่ชีวิต และยังเป็นมงคลชีวิตแก่ตนเองและแก่ผู้มีพระคุณ ตลอดจนผู้ที่ได้พบเห็น

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้นักเรียนรู้จักและเข้าใจความหมายของปัญญา
2. เพื่อให้นักเรียนใช้ปัญญาไปในแนวทางที่ถูกต้องและเกิดประโยชน์
3. เพื่อให้นักเรียนมีความกตัญญูทศเวทีต่อพ่อแม่และตนเอง โดยใช้ปัญญาที่ถูกต้อง

สื่อประกอบกิจกรรม

1. เอกสารความรู้ 5.1 นิทานเรื่อง ผู้ว่านอนสอนง่าย ใช้ปัญญารักษาตัวรอด
2. ป้ายข้อความการแสดงบทบาทสมมุติ ต้นไม้ ฝูงกวาง พญากวาง พ่อกวาง แม่กวาง ลูกกวาง นายพราน
3. ที่เจาะรู, เข็มกลัดติดเสื้อ
4. ใบงานที่ 5.1
5. ใบงานที่ 5.2

การดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ

ครูสนทนากับนักเรียนเรื่องในชีวิตประจำวัน ใครเคยประสบปัญหาบ้าง และมีวิธีแก้ไขอย่างไร จึงผ่านลุล่วงมาได้ ใช้หลักอะไรในการแก้ปัญหานั้น

ขั้นกิจกรรม

1. ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์

ครูให้นักเรียนอาสาสมัคร 2-3 คน ออกมาเล่าเหตุการณ์ที่นักเรียนต้องใช้ปัญญาของตนเอง แก้ไขสถานการณ์ และผ่านเหตุการณ์นั้นมาได้ด้วยดี และครูเพิ่มเติมจากที่นักเรียนออกมาเล่าเหตุการณ์ให้เพื่อน ๆ ฟัง

2. ขั้นสะท้อนกลับการเรียนรู้

2.1 ครูแจกเอกสารความรู้ที่ 5.1 นิทานเรื่อง ผู้ว่านอนสอนง่าย ใช้ปัญญารักษาตัวรอด ให้นักเรียนศึกษาและให้นักเรียนแสดงบทบาทสมมุติ ตามตัวละครในเรื่อง คือ แสดงเป็นต้นไม้ 2 คน แสดงเป็นฝูงกวาง 8 คน แสดงเป็นพญากวาง 1 คน แสดงเป็นพ่อแม่กวาง 2 คน แสดงเป็นลูกกวาง 1 คน แสดงเป็นนายพราน 1 คน โดยครูให้นักเรียนปรึกษากันว่า ใครจะแสดงเป็นตัวละครตัวไหน ใช้เวลาแสดง 10 นาที

3. ขั้นสรุปสาระสู่ชีวิต

ครูแจกใบงานที่ 5.1 นิทานเรื่อง ผู้ว่านอนสอนง่าย ใช้ปัญญารักษาตัวรอด แล้วให้นักเรียนแต่ละคนแสดงความคิดเห็นตามประเด็นในใบงานที่ 5.1 ดังต่อไปนี้

3.1 จากที่นักเรียนได้อ่านนิทานแล้ว นักเรียนสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนได้หรือไม่ อย่างไร

3.2 นักเรียนเคยใช้ปัญญาของตนเองในด้านใดบ้างที่ก่อประโยชน์แก่ตนเองและผู้อื่น

3.3 นักเรียนเคยทำให้พ่อแม่เสียใจเพราะการกระทำของนักเรียนหรือไม่ ยกตัวอย่างประกอบ

3.4 การเป็นผู้ว่านอนสอนง่าย ทำให้พ่อแม่เกิดความรู้สึกอย่างไรกับนักเรียน

3.5 นักเรียนเคยแสดงความกตัญญูกตเวทีต่อพ่อแม่ในเรื่องใดบ้างที่นักเรียนใช้สติปัญญาของตนเอง

4. ขั้นคิดและนำไปปฏิบัติ

ครูแจกใบงานที่ 5.2 ให้นักเรียนช่วยกันอภิปรายตามประเด็นต่อไปนี้

4.1 การที่เรามีปัญหา มีความรู้ติดตัว มีผลดีต่อนักเรียนและต่อประเทศชาติ
อย่างไร จงอธิบาย

4.2 นักเรียนจะใช้ปัญญาความรู้ของนักเรียนในการตอบแทนบุญคุณของพ่อแม่
แม่ได้หรือไม่ จงยกตัวอย่างประกอบ

ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปการใช้สติปัญญา มีผลต่อตนเองและพ่อแม่ผู้ปกครอง

การประเมินผล

1. สังเกตการร่วมกิจกรรม
2. ประเมินจากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

ข้อคิดที่ได้จากการจัดกิจกรรม

การใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิตย่อมทำให้ชีวิตประสบแต่ความสำเร็จ

เอกสารความรู้ที่ 5.1

กิจกรรมการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องด้วยปัญญา นิทานเรื่อง ผู้ว่านอนสอนง่าย ใช้ปัญญารักษาตัวรอด

ที่ป่าใหญ่ มีฝูงกวางอาศัยอยู่จำนวนมาก มีพญากวางเป็นหัวหน้าจำฝูง ฝูงกวางจะบ่ายหน้าไปหากินยังทิศทางใดก็ดี ยามค่ำคืนจะลงมากินน้ำแห่งใดก็ดี ต้องถามพญากวาง เพราะพญากวางผู้เป็นหัวหน้า เป็นผู้นำฝูงที่ฉลาด สามารถลี้ภัยอันตรายที่จะมาถึงและชำนาญในวิชามายากวาง ซึ่งเป็นวิชาเล่ห์กลสำหรับป้องกันตัว เมื่อกวางแต่ละตัวเผชิญภัย หรือประสบภัยจนชำนาญ

นางกวางตัวหนึ่งซึ่งเป็นน้องสาวพญากวาง ได้นำลูกซึ่งเป็นตัวผู้เพิ่งหย่านนมแม่มาฝากพญากวางผู้เป็นลุง เพื่อให้พญากวางสั่งสอน อบรม และให้การศึกษาเรียนรู้วิชามายากวาง พญากวางก็สั่งสอนหลานด้วยใจเมตตา กวางผู้หลานก็ว่านอนสอนง่าย ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน ไม่ซำ้ก็เรียนจบหลักสูตรวิชามายากวาง หลังจากนั้นก็กลับไปอยู่กับพ่อแม่

วันหนึ่ง กวางหลานชายพญากวางซึ่งเพิ่งเรียนจบได้ไม่กี่วัน ตามพ่อแม่และฝูงกวางออกไปหากิน ด้วยความพลาดพลั้ง กวางนั้นเดินไปติดบ่วงที่นายพรานดักไว้ ด้วยความตกใจก็ส่งเสียงร้อง ทำให้ฝูงกวางแตกฮือ วิ่งเข้าป่าหลบหนีภัย นางกวางแม่ก็ตกใจยิ่งนัก วิ่งกระหืดกระหอบมาบอกพี่ชายว่าหลานติดบ่วงนายพราน พญากวางปลอบน้องสาวว่าคงไม่เป็นไรหรอก เพราะได้สั่งสอนหลานในเรื่องการใช้สติปัญญา และเรื่องวิชามายากวางจนชำนาญแล้ว หลานชายคงป้องกันตนเองได้

รุ่งเช้า นายพรานใจบาปก็ออกจากบ้านมายังที่ดักบ่วงไว้ ก็ได้เห็นกวางแรกรุ่นติดบ่วงนอนตะแคงข้างหนึ่งอยู่ ขาทั้ง 2 ข้างของลูกกวางเหยียดตรง มีรอยเท้ากวางตะกุกตะกักและดินกระจุยกระจายใกล้บริเวณนั้น เห็นลิ้นห้อยออกจากปาก ท้องโป่งเหมือนพองขึ้นอืด ไม่หายใจ เยี่ยวรดพื้นดิน ชี้จุกกัน

นายพรานรำพึงด้วยความสำคัญมั่นหมาย ว่ากวางวัยรุ่นตัวนี้คงติดบ่วงตั้งแต่ตอนหัวค่ำ คงตกใจจนสิ้นใจตายหลายชั่วโมงมาแล้ว เขาแก้บ่วงออกแล้วถือมีดไปตัดกิ่งไม้และใบไม้ เพื่อนำมารองฆ่าและเนื้อกวาง พอนายพรานผละจากไป ลูกกวางรีบชันกายลุกขึ้น สะบัดตัววิ่งเข้าป่าไปอย่างรวดเร็ว และได้กลับไปอยู่กับพ่อแม่กวางตามเดิม

อาการที่นายพรานได้เห็นทั้งหมด เช่น ลูกกวางทำเป็นนอนตะแคง ไม่หายใจ เหยียดขาตรง เยี่ยวรด เป็นต้นนั้น เรียกว่า วิชามายากวาง และลูกกวางได้ใช้สติปัญญาที่ได้เล่าเรียนมาแก้ไขสถานการณ์ที่ตัวเองได้ประสบพบเจอ จนเอาตัวรอดมาได้

ความเป็นผู้ฝึกฝนใจเล่าเรียน ว่านอนสอนง่าย รู้จักใช้ปัญญาที่เล่าเรียนมาแก้ไข
สถานการณ์ที่ได้พบเจอ ทำให้เอาตัวรอดได้

(เรียบเรียงจาก หนังสือส่งเสริมการอ่าน ชุดพระพุทธศาสนาและจริยธรรม
นิทานชาดก ผู้ว่านอนสอนง่าย ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ)

ใบงานที่ 5.1

กิจกรรม การดำเนินชีวิตที่ถูกต้องด้วยปัญญา นิทานเรื่อง ผู้ว่านอนสอนง่าย ใช้ปัญญารักษาตัวรอด

คำชี้แจง ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น และบันทึกลงในใบงานตามประเด็นต่อไปนี้

- 1 จากที่นักเรียนได้อ่านนิทานแล้ว สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนได้หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

- 2 นักเรียนเคยใช้ปัญญาของตนเองในด้านใดบ้าง ที่ก่อประโยชน์แก่ตนเองและผู้อื่น

.....

.....

.....

- 3 นักเรียนเคยทำให้พ่อแม่เสียใจ เพราะการกระทำของนักเรียนหรือไม่ ยกตัวอย่างประกอบ

.....

.....

.....

- 4 การเป็นผู้ว่านอนสอนง่าย ทำให้พ่อแม่เกิดความรู้สึกอย่างไรกับนักเรียน

.....

.....

.....

- 5 นักเรียนเคยแสดงความกตัญญูทวดที่ต่อพ่อแม่ในเรื่องใดบ้าง ที่นักเรียนใช้ปัญญาของตนเอง

.....

.....

.....

ใบงานที่ 5.2

กิจกรรม การดำเนินชีวิตที่ถูกต้องด้วยปัญญา
นิทานเรื่อง ผู้ว่านอนสอนง่าย ใช้ปัญญารักษาดั้วรอด

คำชี้แจง ให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายตามประเด็นต่อไปนี้

1. การที่เรามีปัญหา มีความรู้ติดตัว มีผลดีต่อนักเรียนและต่อประเทศชาติอย่างไร จงอธิบาย

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. นักเรียนจะใช้ปัญญาความรู้ของนักเรียนในการตอบแทนบุญคุณพ่อแม่ได้หรือไม่ จงยกตัวอย่างประกอบ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวไตรสิกขาเพื่อพัฒนาความกตัญญูทเวทีกิจกรรมที่ 6

ชื่อกิจกรรม	แผ่นดินที่รัก
ประเภทของกิจกรรม	พัฒนาความซื่อสัตย์และความกตัญญูทเวทีกต่อแผ่นดิน
วัยของผู้รับบริการ	ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3
ขนาดของกลุ่ม	30 คน
ระยะเวลา	50 นาที

แนวคิด

บุคคลที่มีความซื่อสัตย์สุจริตประพฤติชอบด้วยกายวาจาใจ ดำรงชีวิตอยู่ในศีลธรรม ย่อมเป็นที่รักใคร่ชื่นชอบแก่คนที่ได้พบเห็นและรู้จัก จะทำอะไรก็มีความเจริญก้าวหน้า ทั้งต่อตนเองและต่อครอบครัว และที่สำคัญต่อแผ่นดินถิ่นกำเนิดที่ให้ชีวิตความเป็นอยู่ ตั้งแต่บรรพบุรุษซึ่งบรรพบุรุษของไทยเหล่านั้นได้เสียสละเลือดเนื้อ ชีวิตเพื่อปกป้องรักษาแผ่นดินไทยให้คนไทยได้อยู่อาศัยไปชั่วลูกหลาน เมื่อเราประสบความสำเร็จหรือมีอุดมมุ่งหมายมีความมั่นคงในชีวิต แล้วควรตอบแทนพระคุณแผ่นดินด้วยการเป็นคนดีมีความรักและหวงแหนแผ่นดินเกิดมีความซื่อสัตย์ ประพฤติตนอยู่ในศีลธรรม ทำประโยชน์เพื่อสังคมชุมชน ไม่เบียดเบียนทรัพย์สิน หรือ ทำลายทรัพย์สินของคนอื่น ดูแล รักษา ไม่ทำลายและไม่ให้ใครทำลายสภาพสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรของชาติ เช่น ดิน ป่าไม้ แหล่งน้ำ ฯลฯ เป็นต้น

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้นักเรียนมีความซื่อสัตย์ รักและหวงแหนประเทศชาติ
2. เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และแนวคิดในการแสดงความกตัญญูทเวทีกต่อแผ่นดินในเรื่องความซื่อสัตย์ สุจริต มีประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ

สื่อประกอบกิจกรรม

1. เอกสารความรู้ที่ 6.1 กิจกรรมแผ่นดินที่รัก “รักชาติ รักแผ่นดิน”
2. ใบงานที่ 6.1 กิจกรรมแผ่นดินที่รัก บันทึกการแสดงความคิดเห็นของนักเรียน
3. ใบงานที่ 6.2 บันทึกการแสดงความคิดเห็นของกลุ่ม

การดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ

ครูกล่าวถึงพระราชดำรัสของพระเจ้าอยู่หัวถึงเรื่องความรักชาติ ความสามัคคีในหมู่คณะ และความพออยู่พอกินและพอเพียง จึงจะทำให้ชาติบ้านเมืองของเราอยู่รอดปลอดภัย

ขั้นกิจกรรม

1. ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์

ครูสนทนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับนักเรียนในประเด็นต่อไปนี้

1.1 เมื่อนักเรียนจบการศึกษา นักเรียนต้องการประกอบอาชีพอะไร เพราะเหตุใด

1.2 ในครอบครัวของนักเรียน บิดามารดามีที่ดินกี่ไร่ และใช้ที่ดินให้เกิดประโยชน์ต่อครอบครัวอย่างไร

1.3 ปัจจุบันจากที่นักเรียนได้รับรู้ข่าวสารต่าง ๆ จากสื่อมวลชนถึงเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง นักเรียนมีแนวคิดอย่างไรในการประกอบอาชีพของตนเอง

2. ขั้นสะท้อนกลับการเรียนรู้

ครูแจกเอกสารความรู้ที่ 6.1 ให้นักเรียนศึกษาและให้แสดงความคิดเห็นและบันทึกลงในใบงานที่ 6.1 ในประเด็นต่อไปนี้

2.1 สาเหตุที่ลุงแดงและป้าน้อยไม่ยอมขายที่ดินของตนเอง เพราะอะไร

2.2 ในความคิดเห็นของนักเรียน ลุงแดงและป้าน้อยเป็นคนอย่างไร

2.3 การที่คนในหมู่บ้านอยู่กันอย่างมีความสุข เป็นเพราะสาเหตุใด

2.4 อะไรเป็นสาเหตุทำให้ชาวบ้านเกิดความหวาดระแวงกันขึ้นมา

2.5 เหตุใด ชาวบ้านจึงไม่ยอมขายที่ดินให้แก่นายทุน

2.6 ถ้านักเรียนเป็นชาวบ้านคนหนึ่ง ในหมู่บ้านของลุงแดงและป้าน้อย

นักเรียนจะมีวิธีการแนะนำให้ชาวบ้านเกิดความรัก ความซื่อสัตย์ต่อแผ่นดินถิ่นกำเนิดได้อย่างไร

2.7 คำว่าพออยู่พอกิน พอเพียง นักเรียนเข้าใจว่าอย่างไร จงอธิบาย

3. ขั้นสรุปสาระสู่ชีวิต

ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปถึงแนวพระราชดำรัสของพระเจ้าอยู่หัวถึงเรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงทฤษฎีใหม่ และความรักความซื่อสัตย์ต่อแผ่นดินถิ่นกำเนิด โดยครูสุ่มนักเรียน ประมาณ 2 – 3 คน ออกมาสรุปหน้าชั้นให้เพื่อน ๆ ฟัง แล้วให้นักเรียนทุกคนสรุปส่งครูในตอนท้าย

ทฤษฎีใหม่ ของในหลวง คือ 30:30:30:10 หมายถึง 30 ส่วนขุดสระน้ำ 30 ส่วนปลูกข้าว 30 ส่วนปลูกพืชไร่ ไม้ผล พืชหมุนเวียน 10 ส่วนเป็นที่อยู่อาศัยและปลูกพืชผัก ผักสวนครัว เลี้ยงสัตว์ ถ้ามีที่ 10 ไร่ สัดส่วนจะเป็น $3:3:3:1 = 10$ ไร่

3. ขั้นคิดและนำไปปฏิบัติ

ครูแจกใบงานที่ 6.2 ครูแบ่งนักเรียนเป็น 5 กลุ่ม ให้นักเรียนในกลุ่มอภิปรายแสดงความคิดเห็น เลขฯ และสมาชิกในกลุ่มบันทึกความคิดเห็นของกลุ่ม เสร็จแล้ว เลขฯกลุ่ม ไปสรุปรายงานความเห็นของกลุ่มหน้าชั้นเรียน

4.1 สมมุติว่านักเรียนมีที่ดินทำกินอยู่ 5 ไร่ นักเรียนจะทำให้ที่ดินดังกล่าวเกิดผลผลิตและประโยชน์สูงสุดได้อย่างไร จงอธิบายให้ชัดเจน

4.2 นักเรียนเข้าใจคำว่า “ซื่อสัตย์ต่อแผ่นดิน” อย่างไร จงอธิบายขยายความ

4.3 นักเรียนจะแสดงความกตัญญูทวดที่ตอบแทนพระคุณของชาติ ของแผ่นดินได้อย่างไร ?

ขั้นสรุป

ให้นักเรียนทุกคนช่วยกันสรุปวิธีการที่แสดงว่านักเรียนมีความซื่อสัตย์ต่อแผ่นดินถิ่นกำเนิดของนักเรียนและการกตัญญูทวดที่ต่อแผ่นดิน โดยเขียนเป็นข้อ ๆ และครูเพิ่มเติมในส่วนที่ยังไม่ได้กล่าวถึง

การประเมินผล

1. สังเกตการปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียน
2. ประเมินผลจากการแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นของนักเรียนแต่ละคนในกลุ่มตามใบงานที่ 6.2 บันทึกการแสดงความคิดเห็นของกลุ่ม

ข้อคิดที่ได้จากการจัดกิจกรรม

การที่คนเรามีความซื่อสัตย์สุจริต รู้จักความพอเพียง รักและหวงแหนถิ่นกำเนิดแล้ว ย่อมได้ชื่อว่าเป็นผู้มีความกตัญญูทวดที่ต่อแผ่นดิน

เอกสารความรู้ที่ 6.1

กิจกรรม แผ่นดินที่รัก

“รักชาติ รักแผ่นดิน”

ลุงแดงกับป้าน้อยอาศัยอยู่ในหมู่บ้านใกล้ริมธารที่มีน้ำไหลผ่านตลอดปี ลุงแดงและป้าน้อยมีอาชีพปลูกพืชผักสวนครัว ซึ่งเป็นอาชีพของพ่อแม่ที่สืบทอดต่อ ๆ กันมาเป็นเวลาช้านานแล้ว ชีวิตความเป็นอยู่ของลุงและป้าสองคนผัวเมียเป็นไปอย่างพอเพียง อยู่ในศีลธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีของหมู่บ้าน ความมีน้ำใจของลุงและป้าเป็นที่รู้จักของทุกคนในหมู่บ้าน และชุมชนที่อาศัยอยู่เป็นหมู่บ้านเล็ก ๆ ห่างไกลความเจริญ แต่ลุงและป้าก็มีความสุข มีความภาคภูมิใจในชีวิตที่ยึดถือปฏิบัติตามแนวพระราชดำริของพระเจ้าอยู่หัวที่ว่า ต้องรู้จักพอเพียง การทำมาหากินในเนื้อที่ของตนเองให้แบ่งออกเป็นสวน ๆ ตามความเหมาะสมที่มีข้าวที่เป็นอาหารหลัก มีพืชผัก มีปลา มีเนื้อไว้บริโภค ที่เหลือนำไปขายหรือแลกเปลี่ยนเป็นสิ่งของเครื่องใช้ที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน ถึงวันพระ วันเทศกาลทางพระพุทธศาสนา ประเพณีในหมู่บ้าน ลุงและป้าจะไปร่วมทุกครั้ง ไม่เคยขาด ความรักความผูกพันในแผ่นดินถิ่นเกิดของลุงและป้าจึงมีอยู่ในใจเสมอ

อยู่มาวันหนึ่งมีชายแปลกหน้าที่แต่งกายดี ทำทางนำเชื้อถือเข้ามาในหมู่บ้านของลุงและป้า มาพูดหวานล่อมให้คนในหมู่บ้านขายที่ดินทำกิน เพื่อจะได้สร้างโรงงานขึ้น โดยให้ราคาดี ชาวบ้านมาขอซื้อที่ดินของชาวบ้านแพร่กระจายไปทั่วทั้งหมู่บ้าน ทำให้ชาวบ้านแตกเป็น 2 ฝ่าย ฝ่ายหนึ่งไม่ยอมขาย เนื่องจากอาศัยกันมานานหลายชั่วอายุคน และอยู่กันอย่างมีความสุขแล้ว แต่อีกฝ่ายต้องการขายแล้วไปหาที่ใหม่ในป่าลึก และยังได้เงินจากการขายที่เก็บไว้ใช้จ่าย จากที่มีคนแปลกหน้าเข้ามาในหมู่บ้าน ทำให้ความเป็นอยู่ที่เคยสงบสุขก็เกิดการแตกแยกแบ่งพรรคแบ่งพวกกัน เกิดการทะเลาะวิวาท ยกพวกตีกัน ในหมู่บ้าน สร้างความเดือดร้อน ขาดความสามัคคีกัน ในหมู่คณะ ทำให้ชาวบ้านอยู่กันอย่างหวาดระแวง จากที่มีความสุข ก็เกิดความทุกข์ทั้งกายและใจ ลุงและป้าได้ออกมาพูดแนะนำชาวบ้านให้ตั้งสติ คิดถึงพระราชดำริของพระเจ้าอยู่หัว คิดถึงความพอเพียง ไม่โลภมาก ให้รักและหวงแหนในแผ่นดินถิ่นกำเนิดที่ได้หล่อเลี้ยงชีวิตมาตั้งหลายชั่วอายุคนสืบต่อ ๆ กันมา

ชาวบ้านเริ่มเข้าใจและจับกลุ่มคุยกันถึงพระราชดำรัสของพระเจ้าอยู่หัวที่เคยได้ยินในโทรทัศน์บ่อยครั้ง ว่าให้มีความรัก สามัคคีกัน รักและหวงแหนแผ่นดิน รู้จักพออยู่พอกินและพอเพียง ใช้ที่ดินของตนเองให้เกิดประโยชน์สูงสุด ไม่ละทิ้งถิ่นกำเนิด ไม่ขายที่ดิน ต้องมีความรัก ความซื่อสัตย์ต่อท้องถิ่น เพื่อให้มีแผ่นดินสืบต่อไปถึงชั่วลูกชั่วหลาน ตราบนานเท่านาน

ใบงานที่ 6.1
กิจกรรม แผ่นดินที่รัก
บันทึกการแสดงความคิดเห็นของนักเรียน

คำชี้แจง ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นในประเด็นต่อไปนี้

1. สาเหตุที่ลุงแดงและป้าน้อยไม่ยอมขายที่ดินของตนเองเพราะอะไร

2. ในความคิดเห็นของนักเรียน ลุงแดงและป้าน้อยเป็นคนอย่างไร

3. การที่คนในหมู่บ้านอยู่กันอย่างมีความสุขเป็นเพราะสาเหตุใด

4. อะไรเป็นสาเหตุที่ทำให้ชาวบ้านเกิดความหวาดระแวงกันขึ้นมา

5. เหตุใดชาวบ้านจึงไม่ยอมขายที่ดินให้แก่นายทุน

6. ถ้านักเรียนเป็นชาวบ้านคนหนึ่งหมู่บ้านของลุงแดงและป้าน้อย นักเรียนจะมีวิธีการแนะนำ
 ให้ชาวบ้านเกิดความรัก ความซื่อสัตย์ต่อแผ่นดินกำเนิดได้อย่างไร

7. คำว่า พออยู่ พอกิน พอเพียง นักเรียนเข้าใจว่าอย่างไร จงอธิบาย

ใบงานที่ 6.2

กิจกรรม แผ่นดินที่รัก

บันทึกการแสดงความคิดเห็นของกลุ่ม กลุ่มที่.....

คำชี้แจง ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นตามแล้วบันทึกไว้ในใบงานที่ 6.2 ประเด็นที่กำหนดต่อไปนี้

1. สมมุติว่านักเรียนมีที่ดินทำกินอยู่ 5 ไร่ นักเรียนจะทำให้ที่ดินดังกล่าวเกิดผลผลิตและประโยชน์สูงสุดได้อย่างไร จงอธิบายให้ชัดเจน

.....

.....

.....

.....

.....

2. นักเรียนเข้าใจคำว่า “ซื่อสัตย์ต่อแผ่นดิน” อย่างไร จงอธิบายขยายความ

.....

.....

.....

.....

.....

3. นักเรียนจะแสดงความกตัญญูทวดที่ตอบแทนคุณของแผ่นดินได้อย่างไร ?

.....

.....

.....

.....

.....

ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวไตรสิกขาเพื่อพัฒนาความกตัญญูกตเวที กิจกรรมที่ 7

ชื่อกิจกรรม	การมีสติ
ประเภทของกิจกรรม	พัฒนาการมีสติ
วัยของผู้รับบริการ	ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3
ขนาดของกลุ่ม	30 คน
ระยะเวลา	50 นาที

แนวคิด

คนที่ทำอะไรถ้ามีสติสัมปชัญญะ และมีปัญญาอยู่กับตัว ก็จะทำเรื่องใด ๆ ได้สำเร็จตั้งใจปรารถนา แต่ถ้าขาดสติ ขาดความขังคิด มักจะมีแต่เรื่องให้เดือดร้อนใจอยู่ไม่เป็นสุข มีผลกระทบไปถึงพ่อแม่ญาติพี่น้องหรือคนที่รัก ตลอดจนมีผลต่อการเรียนของนักเรียน คนที่มีสติสัมปชัญญะ มีปัญญา คือคนที่มีความคิด รู้ตัวตลอดเวลา มีความรู้และเข้าใจ ความจริงต่อสิ่งเหล่านั้น บุคคลนั้นก็จะไม่ประมาท ไม่ทำบาป ไม่หลงมัวเมาในอบายมุข ไม่ดื่มและเสพของมีนเมา อันนำไปสู่ความประมาท เป็นอันตรายต่อตนเองและผู้อื่น

ศาสนามีคุณค่าต่อปวงชน เราจะตอบแทนพระคุณศาสนาได้โดยการทำนุ บำรุงรักษา พระศาสนาให้เจริญรุ่งเรืองได้นั้น การทำดีรักษาศีลปฏิบัติธรรมให้เกิดปัญญา ก็เป็นส่วนหนึ่งในการจรรโลงให้ศาสนา ยั่งยืนตลอดไป

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้นักเรียนรู้และเข้าใจผลของการมีสติ สัมปชัญญะ และการมีปัญญา
2. เพื่อให้นักเรียนมีความเข้าใจในเรื่องความกตัญญูกตเวทีต่อศาสนา

สื่อประกอบกิจกรรม

1. เอกสารความรู้ที่ 7.1 กิจกรรมการมีสติ “แก้ปัญหาได้ด้วยการมีสติ สัมปชัญญะ”
2. ใบงานที่ 7.1 กิจกรรมการมีสติ บันทึกการแสดงความคิดเห็นของนักเรียน
3. เอกสารความรู้ที่ 7.2 กิจกรรมการมีสติ “การมีสติและสำนึกในหน้าที่”

4. ใบงานที่ 7.2 กิจกรรมการมีสติ บันทึกการแสดงความคิดเห็นของนักเรียน

การดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ

ครูสนทนากับนักเรียน โดยให้นักเรียนให้ความหมายของคำว่าสติ การดำเนินชีวิตในแต่ละวัน นักเรียนต้องใช้สติมาเกี่ยวข้องกับข้อด้วยหรือไม่ และการมีสติที่ดีนั้นเป็นอย่างไร

ขั้นกิจกรรม

1. ชั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์

1.1 ครูเล่าเรื่องการแข่งขันกีฬาเอเชียนเกมส์ที่ประเทศกาตา โดฮาเกมส์ เรื่องของการมีสติของนักกีฬาในแต่ละประเภท ครูยกตัวอย่างการแข่งขันเทนนิสชายเดี่ยวรอบชิงชนะเลิศระหว่างไทยและเกาหลีใต้ นักกีฬาของเกาหลีใต้ไม่มีสติในการแข่งขัน เมื่อตีลูกพลาดก็แสดงกิริยาที่ไม่เหมาะสม โดยการเตะลูกเทนนิสและแสดงอารมณ์ฉุนเฉียวทุกครั้งทีตีพลาด ส่วนนักเทนนิสของไทยนั้นมีสติอยู่กับตัวตลอดเวลา ตั้งใจ และมีสมาธิแน่วแน่ในการแข่งขัน ไม่แสดงอาการอะไรที่ไม่ดีไม่น่าดูออกมา เมื่อตีพลาดหรือเมื่อตีได้ก็แสดงอาการดีใจ

1.2 ครูให้นักเรียนเล่าประสบการณ์ที่นักเรียนต้องใช้สติในการทำงาน ทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่เคยผ่านมา

2. ชั้นสะท้อนกลับการเรียนรู้

ครูแจกเอกสารความรู้ที่ 7.1 กิจกรรมการมีสติ เรื่อง “แก้ปัญหาได้ด้วยการมีสติสัมปชัญญะ” ให้นักเรียนศึกษาและให้แสดงความคิดเห็นตามหัวข้อที่กำหนดและบันทึกลงในใบงานที่ 7.1 ดังต่อไปนี้

2.1 เหตุใดพ่อแม่จึงอนุญาตให้เด็กไปทำรายงานที่บ้านเพื่อน

2.2 นักเรียนคิดว่านรกเป็นเช่นไร

2.3 นักเรียนคิดว่าการกระทำของพี่ชายเพื่อนดีหรือไม่ดีอย่างไร จงอธิบาย

2.4 ถ้านักเรียนเป็นนรก นักเรียนจะไปทำรายงานที่บ้านเพื่อนหรือไม่ เพราะอะไร

2.5 การมีสติ ช่วยให้ชีวิตรอดปลอดภัย นักเรียนเห็นด้วยกับประโยคดังกล่าวหรือไม่ เพราะอะไร

3. ขั้นสรุปสาระสู่ชีวิต

ครูสนทนากับนักเรียนเรื่องความมีสติ และให้นักเรียนอ่านศึกษาจากเอกสารความรู้ที่ 7.2 “การมีสติและสำนึกในหน้าที่” และให้ตอบคำถามตามประเด็นดังนี้ในใบงานที่ 7.2 ดังต่อไปนี้

- 3.1 การมีสติสำคัญต่อนักกีฬาอย่างไร
- 3.2 ถ้าขาดสติ นักกีฬาจะได้รับผลกระทบอย่างไร
- 3.3 นักกีฬาจำเป็นต้องมีสติหรือไม่ เพราะเหตุใด

4. ขั้นคิดและนำไปปฏิบัติ

- 4.1 ครูแจกเอกสารความรู้ที่ 7.1 ให้นักเรียนทุกคนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
- 4.2 แบ่งกลุ่ม 5 กลุ่มแจกใบงานที่ 7.1 ให้อภิปราย (5 นาที) แสดงความคิดเห็นในกลุ่มตามประเด็น เลขากลุ่มและสมาชิกในกลุ่มบันทึกไว้ในใบงานที่ 7.1 ด้วย
- 4.3 เลขากลุ่มรายงานหน้าชั้นเรียน

ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนช่วยกันสรุป

- ผลดีและผลเสียของการมีและไม่มี สติ สัมผัสัญญะและปัญญา
- เราจะตอบแทนคุณศาสนาได้อย่างไร

การประเมินผล

1. สังเกตการร่วมกิจกรรม
2. ประเมินจากการแสดงความคิดเห็นของนักเรียนในกลุ่มตามใบงานที่ 7.1

ข้อคิดที่ได้จากการจัดกิจกรรม

การขาดสตินำมาซึ่งความเดือดร้อนทั้งต่อตนเองและผู้อื่น

เอกสารความรู้ที่ 7.1

กิจกรรม การมีสติ

เรื่อง “แก้ปัญหาได้ด้วยการมีสติสัมปชัญญะ”

นกเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีหน้าตาดี ความประพฤติเรียบร้อย มีน้ำใจต่อครูและเพื่อน ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมของโรงเรียนและที่สำคัญ นกเป็นคนเรียนดีมาตลอด ได้รับเกียรติบัตรจากโรงเรียนทุกครั้ง เป็นที่นาชื่นชมของครู เพื่อน ๆ และผู้ปกครอง

อยู่มาวันหนึ่งนกได้ขออนุญาตจากพ่อแม่ไปทำรายงานที่บ้านเพื่อนสนิท หลังจากโรงเรียนเลิกแล้ว บ้านเพื่อนอยู่ไกลจากหมู่บ้านที่นกอยู่ไปอีก 3 กิโลเมตร หลังจากทำรายงานเสร็จแล้ว เพื่อนได้ชวนนกอยู่ทานข้าวเย็นที่บ้าน และหลังจากนั้นพี่ชายของเพื่อนก็มาชวนนกไปขี่รถมอเตอร์ไซด์เล่น นกก็ตอบตกลง จึงซ้อนมอเตอร์ไซด์พี่ชายของเพื่อนไป พี่ชายของเพื่อนก็พานกไปเที่ยวสวนสาธารณะแห่งหนึ่ง ที่แห่งนั้นมีผู้คนมาเดินเล่น เด็ก ๆ เล็ก ๆ วิ่งเล่นส่งเสียงดังจนกระทั่งดึก นกก็ชวนพี่ชายเพื่อนกลับบ้าน แต่พี่ชายของเพื่อนก็บ่ายเบี่ยง พุดอ้อนวอนให้นกอยู่ต่อเพราะต้องการพูดคุยกับนกนาน ๆ นกเริ่มอึดอัดและกังวลใจ เริ่มคิดและคิดสติกลับมาโดยคิดหาทางกลับบ้านให้ได้ จึงพุดอ้อนวอนให้พี่ชายของเพื่อนให้ไปส่งกลับบ้าน แต่พี่ชายของเพื่อนก็ไม่ยอม จนกระทั่งเวลาผ่านไป นกเห็นผู้ชายกลุ่มหนึ่งขี่รถมอเตอร์ไซด์เข้ามาหาและบอกว่าเป็นเพื่อนของพี่ชายของเพื่อน อาสาจะไปส่งนกกลับบ้าน นกซึ่งกำลังตกอยู่ในสภาพที่ไม่น่าไว้วางใจกับเหตุการณ์เช่นนี้ คิดหาทางและรวบรวมสติรีบเดินไปหากลุ่มคนที่ดูแล้วที่น่าจะเป็นครอบครัวมานั่งทานอาหารกันในสวนสาธารณะแห่งนั้น นกรีบเดินไปหาแล้วเล่าเรื่องให้ฟัง พร้อมกับร้องไห้และบอกว่าหนูต้องการกลับบ้าน ครอบครัวนั้นก็เข้าใจและเห็นใจนก จึงบอกให้นกทำใจดี ๆ และปลอบใจนกให้หายกังวลใจ แล้วพานกขึ้นรถไปส่งกลับบ้านด้วยความปลอดภัย

นกเมื่อกลับถึงบ้าน ซึ่งพ่อแม่รออยู่ด้วยความกระวนกระวายใจเป็นอย่างมาก ก็ได้เล่าเรื่องราวเหตุการณ์ต่าง ๆ ให้ฟัง ซึ่งพ่อแม่ก็ปลอบใจและได้สอนนกในเรื่องคบเพื่อน และการมีสติสัมปชัญญะเมื่อเกิดเหตุการณ์อะไร ให้ตั้งสติให้ดี อย่าโวยวาย ให้อึ้ง มีสมาธิ และใช้ความคิดหาทางแก้ไขปัญหา เอาตัวให้รอดจากเหตุการณ์นั้น ๆ

ใบงานที่ 7.1

กิจกรรม การมีสติ

บันทึกการแสดงความคิดเห็นของนักเรียน

คำชี้แจง ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นของตนเองและบันทึกลงในใบงานในประเด็นต่อไปนี้

1. เหตุใดพ่อแม่จึงอนุญาตให้เด็กไปทำรายงานที่บ้านเพื่อน

.....
.....
.....

2. นักเรียนคิดว่านรกเป็นคนเช่นไร

.....
.....
.....

3. นักเรียนคิดว่าการกระทำของพี่ชายเพื่อนดีหรือไม่ อย่างไร จงอธิบาย

.....
.....
.....

4. ถ้านักเรียนเป็นนรก จะไปทำรายงานที่บ้านเพื่อนหรือไม่ เพราะอะไร

.....
.....
.....

5. การมีสติช่วยให้ชีวิตรอดปลอดภัย นักเรียนเห็นด้วยกับประโยคดังกล่าวหรือไม่ เพราะอะไร

.....
.....
.....

เอกสารความรู้ที่ 7.2

กิจกรรม การมีสติ

“การมีสติและสำนึกในหน้าที่”

...คงเป็นเพราะว่ามนัสรู้ตัวที่ว่าชนะ “มุง สุข ชิน” แน่ ๆ ดังนั้นในยกสุดท้าย มนัสจึงชกแบบที่ไม่ค่อยระมัดระวังตัวเท่าใดนัก หลาย ๆ ครั้ง มนัสตั้งการ์ดแบบเปิดหน้า คล้ายกับต้องการสื่อให้ มุง สุข ชิน ได้ทราบว่า ข้าชนะเจ้าอยู่แล้ว และข้าไม่กลัวเจ้าแต่อย่างใด จึงไม่แปลกที่จะเห็นกองเชียร์คนไทยที่นั่งเชียร์อยู่ข้างเวทีได้ตะโกนออกมาด้วยความหวาดเสียวว่า “มนัสอย่า อย่า” “อย่า” ในที่นี้คือ อย่าเปิดหน้า หรือแม้กระทั่ง “มนัสระวังให้ดี”

โชคคิที่ มุง สุข ชิน ผู้มนัสไม่ได้จริง ๆ และไม่รู้จักคว้าโอกาสอันเนื่องมาจากความประมาทของมนัส มนัสจึงรอดตัวว่าเหรียญทองมาให้คนไทยได้ชื่นชม

ระหว่างการแข่งขันกรีฑา ทีมวิ่งผลัด 4 x 100 เมตรชาย กับการแข่งขันมวยสมัครเล่นรุ่น 64 กิโลกรัม เป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นถึงเรื่องของ “ความมีสติ” โดยแท้

“สติ” เป็นเรื่องทำให้เกิดความระมัดระวังตัว ป้องกันภัยที่จะมาถึงตัว

“สติ” เป็นเรื่องทำให้เกิดความสำนึกในหน้าที่อยู่เสมอ โดยตระหนักถึงสิ่งที่ควรทำและไม่ควรทำ

และ “สติ” เป็นเรื่องทำให้เกิดความละเอียดรอบคอบ ในการปฏิบัติงาน ไม่สะเพร่าไม่ชะล่าใจ

ใครมี “สติ” จะไม่กระทำการใดที่ประมาท ดังนั้น “สติ” จึงเปรียบเสมือนเสาหลักก่อให้เกิดความหนักแน่นทางอารมณ์ การมีสติ จึงหมายถึง เรือที่มีหางเสือไม่มีผิด

การแข่งขันกรีฑาทีมวิ่งผลัด 4 x 100 เมตร ชาย และไทยได้เหรียญทองดังที่ผ่านมานี้ ถ้าสิทธิชัยผู้ซึ่งเป็นนักวิ่งมือที่สี่ขาดสติ ในขณะที่วิ่งเข้าเส้นชัย ถ้าสิทธิชัยไม่รู้ผิดรู้ชอบว่าตัวนั้นควรทำตัวอย่างไรในขณะที่วิ่งเข้าเส้นชัย ประเทศของเราคงไม่ได้เหรียญทองมาชื่นชมเป็นแน่แท้

แต่สำหรับมนัส เป็นอีกเรื่องหนึ่ง เป็นเรื่องของความรู้ที่อยู่แก่ใจ ว่าตัวนั้นฝีมือเหนือกว่า มุง สุข ชิน และจะชนะแน่ ๆ มนัสได้เหรียญทอง คนไทยทุกคนยกย่องสรรเสริญ แต่ความประมาทที่มนัสแสดงให้เห็นในยกสุดท้ายทำให้เสียยกย่องสรรเสริญลดน้อยลงไป

เพราะภาพที่ออกมา ดูแล้วไม่น่ารัก นอกจากไม่น่ารักแล้ว ยังถูกมองเสมือนว่าเป็นการดูถูกคู่ต่อสู้ ผู้ซึ่งไม่มีทางสู้ตัวเองได้อีกด้วย

จริงอยู่ที่อากัปกริยาที่มนัสแสดงออกมานั้น นักมวยหลายคนทั่วโลกเขากระทำกันทั้งนั้น แต่ถ้าทำแล้วไม่น่ารัก จำเป็นด้วยหรือที่มนัสจะต้องไปทำตามเขา

การเป็นนักกีฬาที่ดีนั้น ฝีมือ เป็นเรื่องหนึ่ง แต่การควบคุมสติและความไม่ประมาท เป็นอีกเรื่องหนึ่งที่นักกีฬาทั้งหลายจะต้องพึงระลึกอยู่เสมอ

เสียดายที่มันส์ทำดีมาตลอด กลับมาผิดพลาดเล็ก ๆ น้อย ๆ ซึ่งถ้าพิจารณาให้ดี ไม่ใช่เรื่องเล็กน้อยแต่อย่างใด

จากคอลัมน์ เห็นอย่างไร เขียนไปอย่างนั้น ของอนุภพ
หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ ฉบับวันศุกร์ที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2549

ใบงานที่ 7.2

กิจกรรม การมีสติ

บันทึกการแสดงความคิดเห็นของนักเรียน

คำชี้แจง ให้นักเรียนตอบคำถามตามประเด็นต่อไปนี้

1. การมีสติสำคัญต่อนักกีฬาอย่างไร

.....

.....

.....

.....

2. ถ้าขาดสติ นักกีฬาจะได้รับผลประทบอย่างไร

.....

.....

.....

.....

3. นักกีฬาจำเป็นต้องมีสติหรือไม่ เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

.....

ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวไตรสิกขาเพื่อพัฒนาความกตัญญูกตเวที

กิจกรรมที่ 8

ชื่อกิจกรรม	ความรักและซื่อสัตย์ต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ประเภทของกิจกรรม	พัฒนาตนเองให้มีความซื่อสัตย์
วัยของผู้รับบริการ	ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3
ขนาดของกลุ่ม	30 คน
ระยะเวลา	50 นาที

แนวคิด

คนไทยทุกคนมีความรักและเทิดทูนต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเหนือสิ่งอื่นใดในชีวิต เปรียบเสมือนเป็นพ่อของแผ่นดิน เพราะพระองค์ทรงงานหนักและทรงกระทำทุกอย่างเพื่อให้ชนชาวไทยมีความเป็นอยู่ที่ดี มีชีวิตที่มีคุณภาพ และมีความพอเพียงตามสภาพและสถานะของตนเอง รู้จักแบ่งปันเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กันและกันในยามตกทุกข์ได้ยาก รู้รักสามัคคีกันในหมู่คณะ

ในฐานะ พสกนิกร การประพฤติดี ปฏิบัติชอบละเว้นการทำผิดศีลทั้ง 5 ข้อ ปฏิบัติตนอยู่ในศีล ปฏิบัติธรรม เหล่านี้ล้วนเป็นเครื่องแสดงถึงการสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว นักเรียนต้องตั้งใจให้มั่นและปฏิญาณต่อตนเองว่า “เราจะทำดีเพื่อพ่อของแผ่นดินตลอดไป”

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้นักเรียนยึดหลักคำสอนของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวให้น้อมนำไปปฏิบัติตาม
2. เพื่อให้นักเรียนทำความดี เพื่อตอบแทนคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

สื่อประกอบกิจกรรม

1. เอกสารความรู้ที่ 8.1 เรื่องเพราะพระบารมี
2. ใบงานที่ 8.1 บันทึกแสดงความคิดเห็นกลุ่ม
3. ใบงานที่ 8.2 บันทึกแสดงความคิดเห็นกลุ่ม
4. ใบงานที่ 8.3 บันทึกแสดงความคิดเห็นของนักเรียน

การดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ

ครูสนทนากับนักเรียนถึงความรักที่คนไทยทุกคนในชาติมีต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและการแสดงออกของคนไทยที่ภาคภูมิใจที่มีพระองค์ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่ยิ่งใหญ่ดูแลช่วยเหลือราษฎรให้อยู่ดีกินดีรู้จักพอเพียงตามฐานะ

ขั้นกิจกรรม

1. ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์

ครูสนทนาพูดคุยกับนักเรียนและแบ่งนักเรียนออกเป็น 5 กลุ่ม ๆ ละ 6 คน เลือกรประธาน เลขานุการให้นักเรียนร่วมพิจารณาแสดงความคิดเห็นตามประเด็นในใบงานที่ 8.1 กิจกรรมเพราะพระบารมี เลขานุการและสมาชิกในกลุ่มบันทึกในใบงานที่ 8.1 เลขานุการกลุ่มรายงานกลุ่มหน้าชั้นเรียน ประเด็นมีดังต่อไปนี้

1.1 นักเรียนเคยกระทำอะไรบ้างที่แสดงถึงความรักที่มีต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

1.2 ในหมู่บ้านของนักเรียนเคยจัดกิจกรรมอะไรเพื่อพระองค์บ้าง

1.3 พระราชกรณียกิจของพระองค์ท่านมีอะไรบ้าง

1.4 พระปรีชาสามารถของพระองค์ท่านที่นักเรียนรู้จักมีอะไรบ้าง

1.5 ความประทับใจที่นักเรียนมีต่อพระองค์ท่านคืออะไร

1.6 ในอนาคตนักเรียนคิดจะทำอะไรเพื่อพระองค์ท่านบ้าง

2. ขั้นสะท้อนกลับการเรียนรู้

ครูให้นักเรียนศึกษาเอกสารความรู้ที่ 8.1 และตอบคำถามใบงาน 8.2

2.1 เพราะเหตุใดหนุจอยจึงได้รับทุนช่วยเหลือ

2.2 นักเรียนคิดว่าหนุจอยเป็นคนเช่นไร

2.3 หนุจอยได้รับคำสอนอะไรจากพระองค์ท่าน

2.4 “ทำความดีเพื่อพ่อ” ความดีอะไรบ้างที่นักเรียนคิดว่าจะทำเพื่อพ่อของชาติ

3. ขั้นสรุปสาระสู่ชีวิต

ครูสนทนากับนักเรียนในเรื่องของพระองค์ท่าน โดยให้นักเรียนเขียนสรุป

ดังนี้

3.1 ให้นักเรียนร่วมกันสรุปพระราชกรณียกิจของพระองค์ท่านที่นักเรียนรู้จัก หรือชื่นชมมา 5 – 10 อย่าง

4. ขั้นคิดและนำไปปฏิบัติ

ครูให้นักเรียนนำพระราชกรณียกิจ หรือกิจวัตรที่พระองค์ท่านทรงปฏิบัติ นำมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตประจำวันของนักเรียน โดยให้เขียนเป็นข้อ ๆ

ขั้นสรุป

- ครูและนักเรียนสรุปพระราชกรณียกิจของพระองค์ที่ทรงทำเพื่อคนไทยทั้งประเทศ ตลอดถึงแนวทางที่จะนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน
- ครูให้นักเรียนแต่ละคนคิดและกำหนดว่า “ความดี” ที่นักเรียนจะทำเพื่อถวายแด่พระองค์อันเป็นที่รักของเรามี “ความดี” อะไรบ้าง และนักเรียนเลือกทำ “ความดี” นั้นเพราะอะไร โดยบันทึกลงในใบงานที่ 8.3 ให้เวลา 5 นาที เสร็จแล้วส่งครู ครูเอาความคิดของนักเรียนแต่ละคนมาสรุปเป็นภาพรวมของนักเรียนทั้งชั้น

การประเมินผล

1. สังเกตจากการร่วมกิจกรรม
2. ประเมินจากกิจกรรมที่นักเรียนปฏิบัติตามใบงานที่ 8.3 บันทึกแนวคิดของนักเรียนในการทำความคิดถวายแด่พระองค์ท่าน

ข้อคิดที่ได้จากการจัดกิจกรรม

เกิดเป็นคนไทยอาศัยแผ่นดินไทยแล้วจงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวซึ่งเป็นที่รักของปวงชนชาวไทยทุกคน

เอกสารความรู้ที่ 8.1

กิจกรรม ความรักและซื่อสัตย์ต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

เรื่อง เพราะพระบารมี

ในหลวงทรงพระราชทานทุนการศึกษาให้หนูจอยมาตั้งแต่เรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จนถึงปัจจุบันกำลังศึกษาอยู่ระดับปริญญาตรี เนื่องจากบิดามารดาเสียชีวิตด้วยโรคร้าย โดยมียายเป็นผู้ดูแลหนูจอยตั้งแต่นั้นมาทุก ๆ ปี มูลนิธิราชประชาสมาสัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ จะมามอบทุนให้แก่เด็กนักเรียน ในปีนี้ก็เช่นกัน หนูจอยเฝ้าใจจดใจจ่อ ตั้งตารอคอยเจ้าหน้าที่ที่ใจดีของมูลนิธิฯ โดยมีเรียงความที่หนูจอยนั่งเขียนบรรยายถึงสภาพครอบครัวที่มีกัน 2 คน ยายหลาน เพื่อมอบให้แก่เจ้าหน้าที่ของมูลนิธิ หนูจอยได้รับการอบรมดูแลคำสั่งสอนให้เป็นคนดี ให้มีความรัก ความกตัญญูต่อกันผู้มีพระคุณ รู้จักให้อภัยช่วยเหลือผู้ที่ด้อยกว่า ตั้งใจศึกษาเล่าเรียนสมดังที่ได้รับทุนพระราชทานจากในหลวงท่าน เหล่านี้เป็นคำสั่งสอนของยายที่เฝ้าพร่ำสอนหนูจอยอยู่ทุกวัน หนูจอยช่วยงานบ้านยายทุกอย่างที่ทำได้ เช่น การปลูกพืชผักสวนครัว รั้วกินได้ หนูจอยก็ทำ เพราะไม่ต้องไปเสียเงินซื้อที่ตลาด วันหยุดเสาร์อาทิตย์ก็ชวนเพื่อน ๆ ไปจับปลา จับปูตามท้องนา มาให้ยายทำเป็นอาหาร วันไหนหาได้มากก็จะนำไปขายที่ตลาดใกล้ ๆ บ้าน หนูจอยพยายามเก็บรวบรวมเงินไปในกระปุกออมสินใบใหญ่ เพราะรู้ว่ายายแก่ชราลงทุกวัน ไม่มีเรี่ยวแรงทำงานหนักอีกต่อไป ในวันข้างหน้ายายสอนให้หนูจอยรู้จักประหยัด อดออม และตั้งใจเรียนหนังสือ เพื่ออนาคตของตนเอง หนูจอยปฏิบัติตามคำสั่งสอนของยายเสมอ เพราะความรักยาย ความรักในหลวงที่พระราชทานทุนให้มาตลอด หนูจอยคิดตลอดเวลาว่าถ้าไม่มีพระองค์ท่านก็คงไม่มีโอกาสได้เรียนสูง ๆ พระองค์ทรงมีความรัก ความห่วงใย ประชาชนผู้ยากไร้อยู่เสมอ

หนูจอยสำนึกในบุญคุณของพระองค์ตลอดเวลา รวมทั้งคำสั่งสอนของยาย ทำให้หนูจอยเป็นคนดี ช่วยเหลือคนที่ด้อยกว่า กิจกรรมในหมู่บ้านที่จัดขึ้น หนูจอยจะไปร่วมทุกครั้ง การมีส่วนร่วมในสังคม ชุมชน ทำให้หนูจอยเกิดความรักห่วงใยในหมู่บ้านของตนเอง หนูจอยตั้งความหวังไว้ว่า เมื่อเรียนจบแล้วจะขอมาทำงานในหมู่บ้าน พัฒนาหมู่บ้านให้เจริญ รุ่งเรือง สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์ท่านที่มีอยู่ในจิตใจของหนูจอยเสมอ แม้ขณะนี้ในหมู่บ้านจะแห้งแล้ง ไม่มีน้ำดื่ม น้ำใช้ ทั้งนี้เนื่องจากชาวบ้านตัดไม้ทำลายป่ากันเป็นประจำ โดยไม่คิดถึงผลกระทบที่จะตามมา ซึ่งผลแห่งการตัดไม้ทำลายป่าในหมู่บ้านของหนูจอย ทำให้ชาวบ้านทุกคนมารวมตัวกันและคิดหาทางแก้ไขปัญหาและได้สัญญากันว่า จะเลิกทำลายป่า แล้วหันมาทำไร่ทำนามีชีวิตอย่างพอเพียงตามคำสั่งสอนของในหลวง หนูจอยได้ร่วมการประชุมกับชาวบ้าน โดยได้เสนอการนำทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงมาใช้ หนูจอยรับปากกับชาวบ้านว่าจะไปหาความรู้

จากตำราและจากครูในสถาบันที่กำลังศึกษาอยู่มาแนะนำ และให้ชาวบ้านเปิดโทรทัศน์รายการต่างๆ ที่นำเสนออยู่ทุกวัน แล้วนำมาปฏิบัติตาม และจากนั้นชาวบ้านทุกคนเกิดความภาคภูมิใจในหมู่บ้านของตนเอง ไม่ตัดไม้ทำลายป่า มีชีวิตที่เรียบง่าย พยายามรักษาผืนแผ่นดินถิ่นกำเนิดให้คงอยู่ตลอดไปชั่วลูกชั่วหลาน เพื่อเป็นพระราชกุศลถวายแด่พระองค์ท่าน พระผู้ครองใจไทยทั่วหล้า และสถิตอยู่ในใจของคนไทยทุกคน

ใบงานที่ 8.1

กิจกรรม เพราะพระบารมี

บันทึกการแสดงความคิดเห็นกลุ่ม กลุ่มที่.....

คำชี้แจง ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น และบันทึกลงในใบงานตามประเด็นต่อไปนี้

1. นักเรียนเคยทำอะไรบ้าง ที่แสดงถึงความรักที่มีต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

.....

2. ในหมู่บ้านของนักเรียน เคยจัดกิจกรรมอะไร เพื่อพระองค์ท่านบ้าง

.....

3. พระราชกรณียกิจของพระองค์ท่าน มีอะไรบ้าง

.....

4. พระปรีชาสามารถของพระองค์ท่านที่นักเรียนรู้จักมีอะไรบ้าง

.....

5. ความประทับใจที่นักเรียนมีต่อพระองค์ท่าน คืออะไร

.....

6. ในอนาคตนักเรียนคิดจะทำอะไรเพื่อพระองค์ท่านบ้าง

.....

ใบงานที่ 8.2

กิจกรรม ความรักและซื่อสัตย์ต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
บันทึกการแสดงความคิดเห็นกลุ่ม กลุ่มที่.....

คำชี้แจง ให้นักเรียนอภิปรายแสดงความคิดเห็นในกลุ่มตามประเด็นแล้วบันทึกลงในใบงานนี้

1. เพราะเหตุใด หนุจอยจึงได้รับทุนช่วยเหลือ

.....

2. นักเรียนคิดว่าหนุจอยเป็นคนเช่นไร

.....

3. หนุจอยได้รับคำสอนอะไรจากพระองค์ท่าน

.....

4. “ทำความดีเพื่อพ่อ” ความดีอะไรบ้างที่นักเรียนคิดว่าจะทำเพื่อพ่อของชาติ

.....

ใบงานที่ 8.3

กิจกรรม ความรักและซื่อสัตย์ต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

บันทึกแนวคิดของนักเรียน

คำชี้แจง ให้นักเรียนทุกคน คิดและกำหนดว่า “ความดี” ที่นักเรียนจะทำเพื่อถวายต่อพระองค์ท่าน อันเป็นที่รักของเรามี “ความดี” อะไรบ้าง? และนักเรียนเลือกทำ “ความดี” นั้นเพราะอะไร?

ความดีที่ 1 คือ.....
เลือกทำความดีนี้ เพราะ.....

.....
.....
.....

ความดีที่ 2 คือ.....
เลือกทำความดีนี้ เพราะ.....

.....
.....
.....

ความดีที่ 3 คือ.....
เลือกทำความดีนี้ เพราะ.....

.....
.....
.....

ความดีที่ 4 คือ.....
เลือกทำความดีนี้ เพราะ.....

.....
.....
.....

ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวไตรสิกขาเพื่อพัฒนาความกตัญญูกตเวที

กิจกรรมที่ 9

ชื่อกิจกรรม	สถาบันการศึกษากับความทรงจำ
ประเภทของกิจกรรม	พัฒนาสถานศึกษาโดยใช้ปัญญาในการฝึกปฏิบัติ
วัยของผู้รับบริการ	ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3
ขนาดของกลุ่ม	30 คน
ระยะเวลา	50 นาที

แนวคิด

โรงเรียนเป็นสถาบันการศึกษาที่เสริมสร้าง ฝึกฝนอบรมบ่มนิสัยให้นักเรียน มีศีล มีธรรม ออกไปเป็นคนดีของสังคม การฝึกฝน เล่าเรียนภายใต้การดูแล เอาใจใส่ของครู อาจารย์ ทำให้นักเรียนมีระเบียบวินัยมีความรู้และสติปัญญา เมื่อเติบโตใหญ่ นักเรียนสามารถใช้การมีระเบียบวินัยความรู้และสติปัญญา เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคม ได้อย่างมีความสุข ถ้าไม่มีสถาบันการศึกษา ซึ่งประกอบด้วย โรงเรียน ครู อาจารย์ รวมถึงบุคคลในชุมชน หลักสูตร อุปกรณ์การศึกษา ดังกล่าวแล้ว นักเรียนก็ไม่สามารถปรับตัวให้อยู่ในสังคม ได้อย่างสงบสุข นักเรียนจึงควรรำลึกถึงบุญคุณของสถาบันการศึกษา และตอบแทนบุญคุณด้วยการทำความดี ทำประโยชน์ให้สังคมชุมชน เป็นบุคคลที่ถึงพร้อมด้วย ศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม เป็นที่ประจักษ์ ในสังคม ซึ่งจะส่งผลถึงเกียรติยศ ชื่อเสียง ของสถาบันการศึกษาของนักเรียนเอง

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้นักเรียนรู้จักตอบแทนบุญคุณสถาบันที่ให้ความรู้วิชาการต่าง ๆ
2. เพื่อให้นักเรียนตระหนักถึงการทำความดีต่อสถานศึกษา
3. เพื่อให้นักเรียนรู้จักร่วมมือกันทำกิจกรรม

สื่อประกอบกิจกรรม

1. เอกสารความรู้ที่ 9.1 เรื่อง “ผู้สร้างสติปัญญา”
2. ใบงานที่ 9.1 เรื่อง “ผู้สร้างสติปัญญา” บันทึกการแสดงความคิดเห็นของนักเรียน
3. ใบงานที่ 9.2 บันทึกการแสดงความคิดเห็นของกลุ่ม

การดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ

ครูสนทนากับนักเรียนเรื่องโรงเรียนให้อะไรกับนักเรียนบ้าง และนักเรียนเคยทำสิ่งดี ๆ สำหรับโรงเรียนบ้างหรือไม่

ขั้นกิจกรรม

1. ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์

ครูแจกเอกสารความรู้ที่ 9.1 เรื่อง “ผู้สร้างสติปัญญา” ให้นักเรียนอ่านแล้ว แสดงความคิดเห็นบันทึกลงในใบงานที่ 9.1 กิจกรรมผู้สร้างสติปัญญาบันทึกการแสดงความคิดเห็นของนักเรียน หัวข้อแสดงความคิดเห็นมีดังต่อไปนี้

- 1.1 เพราะเหตุใดไกรวุฒิจึงเป็นผู้ดำเนินการจัดทำกิจกรรม ไกรวุฒิดำเนินการอย่างไร
- 1.2 นักเรียนคิดว่าการกระทำของไกรวุฒิดีหรือไม่และนักเรียนควรจะทำตามหรือไม่ จงให้เหตุผล
- 1.3 นักเรียนคิดว่า ความผูกพันระหว่างนักเรียนศิษย์เก่ากับโรงเรียนและครูอาจารย์ควรมีหรือไม่ เพราะอะไร
- 1.4 นักเรียนคิดจะทำอะไรเพื่อเป็นการตอบแทนบุญคุณโรงเรียนและครูอาจารย์บ้าง จงอธิบาย
- 1.5 ขณะที่นักเรียนอยู่ปีสุดท้ายของการศึกษา ทำไมต้องมีของที่ระลึกมอบให้แก่โรงเรียนด้วย ในอนาคตนักเรียนคิดว่าจะทำอะไรเพื่อเป็นการระลึกถึงบุญคุณของโรงเรียนและครูอาจารย์

2. ขั้นสะท้อนกลับการเรียนรู้

ครูสนทนากับนักเรียนและให้นักเรียนแบ่งเป็น 5 กลุ่ม อภิปรายในประเด็นต่อไปนี้ และบันทึกลงในใบงานที่ 9.2 และเลขฯของกลุ่มรายงานหน้าห้อง

- 2.1 นักเรียนมีวิธีการอย่างไรที่จะปรับปรุงหรือพัฒนาโรงเรียนให้สะอาดร่มรื่นตลอดไป
- 2.2 สิ่งที่นักเรียนต้องการให้โรงเรียนจัดทำหรือพัฒนาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงมีอะไรบ้าง

2.3 นักเรียนคิดว่าทั้งในปัจจุบันและอนาคตนักเรียนจะทำความดีอะไร เพื่อเป็นการตอบแทนบุญคุณของโรงเรียนและ ครูอาจารย์ ได้บ้าง? เพราะอะไรจึงคิดว่าจะทำความดีนั้น

2.4 นักเรียนจะตอบแทนคุณสถาบันการศึกษาด้วย “ปัญญา” ได้อย่างไร

3. ชั้นสรุปสาระสู่ชีวิต

3.1 ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนองานของตนเองหน้าห้อง

3.2 ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปและนำผลของการอภิปรายของแต่ละกลุ่ม รวบรวมเสนอผู้บริหารโรงเรียนต่อไป

4. ชั้นคิดและนำไปปฏิบัติ

ครูสนทนากับนักเรียนในเรื่อง ความกตัญญูกตเวทินั้น ไม่ใช่มีเฉพาะตัวบุคคลเท่านั้น แต่รวมถึงทุกสิ่งทุกอย่าง เช่น โรงเรียน ถนน ต้นไม้ แม่น้ำ ที่เคยทำคุณประโยชน์แก่ตัวเรา ซึ่งเราทุกคนต้องช่วยกันดูแลรักษาและนึกถึงบุญคุณที่เราเคยใช้ประโยชน์หรือให้ประโยชน์แก่เรามาตลอด

ชั้นสรุป

- ครูให้นักเรียนทุกคนเขียนคุณประโยชน์ของสิ่งของที่นักเรียนเคยใช้ในโรงเรียนมาให้ได้คนละ 5 อย่าง และบอกวิธีดูแลรักษา
- ครูนำแนวคิดของกิจกรรมชุดนี้ มาสรุปร่วมกับนักเรียน

การประเมินผล

1. สังเกตจากการปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียน
2. ประเมินผลจากการแสดงความคิดเห็นกลุ่มของนักเรียนแต่ละคนในใบงานที่ 9.2

ข้อคิดที่ได้จากการจัดกิจกรรม

สถาบันการศึกษาเป็นแหล่งประสิทธิ์ประสาทวิชา นักเรียนจึงต้องมีความกตัญญูกตเวทิต่อสถาบัน

เอกสารความรู้ที่ 9.1

กิจกรรม สถาบันการศึกษากับความทรงจำ

เรื่อง “ผู้สร้างสติปัญญา”

ไกรวุฒิและเพื่อน ๆ ที่เคยเรียนมาด้วยกันตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงปัจจุบันอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ระยะเวลาที่ได้เรียน ได้ความรู้ ได้เล่น ได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับเพื่อน ที่ผ่านมาไกรวุฒิคิดที่จะตอบแทนโรงเรียน โดยทำอะไรสัก 1 อย่าง เพื่อให้เป็นอนุสรณ์เตือนใจของเพื่อน ๆ รุ่นเดียวกัน

วันนั้น ไกรวุฒิและเพื่อน 4-5 คน นั่งปรึกษากันอยู่ใต้ต้นไม้หน้าอาคาร มีเพื่อนหลายคนเสนอแนะให้ทำโน่นทำนี่มากมาย โดยทุกคนแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ กันไป และสุดท้ายก็มีข้อสรุปได้ว่าน่าจะปรับปรุงบริเวณที่เชิญธงชาติทุก ๆ เช้า ซึ่งเป็นที่ใช้ประกอบกิจกรรมหน้าเสาธงให้ดีขึ้น สวยงามขึ้น ไกรวุฒิและเพื่อนจึงไปปรึกษารูปประจำชั้นให้รับทราบ และกลับไปบ้าน ไกรวุฒิได้นั่งคุยกับพ่อ ขณะทานอาหารเย็นถึงเรื่องปรับปรุงที่เชิญธงชาติ ซึ่งพ่อของไกรวุฒิเป็นผู้รับเหมาก่อสร้างอยู่แล้ว จึงคำนวณค่าใช้จ่ายต่างๆ ออกมาเป็นจำนวนเงิน ซึ่งมากมายสำหรับเด็กอย่างไกรวุฒิและเพื่อน ๆ จะทำได้

พ่อก็ได้ให้ข้อเสนอแนะทางออกหลาย ๆ อย่างให้ ไกรวุฒิและเพื่อน ๆ จึงตกลงกันว่าเพื่อน ๆ ทุกคนในระดับชั้นเดียวกันทั้งหมดจะต้องจ่ายเงินเพื่อมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมครั้งนี้ และส่วนหนึ่งก็จะขอให้ทางโรงเรียนจัดองค์ผ้าป่าขึ้นเพื่อนำมาสมทบทุนในครั้งนี้นี้ด้วย

ในวันงานผ้าป่าของโรงเรียน นักเรียนทุกคนต่างช่วยกันคนละไม้ละมือในการจัดองค์ผ้าป่า และขณะเดียวกันผู้ปกครองต่างพร้อมใจกันมาช่วยพัฒนา ปรับปรุงโรงเรียนของลูก ๆ อย่างไม่ยอมเหน็ดเหนื่อย เพราะทุกคนคิดเหมือนเช่นเดียวกันที่จะตอบแทนคุณโรงเรียน เมื่อใกล้จะจบการศึกษา โรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้ ให้ความรู้แก่ทุกคนในหมู่บ้านมาโดยตลอด ไม่ว่าใครจะทำอะไร จัดกิจกรรมอะไรก็คิดถึงโรงเรียนทุกครั้ง

ไกรวุฒิได้เห็นความร่วมมือร่วมใจของเพื่อน ๆ ของผู้ปกครองในครั้งนี้นี้แล้ว ก็อดภาคภูมิใจไม่ได้ที่โรงเรียนดูสะอาด ร่มรื่น เป็นระเบียบเรียบร้อย และสิ่งที่ไกรวุฒิและเพื่อน ๆ คิดที่จะทำให้เป็นสิ่งเตือนใจ ตอบแทนบุญคุณโรงเรียนก็สำเร็จลงได้ด้วยการร่วมแรงร่วมใจของผู้ปกครองและเพื่อน ๆ บริเวณเสาธง สถานที่ที่ไกรวุฒิและเพื่อน ได้มาขึ้นอยู่เป็นประจำทุกวัน ทั้งสวนมนต์ ร่องเพลงชาติ ประกาศข่าว รับของรางวัล แจกสิ่งของของผู้มีอุปการคุณแก่นักเรียน หรืออะไรหลายอย่าง ก็มาใช้บริเวณแห่งนี้ทุกครั้งไป จะถือว่าเป็นแหล่งรวมของนักเรียนทุกคนก็ได้ วันนี้อะไรหลายอย่างก็นำขึ้นชมตามที่ไกรวุฒิและเพื่อน ๆ หวังไว้ สีฟ้ามองดูแล้วเย็นตาสบายใจ

ดอกไม้ถูกนำมาจัดเต็มไปหมด อย่างมีระเบียบสวยงาม สายโซ่ที่คล้องโอบล้อมบริเวณ เป็นฝีมือของไกรวุฒิที่บรรจงทาสี ดอกบัวที่อยู่ในสระเป็นฝีมือของเพื่อนที่นำมาจากบ้าน มาตกแต่งบริเวณเสาธงให้มีชีวิตชีวาขึ้นอีกมาก

ไกรวุฒิและเพื่อนได้มาถ่ายรูปพร้อมกันเป็นที่สนุกสนานและภาคภูมิใจ เพื่อแต่ละคนจะแยกย้ายกันไปศึกษาต่อตามที่ทุกคนตั้งใจจะได้มีสิ่งเตือนรำลึกสถาบันการศึกษา ครู อาจารย์ และทุกสิ่งทุกอย่างในโรงเรียนและชุมชนที่ประสิทธิประสาทความรู้ ภูมิปัญญาให้แก่เรา และทุกคนก็สัญญากันว่าทุก ๆ ปี จะนัดพบกันที่โรงเรียนเพื่อมาเยี่ยมโรงเรียน มาดูความเปลี่ยนแปลงเติบโตของโรงเรียน ซึ่งเป็นสิ่งที่ไกรวุฒิและเพื่อน ๆ ภาคภูมิใจกับสถาบันแห่งนี้เป็นอย่างมาก

ใบงานที่ 9.1

กิจกรรมสถาบันการศึกษากับความทรงจำ เรื่อง “ผู้สร้างสติปัญญา บันทึกการแสดงความคิดเห็นของนักเรียน

คำชี้แจง ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น และบันทึกลงในใบงานตามประเด็นต่อไปนี้

1. เพราะเหตุใดไกรวุฒิจึงเป็นผู้ดำเนินการจัดกิจกรรม ไกรวุฒิดำเนินการอย่างไร
.....
.....
.....
2. นักเรียนคิดว่าการกระทำของไกรวุฒิดีหรือไม่ และนักเรียนควรจะทำตามหรือไม่ จงให้เหตุผล
.....
.....
.....
3. นักเรียนคิดว่าความผูกพันระหว่างศิษย์เก่ากับโรงเรียนและครูอาจารย์ควรมีหรือไม่เพราะอะไร
.....
.....
.....
4. นักเรียนคิดจะทำอะไรเพื่อเป็นการตอบแทนบุญคุณแก่โรงเรียนและครูอาจารย์บ้าง
.....
.....
.....
5. ขณะที่นักเรียนอยู่ปีสุดท้ายของระดับการศึกษา ทำไมต้องมีของที่ระลึกมอบให้แก่โรงเรียนด้วย
ในอนาคตนักเรียนคิดว่าจะทำอะไร เพื่อเป็นการรำลึกถึงบุญคุณของโรงเรียนและครูอาจารย์
.....
.....
.....

ใบงานที่ 9.2

กิจกรรม สถาบันการศึกษากับความทรงจำ บันทึกการแสดงความคิดเห็นของกลุ่ม กลุ่มที่.....

คำชี้แจง ให้นักเรียนในกลุ่มอภิปรายแสดงความคิดเห็นตามประเด็นเลขากลุ่มและสมาชิกในกลุ่ม บันทึกความคิดเห็นไว้ในใบงานนี้เลขากลุ่มออกไปรายงานหน้าห้อง

1. นักเรียนมีวิธีการอย่างไรที่จะปรับปรุงหรือพัฒนาโรงเรียนให้สะอาดร่มรื่นตลอดไป

.....

.....

.....

.....

2. สิ่งที่นักเรียนต้องการให้โรงเรียนจัดทำหรือพัฒนาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงมีอะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

3. นักเรียนคิดว่าทั้งในปัจจุบันและอนาคตนักเรียนจะทำความดีอะไร เพื่อเป็นการตอบแทนบุญคุณของโรงเรียนและครูอาจารย์ได้บ้าง เพราะอะไรจึงคิดว่าจะทำความดีนั้น

.....

.....

.....

.....

4. นักเรียนจะตอบแทนคุณสถาบันการศึกษาด้วย “ปัญญา” ได้อย่างไร

.....

.....

.....

.....

ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวไตรสิกขาเพื่อพัฒนาความกตัญญูกตเวที

กิจกรรมที่ 10

ชื่อกิจกรรม	ชุมชนเป็นของใคร
ประเภทของกิจกรรม	พัฒนาจิตใจโดยใช้สมาธิในการทำกิจกรรม
วัยของผู้รับบริการ	ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3
ขนาดของกลุ่ม	30 คน
ระยะเวลา	50 นาที

แนวคิด

การพัฒนาชุมชน ถิ่นกำเนิดที่เคยอาศัยอยู่มา เป็นหน้าที่ของทุกคนที่จะช่วยกันพัฒนา ให้เจริญก้าวหน้า น่าอยู่ มีความสามัคคีปองคองกันถือเป็นการตอบแทนพระคุณถิ่นกำเนิดด้วย หากทุกคนให้ความร่วมมือ มีใจจดจ่อใช้สมาธิในการทำงานของตนเองให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ย่อมทำให้ทุกคนมีความสุข และมีความรักในถิ่นเกิดถิ่นที่อยู่อาศัย

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้นักเรียนรู้จักการใช้สมาธิในการทำงานให้บรรลุผลที่ตั้งไว้
2. เพื่อให้นักเรียนรู้จักการทำงานเป็นหมู่คณะ
3. เพื่อให้นักเรียนตระหนักถึงความกตัญญูกตเวทีต่อถิ่นกำเนิดของตนเอง

สื่อประกอบกิจกรรม

1. เอกสารความรู้ที่ 10.1 กิจกรรมวัดและชุมชนเป็นของใคร “สมาธิกับการพัฒนา หมู่บ้าน”
2. ใบงานที่ 10.1 บันทึกสรุปการแสดงความคิดเห็นของกลุ่ม
3. ใบงานที่ 10.2 กิจกรรมวัดและชุมชนเป็นของใคร

การดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ

ครูสนทนากับนักเรียนในเรื่องการพัฒนาหมู่บ้าน และการทำงานร่วมกันของชุมชน โดยมีความรัก สามัคคี การตั้งใจทำงาน มีสมาธิจดจ่อในงานและกิจกรรมที่ทำเพื่อให้เกิดผลดีต่อตนเอง ครอบครัว และชุมชน การพัฒนาชุมชนเป็นหน้าที่ของทุกคน

ขั้นกิจกรรม

1. ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์

ครูสนทนาสอบถามนักเรียนและให้นักเรียนแบ่งกลุ่มตามความเหมาะสม ดำเนินการตามกระบวนการอภิปรายกลุ่ม เลือกประธานฯ เลขฯ กลุ่ม ประธานกลุ่มนำอภิปราย ให้สมาชิกกลุ่มแลกเปลี่ยนประสบการณ์ตามประเด็นในใบงานที่ 10.1 ดังต่อไปนี้

- 1.1 นักเรียนมีแนวคิดที่จะพัฒนา วัด หมู่บ้าน ชุมชนของตนเองหรือไม่ อย่างไร
- 1.2 นักเรียนเคยพัฒนาหมู่บ้านของตนเองหรือไม่และเมื่อไหร่
- 1.3 ในหมู่บ้านชุมชนของนักเรียนมีสถานที่ใดบ้างที่ควรจะได้รับการพัฒนาให้ดีขึ้น
- 1.4 ให้นักเรียนบอกชื่อสถานที่ท่องเที่ยวในชุมชนหมู่บ้านของนักเรียน

2. ขั้นสะท้อนกลับการเรียนรู้

ครูให้นักเรียนแต่ละคนศึกษาเอกสารความรู้ที่ 10.1 แล้วตอบคำถามในใบงานที่ 10.2 โดยครูแบ่งกลุ่ม 5 กลุ่ม ให้นักเรียนเอาความคิดเห็นของนักเรียนตามใบงานที่ 10.2 มาแลกเปลี่ยนกันในกลุ่ม ตามประเด็นอภิปรายมีดังนี้

- 2.1 เพราะเหตุใดคนในหมู่บ้านแสนสุขจึงต้องไปหางานทำในเมือง
- 2.2 นักเรียนคิดว่าหมู่บ้านแสนสุขจะพัฒนาได้หรือไม่ เพราะอะไร
- 2.3 เพราะเหตุใดหมู่บ้านแสนสุขจึงไม่ได้รับการพัฒนา
- 2.4 เพราะเหตุใดลูกทองดีจึงต้องนิมนต์หลวงตามาพบปะพูดคุยกับชาวบ้าน
- 2.5 นักเรียนคิดว่าการที่จะพัฒนาหมู่บ้านให้เจริญและมีความสามัคคีกันนั้นขึ้นอยู่กับอะไรเป็นสำคัญ
- 2.6 การทำงานจำเป็นต้องมีสมาธิทุกครั้งหรือไม่ เพราะเหตุใด
- 2.7 ขณะทำงาน หรือกิจกรรมต่างๆนักเรียนเคยใช้สมาธิหรือไม่ เพราะเหตุใด

2.8 จากการใช้สมาธิในการทำงาน เกิดผลเป็นอย่างไร จงอธิบาย

2.9 ถ้าคนในหมู่บ้านแสนสุขมีใจรักและตั้งใจมีสมาธิในการทำงาน เพื่อพัฒนาหมู่บ้านตามที่หลวงตาแนะนำ ผลที่ตามมาจะเป็นอย่างไร

2.10 นักเรียนเชื่อหรือไม่ว่า ศิล สมาธิ ปัญญาของคนในชุมชน ช่วยทำให้หมู่บ้านพัฒนาได้ด้วยดี เพราะอะไร

3. ขั้นสรุปสาระสู่ชีวิต

ครูให้นักเรียนทุกคนสรุปแนวทางในการพัฒนาหมู่บ้านของตนเองให้เจริญรุ่งเรือง คนในหมู่บ้านรู้จักพอเพียง โดยใช้สมาธิเป็นเครื่องนำจิตใจ

4. ขั้นคิดและนำไปปฏิบัติ

ครูและนักเรียนสนทนากันและให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นต่อไปนี้

4.1 นักเรียนคิดว่าสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ของหมู่บ้านนักเรียน ควรจะได้รับการพัฒนาปรับปรุงในเรื่องใดบ้าง เพราะเหตุใด

4.2 ให้นักเรียนบอกชื่อผลิตภัณฑ์ในหมู่บ้านที่เป็นที่รู้จักของคนทั่วไป

4.3 นักเรียนคิดว่าการฝึกสมาธิร่วมกันในชุมชนสามารถทำให้เกิดการร่วมมือร่วมใจ ความสามัคคีในชุมชนได้หรือไม่ เพราะอะไร

ขั้นสรุป

ครูให้นักเรียนช่วยกันสรุปประโยชน์ของการพัฒนาหมู่บ้านอันมีผลมาจากศีล สมาธิ ปัญญา โดยครูช่วยเสริมเพิ่มเติมในส่วนที่ยังไม่สมบูรณ์

การประเมินผล

1. สังเกตการปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียน
2. ประเมินจากกิจกรรมแสดงความคิดเห็น

ข้อคิดที่ได้จากการจัดกิจกรรม

การมีสำนึกรักถิ่นกำเนิดของตนย่อมนำมาซึ่งความเจริญก้าวหน้าของชุมชน

เอกสารความรู้ที่ 10.1

กิจกรรม วัดและชุมชนเป็นของใคร

“สมาธิกับการพัฒนาหมู่บ้าน”

หมู่บ้านแสนสุข เป็นหมู่บ้านเล็ก ๆ ที่อยู่ห่างไกลความเจริญ ชาวบ้านประกอบอาชีพทำไร่ทำนา เมื่อเก็บเกี่ยวผลผลิตของตนเองแล้ว ก็จะพากันไปรับจ้างในเมือง แล้วแต่จะมีคนมารับไปทำ ทั้งเด็ก ๆ และคนแก่เฒ่าบ้าน ครอบครัวของนั้นก็เช่นกัน พ่อและแม่เมื่อเก็บเกี่ยวข้าวในท้องนาเรียบร้อยแล้ว ดั้นเข้ามากรีบหุงข้าวหาอาหารไว้ให้นั้นและยาย ส่วนตัวเองและพ่อของนั้นเตรียมข้าวห่อไปทานที่ทำงาน เพื่อประหยัดเงิน

พ่อและแม่ของนั้นพร้อมกับเพื่อนบ้านอีกหลายคน เคยคิดเหมือนกันว่า เมื่อไหว้วัดและหมู่บ้านของตนเอง จะเจริญและพัฒนาเช่นหมู่บ้านอื่น ชาวบ้านไม่ต้องออกไปรับจ้างต่างถิ่นหรือในเมืองที่ห่างไกล และวันหนึ่งชาวบ้านก็ได้มาพร้อมกันที่วัดในหมู่บ้าน ได้หารือกันต่าง ๆ นานาที่จะให้หมู่บ้านและวัดพัฒนา แต่ละคนต่างเสนอความคิดเห็น ลุงทองดี ซึ่งเป็นผู้นำในหมู่บ้านได้นิมนต์หลวงตา มาให้คำแนะนำแก่ชาวบ้านในการพัฒนา

หลวงตาได้แนะนำให้ชาวบ้านทำงานโดยให้ทุกคนมีสมาธิในการทำงาน ซึ่งการทำงานใด ๆ ก็ตาม ต้องมีสมาธิ จดจ่อ แน่วแน่ มีความพอเพียง และมีใจรักในงานนั้น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหมู่บ้านของเรากำลังพัฒนา ทุกคนต่างก็ต้องการเห็นความเจริญก้าวหน้าของหมู่บ้านเช่นกัน ดังนั้น เมื่อทุกคนได้มาประชุมพร้อมกันในวันนี้ หลวงตาขอให้ทุกคนตั้งใจทำงานและมีสมาธิจดจ่อในงานที่ได้รับมอบหมายให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อวัดและหมู่บ้านของเรา เมื่อหมู่บ้านพัฒนาแล้วก็จะมีคนมาท่องเที่ยวเยี่ยมชม มาซื้อผลผลิตต่าง ๆ

นั้น ได้มานั่งฟังการประชุมของผู้ใหญ่เช่นกัน ได้เอ่ยถามพ่อและแม่ว่า การพัฒนาหมู่บ้านเป็นหน้าที่ของใครกัน และทำไมต้องพัฒนาด้วย และเด็ก ๆ อย่างนั้นพร้อมกับเพื่อน ๆ พัฒนาหมู่บ้านได้อย่างไร พ่อและแม่อดยิ้มไม่ได้ที่เด็กอย่างนั้นยังคิดจะพัฒนาหมู่บ้าน แล้วผู้ใหญ่เช่นตนเองทำไมต้องทิ้งบ้านเรือนไปรับจ้างเพื่อจะทำให้บ้านอื่นเจริญ คิดได้ดังนี้ พ่อและแม่ของนั้น ได้เสนอในที่ประชุมให้ทุกคนเลิกออกไปรับจ้าง แล้วหันมาตั้งหน้าตั้งตาประกอบอาชีพในหมู่บ้านของเราจะดีกว่า พร้อมกับพัฒนาให้เจริญก้าวหน้าเท่าเทียมหมู่บ้านอื่น ๆ

เพื่อให้การพัฒนาวัดและหมู่บ้านมีความมั่นคง เข้มแข็ง ช่วยตนเองได้ หลวงตาคิดว่า จะต้องเตรียมตัวเตรียมใจของชาวบ้านให้เข้มแข็ง เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันก่อน หลวงตาจึงแนะนำให้ชาวบ้านทั้งเด็กและผู้ใหญ่ใช้เวลาตอนเย็นหลังจากรับประทานอาหารแล้ว 1 ทุ่มตรง ทุกคนทั้ง

เด็กผู้ใหญ่ในหมู่บ้านจะมาที่วัด หลวงตาจะสอนให้ชาวบ้านนั่งสมาธิประมาณ 30 นาที แล้วหลังจากนั้นก็จะประชุมตกลงกันว่าจะทำอะไร อย่างไร เมื่อไหร่ ใครทำ หลังจากทำสมาธิผ่านไป 1 เดือน ปรากฏว่าชาวบ้านมาร่วมมือในกิจกรรมพัฒนาวัดและหมู่บ้านกันทุกครัวเรือน เด็ก ๆ ก็ช่วยแม่ทำงานในครอบครัวด้วย หมู่บ้านแสนสุขจึงเป็นหมู่บ้านที่พออยู่ พอมี พอกิน พอเพียงเป็นชุมชนสงบสุขตั้งแต่นั้นมา

ใบงานที่ 10.1

กิจกรรม วัดและชุมชนเป็นของใคร บันทึกสรุปการแสดงความคิดเห็นของกลุ่ม กลุ่มที่.....

คำชี้แจง ให้นักเรียนอภิปรายแสดงความคิดเห็นในกลุ่ม และบันทึกลงในใบงานตามประเด็นต่อไปนี้

1. นักเรียนมีแนวคิดที่จะพัฒนา วัด หมู่บ้าน ชุมชน ของตนเองหรือไม่อย่างไร

.....
.....
.....
.....

2. นักเรียนเคยพัฒนาหมู่บ้านของตนเองหรือไม่ และเมื่อไหร่

.....
.....
.....
.....

3. ในหมู่บ้าน ชุมชนของนักเรียน มีสถานที่ใดบ้างที่ควรจะได้รับการพัฒนาให้ดีขึ้น

.....
.....
.....
.....

4. ให้นักเรียนบอกสถานที่ท่องเที่ยวในหมู่บ้านชุมชนของนักเรียน

.....
.....
.....
.....

ใบงานที่ 10.2

กิจกรรม วัดและชุมชนเป็นของใคร

คำชี้แจง ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น และบันทึกลงในใบงานตามประเด็นต่อไปนี้

1. เพราะเหตุใดคนในหมู่บ้านแสนสุขจึงต้องไปทำงานทำในเมือง
.....
2. นักเรียนคิดว่าหมู่บ้านแสนสุขจะพัฒนาได้หรือไม่ เพราะอะไร
.....
3. เพราะเหตุใดหมู่บ้านแสนสุขจึงไม่ได้รับการพัฒนา
.....
4. เพราะเหตุใดลุงทองดีจึงต้องนิมนต์หลวงตามาพบปะพูดคุยกับชาวบ้าน
.....
5. นักเรียนคิดว่าการทำงานที่จะพัฒนาวัดและหมู่บ้านให้เจริญมีความสำคัญกันนั้น ขึ้นอยู่กับอะไรเป็นสำคัญ
.....
6. การทำงานจำเป็นต้องมีสมาธิทุกครั้งหรือไม่ เพราะเหตุใด
.....
7. ขณะทำงานหรือกิจกรรมต่าง ๆ นักเรียนเคยใช้สมาธิหรือไม่ เพราะเหตุใด
.....
8. จากการที่นักเรียนใช้สมาธิในการทำงาน เกิดผลเป็นอย่างไร จงอธิบาย
.....
9. ถ้าคนในหมู่บ้านแสนสุขมีใจรักและตั้งใจ มีสมาธิในการทำงานเพื่อพัฒนาหมู่บ้านตามที่หลวงตาแนะนำ ผลที่ตามมาจะเป็นอย่างไร
.....
10. นักเรียนเชื่อหรือไม่ว่า ศิล สมาธิ ปัญญา ของคนในชุมชนช่วยทำให้หมู่บ้านพัฒนาได้ด้วยดี เพราะอะไร
.....

ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวไตรสิกขาเพื่อพัฒนาความกตัญญูกตเวที กิจกรรมที่ 11

ชื่อกิจกรรม	การควบคุมตนเอง
ประเภทของกิจกรรม	การรู้จักควบคุมตนเองให้สำรวมในกาม
วัยของผู้รับบริการ	ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3
ขนาดของกลุ่ม	30 คน
ระยะเวลา	50 นาที

แนวคิด

การสำรวมในกามคือ การระวังควบคุมตนเองไม่ให้ประพฤตินอกทางที่ชอบที่ดี เมื่อเป็นเยาวชนก็ต้องระวัง ควบคุมใจและกายไม่ให้ออกนอกทาง รู้จักรักษาประเพณีอันดีงามของไทย ตามที่ผู้ปกครองได้อบรมแนะนำ

การรู้จักควบคุมตนเองไม่ให้หลงและทำในสิ่งที่เลวร้าย ชีวิตก็จะเดินไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองอย่างแน่นอน นักเรียนจึงควรฝึกการควบคุมตนเองให้มีสติ สัมปชัญญะ ใช้ปัญญาไตร่ตรองให้ทำในสิ่งที่ถูกต้อง ก่อนที่จะทำสิ่งที่เลวร้ายโดยรู้เท่าไม่ถึงกาล

สำหรับนักเรียนวัยรุ่นทั้งหญิงและชาย การรู้จักสำรวมควบคุมตัวเอง รู้เท่าทันธรรมชาติทางเพศของหญิงชาย จะช่วยให้นักเรียนหลุดรอดจากภาวะเสี่ยง ภาวะอันตรายซึ่งจะเป็นผลเสียต่อตนเองและครอบครัว ไม่ทำให้ครอบครัวต้องได้รับความเสียหายและถูกประณามจากสังคม

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้ นักเรียนมีความกตัญญูกตเวทีต่อตนเอง
2. เพื่อให้ นักเรียนรู้จักป้องกันตนเองและประพฤตินอกทางที่ถูกต้อง

สื่อประกอบกิจกรรม

1. เอกสารความรู้ที่ 11.1 “หญิงเก่งหัวใจแกร่ง”
2. ใบงานที่ 11.1 บันทึกการอภิปรายแสดงความคิดเห็นของนักเรียน
3. ใบงานที่ 11.2 บันทึกการแสดงความคิดเห็นของนักเรียน

การดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ

ครูสนทนายกตัวอย่างเหตุการณ์ที่ทำให้ต้องมีการควบคุมตนเองให้อยู่ในระเบียบวินัย หรือความถูกต้องของสังคม ประเพณีวัฒนธรรมไทย

ขั้นกิจกรรม

1. ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์

ครูแจกใบงานที่ 11.1 กิจกรรมควบคุมตัวเอง บันทึกการอภิปรายแสดงความคิดเห็นของนักเรียนทั้งชั้น ครูสนทนาสอบถามนักเรียน และให้นักเรียนร่วมอภิปรายแลกเปลี่ยนประสบการณ์ตามประเด็นในใบงานที่ 11.1 ดังต่อไปนี้

1.1 นักเรียนเข้าใจคำว่า การควบคุมตนเอง หรือไม่ หมายถึงอะไร

1.2 นักเรียนเคยมีเหตุการณ์ที่ต้องควบคุมตนเองบ้างไหม ให้อยกตัวอย่างและเล่าให้เพื่อน ๆ ฟัง

1.3 การควบคุมตนเอง เป็นสิ่งที่นักเรียนควรปฏิบัติหรือไม่ เพราะเหตุใด

2. ขั้นสะท้อนกลับการเรียนรู้

2.1 ครูแจกเอกสารความรู้ที่ 11.1 และใบงานที่ 11.2 ให้นักเรียนศึกษา และนักเรียนแต่ละคนตอบคำถามตามประเด็นในใบงานที่ 11.2 ต่อไปนี้

2.1.1 จากที่นักเรียนได้อ่านเอกสาร “หญิงเก่งหัวใจแกร่ง” นักเรียนคิดว่ามีนาเป็นคนเช่นไร

2.1.2 เพราะเหตุใด จึงมีคนมายื่นข้อเสนอหรือมาชวนให้มีนาไปทานข้าวเด่นรำ ฟังเพลง

2.1.3 การกระทำของมีนา นักเรียนคิดว่าดีหรือไม่ เพราะเหตุใด

2.1.4 เพราะเหตุใดมีนา จึงไม่ให้ความสนใจกับผู้คนที่มาสนใจ มาชักชวนไปเที่ยว ไปทานอาหาร

2.1.5 ถ้าสมมุตินักเรียนเป็นมีนา นักเรียนจะปฏิบัติตัวอย่างไร เพราะเหตุใด

2.2 แบ่งกลุ่มนักเรียนเป็น 5 กลุ่ม ให้นักเรียนนำความคิดเห็นของนักเรียนจากใบงานที่ 11.2 มาอภิปรายแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นกันในกลุ่ม

3. ขั้นสรุปสาระสู่ชีวิต

ครูสนทนากับนักเรียนและสรุป การควบคุมตนเอง ทำให้เกิดประโยชน์มากมายในชีวิต พร้อมกับยกตัวอย่าง การคบเพื่อน ถ้านักเรียนรู้จักคบเพื่อนที่ดีและรู้จักการควบคุมตนเอง ว่าสิ่งใดถูก สิ่งใดผิด ควรทำ หรือไม่ควรทำในสิ่งนั้น ๆ นักเรียนก็จะพบแต่ความสุข สบายใจ และประสบความสำเร็จในชีวิต

4. ขั้นคิดและนำไปปฏิบัติ

ครูให้นักเรียนช่วยกันตอบคำถามในประเด็นต่อไปนี้

ในการเรียนหนังสือจำเป็นหรือไม่ที่นักเรียนต้องรู้จักควบคุมตนเองและนักเรียนสามารถนำไปปฏิบัติใช้ในชีวิตประจำวัน ในเรื่องใดได้บ้าง จงอธิบาย

ขั้นสรุป

ครูให้นักเรียนช่วยกันสรุปข้อดีของการควบคุมตนเองจากแนวคิดของกิจกรรมนี้

การประเมินผล

1. สังเกตการปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียน
2. ประเมินผลจากการตอบคำถามของนักเรียนในใบงานที่ 11.2 บันทึกสรุปความคิดเห็นของกลุ่ม

ข้อคิดที่ได้จากการจัดกิจกรรม

การรู้จักควบคุมตนเองโดยประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ดีงามย่อมได้รับการยกย่องสรรเสริญจากผู้อื่น

เอกสารความรู้ที่ 11.1

กิจกรรม การควบคุมตนเอง

“หญิงแกร่งหัวใจแกร่ง”

มีนา เป็นเจ้าของกิจการหลายแห่งในหมู่บ้าน มีใจเมตตา ชอบช่วยเหลือคน โดยเฉพาะมอบทุนการศึกษาแก่นักเรียนที่ยากจนเป็นประจำทุกปี ตลอดจนผู้ที่ยากไร้ เมื่อมีโอกาส มีนาให้ความช่วยเหลือเสมอ และเมื่อมีกิจกรรมงานต่าง ๆ ในหมู่บ้านมีนาจะมีส่วนร่วมด้วยทุกครั้ง จากการกระทำได้กล่าว มักมีผู้ชายหลายคนคิดจะเข้ามาครองหัวใจของมีนา เนื่องจากมีนาเป็น แม่มา่ยลูกติด สามีของมีนาได้เสียชีวิตเนื่องจากอุบัติเหตุทางรถยนต์เมื่อหลายปีก่อนทำให้มีนาต้อง ทนทุกข์ เสรีาโศกที่สามีต้องด่วนจากไปอย่างไม่มีวันกลับมา แต่มีนาก็ไม่ย่อท้อ ดำเนินกิจการสืบ ทอดแทนสามี และอบรมเลี้ยงดูลูกสาวคนเดียวของตนเอง ตามลำพัง ไม่เคยคิดจะแต่งงานใหม่ หรือคบหาใครไว้เป็นคู่ใจ มีนายังคงดำเนินชีวิตของตนเองอย่างระมัดระวัง แม้จะมีหลายครั้งที่ มีคนสนใจ ยื่นข้อเสนอต่าง ๆ นานา ให้มีนาใจอ่อนยอมแต่งงานด้วย หรือบางครั้งมาชวนมีนาไป ทานข้าว เดินรำ ฟังเพลง เมื่อคิมเหล้าก็มักจะลวนลามมีนาก็มีบ้าง แต่มีนาไม่ชอบ การกระทำของ ผู้ชายหลาย ๆ คนที่พฤติกรรมเช่นนี้ แม้ทุกคนจะรู้ว่ามีนาเป็นแม่มา่ย คงจะใจอ่อน หรือต้องการ คนมาเลี้ยงดู แม้มีนาได้ปฏิเสธการกระทำทั้งหลายของผู้ชายที่มีนิสัยชอบลวนลามผู้หญิง โดยไม่มี ความจริงใจให้กันและกัน แม้บางครั้งมีนาไม่ได้ต้องการจะไปเที่ยวหาความสุขใส่ตัวก็ตาม แต่ เหตุการณ์ก็บังคับให้ไป เพื่อมารยาทของสังคม แต่มีนาที่สามารถดูแลตัวเอง รู้จักตนเอง ควบคุม ตนเองไม่ให้เสียชื่อเสียง ไม่ให้หลงระเริงไปกับเหตุการณ์ดังกล่าวที่ผ่านเข้ามามากมายในชีวิตของ มีนา เพราะมีนารู้ว่ามันไม่ดีและไม่คุ้มค่ากับชีวิตของมีนาและลูก ซึ่งมีแต่ความสุข ความสบาย ไม่ได้เดือนร้อนอะไรกับชีวิตที่เป็นอยู่ในทุกวันนี้ แม้ทุกคนจะมองว่ามีนาอย่างสาวและสวย และที่ สำคัญมีทรัพย์สินเงินทองมากมาย มีนาคงจะฉวยโอกาสหรือต้องการคนมาดูแลตนเองและลูก แต่มีนา คิดเสมอว่า ทุกวันนี้ตนเองยิ้มตาอ้อปากได้ก็เพราะสามี ที่มีความอดทน ขยัน มุมนานะในการ ทำงาน ซึ่งทำให้มีนาและลูกอยู่อย่างสุขสบายมาจนทุกวันนี้ เรื่องการารมณ์หรือเรื่องแต่งงานใหม่ จะเพื่ออะไรก็ตาม มีนาไม่เคยคิด เพราะมีนาก็สุขสบายมีชีวิตที่พอใจ มีความรักความซื่อตรงต่อ สามี ตลอดจนญาติพี่น้องก็แวดล้อม มีกิจการงานอะไร มีนาให้ความช่วยเหลือ ร่วมมือเต็มที่ นี้ แหละชีวิตของมีนา ที่รู้จักควบคุมตนเองให้อยู่รอดปลอดภัยและรู้จักสำรวมในกาม

ใบงานที่ 11.1

กิจกรรม การควบคุมตนเอง

บันทึกการอภิปรายแสดงความคิดเห็นของนักเรียนทั้งชั้น

คำชี้แจง ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นตามหัวข้อที่กำหนดให้ต่อไปนี้แล้วบันทึกลงในใบงานนี้

1. นักเรียนเข้าใจคำว่า การควบคุมตนเอง หรือไม่ หมายถึงอะไร

.....

.....

.....

.....

.....

2. นักเรียนเคยมีเหตุการณ์ที่ต้องควบคุมตนเองบ้างไหม ให้ยกตัวอย่างและเล่าให้เพื่อน ๆ ฟัง

.....

.....

.....

.....

.....

3. การควบคุมตนเอง เป็นสิ่งที่นักเรียนควรปฏิบัติหรือไม่ เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

.....

.....

ใบงานที่ 11.2

กิจกรรม การควบคุมตนเอง

บันทึกการแสดงความคิดเห็นของนักเรียน

คำชี้แจง ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นตามหัวข้อที่กำหนดให้ต่อไปนี้แล้วบันทึกลงในใบงานนี้

1. จากที่นักเรียนได้อ่านเอกสาร “หญิงเก่งหัวใจแกร่ง” นักเรียนคิดว่า มีนาเป็นคนเช่นไร

.....
.....
.....

2. เพราะเหตุใด จึงมีคนมายื่นข้อเสนอหรือมาชวนให้มีนาไปทานข้าว เดินร่ำ ฟังเพลง

.....
.....
.....

3. การกระทำของมีนา นักเรียนคิดว่าดีหรือไม่ เพราะเหตุใด

.....
.....
.....

4. เพราะเหตุใดมีนา จึงไม่ให้ความสนใจกับผู้ที่มาสนใจ มาชักชวนไปเที่ยว ไปทานอาหาร

.....
.....
.....

5. ถ้าสมมุตินักเรียนเป็นมีนา นักเรียนจะปฏิบัติตัวอย่างไร เพราะเหตุใด

.....
.....
.....

ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวไตรสิกขาเพื่อพัฒนาความกตัญญูทศเวที กิจกรรมที่ 12

ชื่อกิจกรรม	ปัจฉิมนิเทศ
ประเภทของกิจกรรม	พัฒนาไตรสิกขาสู่ความกตัญญูทศเวที
วัยของผู้รับบริการ	ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3
ขนาดของกลุ่ม	30 คน
ระยะเวลา	50 นาที

แนวคิด

ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เมื่อเสร็จสิ้นกิจกรรมควรมีการสรุปและประเมินผลการเข้าร่วมกิจกรรม เพื่อผู้ร่วมกิจกรรมจะได้นำแนวคิดไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวัน และผู้จัดกิจกรรมจะได้มีแนวทางในการพัฒนากิจกรรมให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้นในโอกาสต่อไป

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้นักเรียนแสดงความรู้สึกและความคิดเห็นที่มีต่อการร่วมกิจกรรมไตรสิกขา เพื่อพัฒนาความกตัญญูทศเวที
2. นักเรียนสามารถนำความรู้เกี่ยวกับ ไตรสิกขาและความกตัญญูทศเวทีไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

สื่อประกอบกิจกรรม

แบบวัดความกตัญญูทศเวที (Posttest)

การดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ

ครูสนทนากับนักเรียนว่า จากการที่นักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมไตรสิกขา เพื่อพัฒนาความกตัญญูทศเวทีที่ผ่านมา นักเรียนคงจะได้รับความรู้และประสบการณ์กันไปมากบ้าง น้อยบ้าง วันนี้ครูขอให้นักเรียนเล่าสู่กันฟังถึงความรู้สึกและประสบการณ์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม

ขั้นกิจกรรม

1. ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์

ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม 3 กลุ่ม ให้สมาชิกในกลุ่มเล่าสู่กันฟังในประเด็น
ต่อไปนี้

- 1.1 มีความรู้สึกอย่างไรต่อเพื่อนสมาชิกทั้ง 10 คน และรู้สึกอย่างไรต่อครู
- 1.2 ได้ประโยชน์อะไรบ้างจากการร่วมกิจกรรมไตรสิกขาเพื่อพัฒนาความ
กตัญญูทศเวที

1.3 จะนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากการร่วมกิจกรรมไปใช้ใน
ชีวิตประจำวันอย่างไร

เลขากลุ่มบันทึกสิ่งที่สมาชิกในกลุ่มเล่าสู่กันฟัง และส่งตัวแทนนำเสนอ
หน้าชั้น

2. ขั้นสะท้อนกลับการเรียนรู้

ครูสอบถามนักเรียนในประเด็นต่อไปนี้

- 2.1 นักเรียนได้ข้อคิดอะไรเพิ่มเติมจากสมาชิกในกลุ่ม และต่างกลุ่มบ้าง
- 2.2 มีความคิดเห็นอะไรที่แตกต่างจากที่สมาชิกในกลุ่มอื่นนำเสนอบ้าง

3. ขั้นสรุปสาระสู่ชีวิต

3.1 เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามในสิ่งที่ยังไม่ชัดเจนเกี่ยวกับไตรสิกขาและ
ความกตัญญูทศเวที

4. ขั้นคิดและนำไปปฏิบัติ

4.1 ให้นักเรียนเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมไตรสิกขาเพื่อ
พัฒนาความกตัญญูทศเวที

4.2 ครูขออาสาสมัคร 2 – 3 คน กล่าวความรู้สึกต่อการร่วมกิจกรรมต่อ
เพื่อน ต่อครู

4.3 ให้นักเรียนทำแบบวัดความกตัญญูทศเวที(Posttest)

4.4 ให้นักเรียนทำแบบประเมินผลการจัดกิจกรรม และกล่าวปิดการเรียน
การสอนกิจกรรมไตรสิกขาเพื่อพัฒนาความกตัญญูทศเวที

ขั้นสรุป

ครูกล่าวชื่นชมและขอบใจนักเรียนทุกคนที่ให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรม

ขอให้นักเรียนทุกคนนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิต และหวังว่านักเรียนทุกคนจะเป็นผู้มีความกตัญญูกตเวที หากมีปัญหาอุปสรรคในการดำเนินชีวิต ขอให้นึกถึงบรรยากาศที่พวกเราได้ร่วมกันทำกิจกรรม นึกถึงครู นึกถึงเพื่อน เพราะพวกเราทุกคน ต่างก็จะเป็นกำลังใจให้กันและกัน ขอให้นักเรียน โชคดีและขออวยพรให้นักเรียนจงประสบผลสำเร็จในการศึกษาเล่าเรียน ประพฤติและปฏิบัติในทางที่ดี เป็นบุคคลที่มีไตรสิกขาที่ตัวพร้อม ทั้งศีล สมาธิ และปัญญา ต่อไปในอนาคตขอให้บุคคลที่ทำประโยชน์ให้สังคมเป็นคนดี มีศีลธรรม มีคุณธรรม จริยธรรม โดยเฉพาะคุณธรรมในเรื่องความกตัญญูกตเวทีต่อผู้มีพระคุณ ซึ่งเป็นวัฒนธรรมอันดีงามของไทย เราจงรักษาไว้ให้ยั่งยืนตลอดไป ขอให้ทุกคน โชคดี

การประเมินผล

1. สังเกตการร่วมแสดงความคิดเห็น
2. สรุปจากแบบประเมินผลการร่วมกิจกรรม

แบบประเมินผลการร่วมกิจกรรมไตรสิกขาเพื่อพัฒนาความกตัญญูคุณเวที

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข้อคำถามและแสดงความคิดเห็นโดยทำเครื่องหมาย ✓ ในช่อง
ระดับความคิดเห็นตามความรู้สึกที่เป็นจริง

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	นักเรียนมีโอกาสดแสดงความคิดเห็น					
2	นักเรียนมีบทบาทในการปฏิบัติกิจกรรม					
3	ความเหมาะสมของจำนวนสมาชิกในการร่วมกิจกรรม					
4	ความเหมาะสมของเนื้อหาและกิจกรรม					
5	ความน่าสนใจของสื่อ อุปกรณ์ที่ใช้ประกอบกิจกรรม					
6	ความเหมาะสมของระยะเวลาในการร่วมกิจกรรม					
7	ความชัดเจนในการอธิบายของครู					
8	ความรู้และประสบการณ์ที่นักเรียนได้รับจากการร่วมกิจกรรม					
9	นักเรียนนำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ใน ชีวิตประจำวันได้					
10	นักเรียนพึงพอใจและมีความสุขกับการเข้าร่วมกิจกรรม					

ความคิดเห็นเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

ขอให้นักเรียนทุกคนที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบประเมิน

ชุดข้อมูลสารสนเทศ
เพื่อพัฒนาความกตัญญูกตเวที

ชุดข้อมูลสนเทศ

ครั้งที่ 1

ปฐมนิเทศ

จุดประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนทราบจุดประสงค์ของการเข้าร่วมกิจกรรม
2. เพื่อให้นักเรียนทราบความหมายของไตรสิกขา คือ สมาธิ ปัญญา ความกตัญญูกตเวทิต
3. เพื่อให้นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญของไตรสิกขาและความกตัญญูกตเวทิต

แนวคิด

การยึดมั่นในสิ่งที่ตั้งตามหลักธรรมของศาสนา โดยเฉพาะไตรสิกขาอันหมายถึงแนวคิดในการพัฒนาฝึกรวมบุคคลโดยมีองค์ประกอบ 3 ประการคือสมาธิ ปัญญา

ขนาดของกลุ่ม 30 คน

ระยะเวลา 50 นาที

สื่อประกอบกิจกรรม เอกสารความรู้เรื่องไตรสิกขา

วิธีดำเนินการ

1. ครูบอกจุดประสงค์ของการทำกิจกรรมในครั้งนี้
2. ครูสอบถามนักเรียนเรื่อง คือ สมาธิ ปัญญา และความกตัญญูกตเวทิตที่นักเรียนเคยปฏิบัติมา
3. ครูสรุปเรื่องไตรสิกขา และความกตัญญูกตเวทิต
4. ครูแจกเอกสารเรื่องไตรสิกขาให้นักเรียนอ่านประมาณ 10 นาที
5. ครูบรรยายประกอบเอกสารเพิ่มเติม
6. ให้นักเรียนช่วยกันสรุปแล้วอภิปรายเกี่ยวกับไตรสิกขาและความกตัญญูกตเวทิต

การประเมิน

ประเมินจากการสรุปและอภิปราย

เอกสารเรื่อง ไตรสิกขาและความกตัญญูกตเวทิต

ไตรสิกขา หมายถึง แนวคิดในการพัฒนาและการฝึกอบรมบุคคลที่มีองค์ประกอบ 3 ประการ คือ สีล สมาธิ ปัญญา

ศีล คือ การฝึกฝนพัฒนาด้านพฤติกรรม หมายถึง การพัฒนาพฤติกรรมทางกาย และ วาจา ให้มีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางสังคมได้แก่เพื่อนมนุษย์ และสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางวัตถุ ได้แก่ ปัจจัย 4 เครื่องวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ รวมทั้งเทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อมที่มีใน ธรรมชาติ

สมาธิ หมายถึง การฝึกฝนพัฒนาในด้านจิตใจเพราะจิตใจเป็นฐานของพฤติกรรมเนื่องจาก พฤติกรรมทุกอย่างเกิดขึ้นจากความตั้งใจหรือเจตนาและเป็นไปตามเจตจำนงและแรงจูงใจที่อยู่ เบื้องหลัง ถ้าจิตใจได้รับการพัฒนาให้ตั้งงามแล้วก็จะควบคุมดูแลและนำพฤติกรรมไปในทางที่ตั้งงาม ด้วย

ปัญญา หมายถึง การพัฒนาความรู้ความเข้าใจซึ่งมีความสำคัญสูงสุดเพราะปัญญาเป็น ตัวนำทางและควบคุมพฤติกรรมทั้งหมด คนเราจะมีพฤติกรรมอะไร อย่างไรและแค่ไหน ก็อยู่ที่ว่า จะมีปัญญาชี้แนะหรือบอกทางให้เท่าใดและปัญญาเป็นตัวปลดปล่อยจิตใจ ให้ทางออกแก่จิตใจ

กตัญญู หมายถึง ผู้รู้อุปการะที่ท่านทำให้ หรือผู้รู้คุณท่าน กตเวทิต หมายถึง การประกาศ บุญคุณที่ท่านมีแก่คนให้ปรากฏแก่คนอื่น คนกตัญญูกตเวทิต คือคนรู้คุณและสนองคุณ เป็นคน จิตใจสูง ตกน้ำไม่ไหล ตกไฟไม่ไหม้ ได้รับยกย่องว่าเป็นคนดี ฉะนั้นพระพุทธเจ้าจึงตรัสว่าความ กตัญญูกตเวทิตเป็นเครื่องหมายของคนดี

ชุดข้อมูลสนเทศ

ครั้งที่ 2

ศิลป์ข้อ 3 เว้นจากการประพาศิผิดในกาม

จุดประสงค์

1. เพื่อให้ นักเรียน รู้จักควบคุมตนเองไม่ให้ประพาศิผิดในกาม
2. เพื่อให้ นักเรียน ตระหนักถึงผลที่จะเกิดขึ้นตามมาเมื่อนักเรียนไม่พุดติอยู่ในศีลธรรม
3. เพื่อให้ มีความกตัญญูทเวที่ต่อพ่อแม่โดยไม่ประพาศิผิดในศีลข้อ 3

แนวคิด

การไม่รู้จัักควบคุมตนเองประพาศิผิดในกามยอมทำให้ตนเองเดือดร้อนเป็นลูกอกตัญญูต่อพ่อแม่

ขนาดของกลุ่ม 30 คน

ระยะเวลา 50 นาที

สื่อประกอบกิจกรรม เอกสารความรู้เรื่อง ศิลป์ข้อ 3 เว้นจากการประพาศิผิดในกาม

วิธีดำเนินการ

1. ให้นักเรียนยกตัวอย่าง การผิดศิลป์ข้อที่ 3
2. ให้นักเรียนช่วยกันบอกผลกระทบที่คนเราผิดศิลป์ข้อที่ 3
3. แจกเอกสารเรื่อง ศิลป์ข้อ 3 เว้นจากการประพาศิผิดในกามให้นักเรียนอ่าน

ประมาณ 10 นาที

4. ครูบรรยายประกอบเอกสารเพิ่มเติม
5. ให้นักเรียนช่วยกันสรุปแล้วอภิปรายเกี่ยวกับการผิดศิลป์ข้อ 3

การประเมิน

การประเมินจากการสรุปและอภิปราย

เอกสารเรื่อง คีลข้อ 3 เว้นจากการประพาศิผิตในเกม

คีลข้อที่ 3 เว้นจากการประพาศิผิตในเกม (เกม สุมิจนา จารา เวมณี) ความมุ่งหมายก็เพื่อการสร้างความเป็นปึกแผ่น ปลุกสามัคคีและการป้องกันการแตกร้างในหมู่มนุษย์ โดยการรู้จักรักตนเองรักครอบครัวไม่ไปทำให้ครอบครัวคนอื่นแตกแยก เลิกรากันหรือทะเลาะกันเพราะตัวของเราเป็นต้นเหตุยกตัวอย่าง เช่น การไปรักคนที่มีครอบครัวแล้วหรือไปแย่งชิงคนรักของคนอื่นมาเป็นของเรา หรือการกระทำที่เป็นไปในลักษณะความรัก ระหว่าง หญิงและชายที่ไม่ถูกต้องตามประเพณีที่คิงามของคนไทย เช่นเป็นนักเรียนอยู่แต่แอบไปเป็นเมียน้อยของคนอื่น หรือ ขณะเป็นนักเรียนก็มีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรซึ่งการกระทำเช่นนี้ทำให้ตนเองเสียอนาคต และพ่อ - แม่เกิดความอับอาย เรียกได้ว่าเป็นลูกอกคัฎญูไม่รู้จักบุญคุณของพ่อ แม่ ที่อุตสาห์เลี้ยงดูมาเพื่อหวังจะได้พึ่งพาแต่กลับนำความอับอายมาสู่พ่อ แม่ และวงศ์ตระกูล อีกทั้งยังได้รับผลกระทบต่างๆ ตามมาภายหลังเช่นเรียนไม่จบ ตั้งครรรภ์ บุตรที่คลอดออกมาไม่มีคุณภาพชีวิตที่ดี ก่อให้เกิดปัญหาสังคมตามมา

ชุดข้อมูลสนทนา
ครั้งที่ 3
สื่อข้อที่ 4 เว้นจากการพูดเท็จ

จุดประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนตระหนักถึงผลเสียของการพูดโกหก
2. เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการรับผิดชอบและการให้อภัย

แนวคิด

คนที่มีความจริงใจ ซื่อสัตย์ สุจริต พูดจาไพเราะอ่อนหวานย่อมเป็นที่รักของคนทั่วไป

ขนาดของกลุ่ม 30 คน

ระยะเวลา 50 นาที

สื่อประกอบกิจกรรม เอกสารความรู้เรื่อง สื่อข้อ 4 เว้นจากการพูดเท็จ

วิธีดำเนินการ

1. ให้นักเรียนยกตัวอย่างผลกระทบจากการพูดเท็จ
2. ให้นักเรียนช่วยกันคิดว่าการพูดเท็จมีผลดีและผลเสียอย่างไร
3. ครูชี้ให้เห็นว่าการพูดเท็จย่อมนำความเดือดร้อนมาสู่ตน
4. ครูแจกเอกสารเรื่อง สื่อข้อที่ 4 เว้นจากการพูดเท็จ ให้นักเรียนอ่านประมาณ 10 นาที
5. ครูบรรยายประกอบเอกสารเพิ่มเติม
6. ให้นักเรียนช่วยกันสรุปและอภิปรายเกี่ยวกับผลเสียของการพูดเท็จ

การประเมิน

ประเมินจากการสรุปและอภิปราย

เอกสารเรื่อง ศิลข้อที่ 4 เว้นจากการพูดเท็จ

ศิลปข้อที่ 4 เว้นจากการพูดเท็จ (มุตสา วาทา เวมณี) ความมุ่งหมายก็เพื่อป้องกันการทำลายประโยชน์ของตนและผู้อื่นด้วยการพูดเท็จ และให้รู้จักรักษา วาจา ของตนให้เป็นที่เชื่อถือได้ ข้อห้าม คือ ห้ามกระทำเท็จทุกอย่าง คือ เท็จทางวาจา เท็จทางกาย เท็จทางใจ เท็จทางวาจา เช่น การพูดโกหก หลอกหลวงผู้อื่นให้หลงเชื่อ เท็จทางกาย เช่น การแสแสรังปิดบัง ซ่อนเร้น เท็จทางใจ เช่น มีใจคิดไม่ซื่อตรง คิดกระทำชั่ว ประสงค์ร้ายต่อผู้อื่น

ชุดข้อมูลสนทนา
ครั้งที่ 4
สมาธิกับการพัฒนาคุณธรรม

จุดประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนรู้จักการใช้สมาธิเพื่อพัฒนาจิตใจ และคุณธรรมให้เกิดขึ้น
2. เพื่อให้นักเรียนทราบข้อดี ของการมีสมาธิ

แนวคิด

การมีสมาธิคือการมีจิตที่ตั้งมั่นแน่วแน่ในการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้สำเร็จ

ขนาดของกลุ่ม 30 คน

ระยะเวลา 50 นาที

สื่อประกอบกิจกรรม เอกสารความรู้เรื่อง การใช้สมาธิเพื่อพัฒนาคุณธรรม

วิธีดำเนินการ

1. ให้นักเรียนยกตัวอย่างการใช้สมาธิขณะกำลังทำงาน
2. ครูเล่านิทานเรื่อง กระจ่ายกับเต่าให้นักเรียนฟัง
3. ครูแจกเอกสารเรื่อง การใช้สมาธิ เพื่อพัฒนา คุณธรรม ให้นักเรียนอ่าน
ประมาณ 10 นาที
4. ครูบรรยายประกอบเอกสารเพิ่มเติม
5. ให้นักเรียนช่วยกันสรุปและอภิปรายเกี่ยวกับการใช้สมาธิ

การประเมิน

ประเมินจากการสรุปและอภิปราย

เอกสารเรื่อง การใช้สมาธิเพื่อพัฒนาคุณธรรม

การมีสมาธิ คือ มีจิตใจตั้งมั่นอยู่กับสิ่งใดสิ่งหนึ่งกรรมฐานบทใด บทหนึ่ง มีจิตไม่
วอกแวก ชัดสายไปหาสิ่งอื่น มีความเป็นหนึ่ง ขณะเดียวกันก็จะมีปีติ มีความสุขใจ ความมีสมาธิ
ในบุคคลไม่เพียงแต่จะช่วยสร้างการทำงานการดำเนินชีวิตของบุคคลให้มีประสิทธิภาพและมี
ความสุขสันติแล้ว สมาธิยังมีคุณอย่างมากกับผู้ปฏิบัติ ทำให้มีจิตใจดี บรรลุถึงคุณธรรมเบื้องสูง
ต่อไป เพราะความมีสมาธิมีจิตใจ ตั้งมั่นแล้ว ย่อมทำให้รู้เห็นตามเป็นจริงของสิ่งต่าง ๆ ได้ พระ
พุทธองค์ตรัสว่า “เมื่อจิตเป็นสมาธิธรรมทั้งหลายก็เกิด” นอกจากความสุขในปัจจุบันสำหรับบุคคล
ผู้มีความสมาธิแน่วแน่แล้ว สมาธิจิตที่สูงจนสำเร็จเป็นองค์ฌานแล้วนั้น ยังเป็นเครื่องนำพาให้บุคคลผู้
นั้นหลังจากละโลกนี้ไปแล้วก็จะไปจุติเป็นพรหมในพรหมโลกอีก

ชุดข้อมูลสนทนา
ครั้งที่ 5
การดำเนินชีวิตด้วยปัญญา

จุดประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนรู้จักและเข้าใจความหมายของปัญญา
2. เพื่อให้นักเรียนใช้ปัญญาไปในทางที่ถูกต้อง และเกิดประโยชน์
3. เพื่อให้นักเรียนสามารถเกิดการเรียนรู้โดยใช้ปัญญา เป็นตัวนำ

แนวคิด

ปัญญา คือ ความรู้ที่รู้จักในภาวะที่เป็นจริงของสิ่งต่างๆ ปัญญาเป็นตัวนำทางและควบคุมพฤติกรรมทั้งหมด

ขนาดของกลุ่ม 30 คน

ระยะเวลา 50 นาที

สื่อประกอบกิจกรรม เอกสารเรื่อง การดำเนินชีวิตด้วยปัญญา

วิธีดำเนินการ

1. ให้นักเรียนยกตัวอย่าง การใช้ปัญญาดำเนินชีวิต
2. ให้นักเรียนช่วยกันคิดว่าเราจะใช้ปัญญาให้เกิดประโยชน์ได้อย่างไรบ้าง
3. ครูชี้ให้เห็นว่าปัญญามีอยู่ทุกหนทุกแห่งก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง
4. ครูแจกเอกสารเรื่อง การดำเนินชีวิตด้วยปัญญา ให้นักเรียนอ่านประมาณ 10 นาที
5. ครูบรรยายประกอบเอกสารเพิ่มเติม
6. ให้นักเรียนช่วยกันสรุปแล้วอภิปรายเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตด้วยปัญญา

การประเมิน

ประเมินจากการสรุปและอภิปราย

เอกสารเรื่อง การดำเนินชีวิตด้วยปัญญา

ปัญญา หมายถึง การพัฒนา ซึ่งมีความสำคัญสูงสุดเพราะปัญญาเป็นแนวทางและควบคุมพฤติกรรมทั้งหมด คนเราจะมีพฤติกรรมอะไร อย่างไร และแค่ไหน ก็อยู่ที่ว่าจะมีปัญญา ชี้นำหรือบอกทางให้เท่าใด และปัญญาเป็นตัวปลดปล่อยจิตใจ ให้ทางออกแก่จิตใจ ปัญญาเป็นเรื่องกว้างขวาง แยกออกเป็นหลายด้าน เช่น ปัญญาช่วยให้การดำเนินชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพ ประสบความสำเร็จ ปัญญาช่วยให้ดำเนินเข้าสู่วิถีชีวิตที่ถูกต้องดีงาม

ชุดข้อมูลสนทนา
ครั้งที่ 6
ความซื่อสัตย์ต่อแผ่นดิน

จุดประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนมีความซื่อสัตย์ สุจริตต่อตนเองและผู้อื่น
2. เพื่อให้นักเรียนมีความซื่อสัตย์ รัก และหวงแหน ประเทศชาติ
3. เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ในเรื่องความซื่อสัตย์ สุจริต

แนวคิด

ความรัก ความศรัทธา ความหวงแหนแผ่นดินถิ่นกำเนิดรวมถึงประเทศชาติเป็นหน้าที่ของ
คนไทยทุกคนที่พึงปฏิบัติ

ขนาดของกลุ่ม 30 คน

ระยะเวลา 50 นาที

สื่อประกอบกิจกรรม เอกสารเรื่อง ความซื่อสัตย์ต่อแผ่นดิน

ขั้นตอนการ

1. ให้นักเรียนยกตัวอย่างความซื่อสัตย์ต่อแผ่นดินที่เกิดในชีวิตของตนเอง
2. ครูสรุปให้เห็นว่า คนเรามีความ ซื่อสัตย์ได้ไม่ว่าจะทำอะไรหรืออยู่ที่ไหน
3. ครูชี้ให้เห็นว่า คนเราย่อมมีความรัก ความซื่อตรง กับแผ่นดินถิ่นกำเนิดของ
ตนเอง
4. ครูแจกเอกสาร เรื่อง ความซื่อสัตย์ต่อแผ่นดินให้นักเรียนอ่านประมาณ 10
นาที
5. ครูบรรยายประกอบเอกสารเพิ่มเติม
6. ให้นักเรียนช่วยกันสรุปเกี่ยวกับความซื่อสัตย์ต่อแผ่นดิน ตลอดจนการ

ประพฤติปฏิบัติต่อผู้มีพระคุณ

การประเมิน

ประเมินจากการสรุปและอภิปราย

เอกสารเรื่อง ความซื่อสัตย์ต่อแผ่นดิน

ความซื่อสัตย์เป็นคุณธรรมอย่างหนึ่งของมนุษย์เรา บุคคลใดที่มีความซื่อสัตย์ประจำนิสัยตน นับว่าเป็นบุญที่ได้สั่งสมไว้แล้ว เพราะเป็นอุปนิสัยที่ดีมีคุณอย่างยิ่ง เพราะความซื่อสัตย์ ทำให้บุคคลไม่ไปกระทำการที่ผิด ทุจริต ชั่วร้าย มีการงาน อาชีพและมีชีวิตที่สุจริต สะอาดปราศจากสิ่งมัวหมองทั้งหลาย ความซื่อสัตย์ คือความจริงที่ตรงไปตรงมา

ความซื่อสัตย์ต่อแผ่นดิน เป็นสิ่งที่คนเราควรมีในจิตใจ รู้สึกรักและหวงแหนแผ่นดินถิ่นกำเนิดของตนเองโดยการไม่ทำลายป่าไม้ รักษาต้นน้ำลำธารให้คงอยู่ตลอดไปชั่วลูกชั่วหลาน ไม่ขายแผ่นดินกิน ไม่หวังผลตอบแทนเล็ก ๆ น้อย

ชุดข้อมูลสนทนา
ครั้งที่ 7
การมีสติสัมปชัญญะ

จุดประสงค์

1. เพื่อให้แก่นักเรียนรู้ความหมายของการมีสติ
2. เพื่อให้แก่นักเรียนมีสติในการเรียนรู้ การทำงาน การทำกิจกรรม

แนวคิด

การมีสติสัมปชัญญะ ถ้าคนใดมีและยึดถือเป็นแนวปฏิบัติของชีวิต ได้ก็จะพบแต่ความสุข ความเจริญ และความผิดหวังก็ไม่เกิดกับชีวิตของตนเอง

ขนาดของกลุ่ม 30 คน

ระยะเวลา 50 นาที

สื่อประกอบกิจกรรม เอกสารเรื่อง การมีสติสัมปชัญญะ

วิธีดำเนินการ

1. ครูสนทนากับนักเรียนเรื่อง การมีสติทำให้ชีวิตพบแต่สิ่งดีงาม
2. ครูให้นักเรียนยกตัวอย่างเหตุการณ์ที่ต้องไร้สติ
3. ครูสรุปให้เห็นว่า การมีสติ ทำให้คนเราไม่กระทำการสิ่งที่ผิด และมีชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข
4. ครูแจกเอกสารเรื่องการมีสติสัมปชัญญะ ให้นักเรียนอ่านประมาณ 10 นาที
5. ครูบรรยายประกอบเอกสารเพิ่มเติม
6. ให้นักเรียนช่วยกันสรุปแล้วอภิปรายเกี่ยวกับการมีสติสัมปชัญญะ

การประเมิน

ประเมินจากการสรุปและอภิปราย

เอกสารเรื่อง การมีสติสัมปชัญญะ

การดำเนินชีวิตโดยทั่วไปของบุคคลเรา น้อยคนนักที่จะดำเนินชีวิตไปด้วยความมีสติสัมปชัญญะคอยกำกับอยู่ส่วนใหญ่มักจะใช้ชีวิตไปตามความเคยชินตามแต่สภาพแวดล้อมรอบตัว จะคำพาไป ไม่มีสายเค้งสายยึด คือสติคอยเหนี่ยวใจไว้เพราะยังไม่ชิน หรือ ไม่รู้จักคำว่า สติ และยังไม่เคยได้รับประโยชน์จากการมีสตินั้นเองการมีสติในส่วนกว้าง ๆ ของชีวิตก็คือ เวลาผ่านไปๆ บัดนี้เรากำลังทำอะไรอยู่ ชีวิตของเรากำลังดำเนินไปอย่างไร เมื่อมีสติระลึกถึงส่วนกว้าง ๆ ของชีวิตแล้ว ในการใช้ชีวิตประจำวันของบุคคลผู้มีสติอยู่เสมอที่นึกได้นั้น ชีวิตของบุคคลผู้มีสติย่อมมีการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นทุก ๆ วัน เพราะเรามีสติเหมือนมีสิ่งที่นำโชคอยู่กับตัวตลอดเวลาเป็นสิ่งที่ให้คุณอย่างสูงมีประโยชน์ในทุกสถานการณ์ ดังที่พระพุทธองค์ตรัสว่า “สติ มีประโยชน์ในที่ทั้งปวง”

ชุดข้อมูลสนทนา

ครั้งที่ 8

ความรักและซื่อสัตย์ต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

จุดประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนยึดหลักคำสอนของพระเจ้าอยู่หัวให้น้อมนำมาปฏิบัติตาม
2. เพื่อให้นักเรียนมีความรัก ห่วงเห่น ซื่อสัตย์ในแผ่นดินถิ่นกำเนิดของตนเอง

แนวคิด

การมีชีวิตและเกิดมาบนผืนแผ่นดินไทยซึ่งมีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นที่รักและเทิดทูนของคนไทยทั่วประเทศ ความกตัญญูทศเวทีที่มีต่อพระองค์ท่านย่อมมีอยู่ในใจของคนไทยทุกคน

ขนาดของกลุ่ม 30 คน

ระยะเวลา 50 นาที

สื่อประกอบกิจกรรม เอกสารเรื่อง ความรักและซื่อสัตย์ต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

วิธีดำเนินการ

1. ให้นักเรียนอธิบายหลักคำสอนของพระเจ้าอยู่หัวที่สามารถนำมาปฏิบัติได้
2. ครูสรุปให้เห็นว่าทุก ๆ คำสอนของพระเจ้าอยู่หัวล้วนมีประโยชน์ทั้งสิ้น
3. ครูชี้ให้เห็นว่า ความรักและความซื่อสัตย์ต่อในหลวงมีอยู่ในใจของคนไทยทุกคน
4. ครูแจกเอกสารเรื่อง ความรักและซื่อสัตย์ต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวให้นักเรียนอ่านประมาณ 10 นาที
5. ครูบรรยายประกอบเอกสารเพิ่มเติม
6. ให้นักเรียนช่วยกันสรุปอภิปรายเกี่ยวกับความรักและซื่อสัตย์ต่อพระองค์ท่าน

การประเมิน

ประเมินจากการสรุปและอภิปราย

เอกสารเรื่อง ความรักและซื่อสัตย์ต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ความรักและซื่อสัตย์ต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวนั้นคนไทยทุกคนมีอยู่ในใจ ทุกคนรักและเทิดทูลพระองค์ท่านเหนือสิ่งอื่นใด ซึ่งดูได้จากวันฉลองครองราชย์ครบ 60 ปี คนไทยทุกคนสวมเสื้อเหลือง ไปรับเสด็จ คอยเฝ้าพระองค์ตั้งแต่เช้ามีคไม่ยอมถอยไปไหน ทุกคนโบกธงต้อนรับ และส่งเสียง ทรงพระเจริญดังไปทั่วโดยไม่ได้นัดหมายกัน บางคนร้องไห้ด้วยความซาบซึ้งใจในพระมหากรุณาธิคุณที่พระองค์มีต่อคนไทย ไม่ว่าจะใกล้ไกล ลำบากและท้อแท้กันแต่ไหน พระองค์ไม่เคยหยุดที่จะไปเยี่ยมประชาชนไปช่วยเหลือราษฎรที่ยากไร้ให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น พระองค์ทรงเป็นแบบอย่างที่ดีของคนไทยทั้งประเทศ ขอพระองค์ทรงพระเจริญยิ่งยืนนาน

ชุดข้อมูลสนทนา
ครั้งที่ 9
โรงเรียนกับความทรงจำ

จุดประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนรู้จักตอบแทนบุญคุณ สถาบันที่ให้ความรู้
2. เพื่อให้นักเรียนตระหนักถึงการทำความดีต่อสถานศึกษา

แนวคิด

โรงเรียนเป็นสถาบันที่บ่มเพาะให้เราทุกคนได้เรียนรู้ มีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์ที่จะนำไปสู่โลกกว้างต่อไปในอนาคต

ขนาดของกลุ่ม 30 คน

ระยะเวลา 50 นาที

สื่อประกอบกิจกรรม เอกสารเรื่อง โรงเรียนกับความทรงจำ

วิธีดำเนินการ

1. ให้นักเรียนยกตัวอย่างการตอบแทนบุญคุณของสถานศึกษาที่ให้ความรู้ต่าง ๆ
2. ครูสรุปให้เห็นว่าคนที่ทำความดี มักได้ผลดีตอบแทนเสมอ
3. ครูชี้ให้เห็นว่า คนที่มีความกตัญญูกตเวทิตานั้นเป็นที่ยกย่องสรรเสริญของคนทั่วไป
4. ครูแจกเอกสารเรื่อง โรงเรียนกับความทรงจำให้นักเรียนอ่านประมาณ 10 นาที
5. ครูบรรยายประกอบเอกสารเพิ่มเติม
6. ให้นักเรียนช่วยกันสรุปแล้วอภิปรายเกี่ยวกับ การตอบแทนบุญคุณ

สถานศึกษา

การประเมิน

ประเมินจากการสรุปและอภิปราย

เอกสารเรื่อง โรงเรียนกับความทรงจำ

การตอบแทนบุญคุณต่อสิ่งที่ให้ความรู้ ความรัก ความเป็นคนที่สมบูรณ์แบบนั้น โรงเรียน นับเป็นสถานที่อีกแห่งหนึ่งที่ทุกคน ควรให้ความสำคัญ โดยการใช้จ่ายเงินที่ได้เล่าเรียนมานั้น มาตอบแทน บุญคุณสถานศึกษา คนที่ทำเช่นนี้ได้ นับว่าเป็นคนกตัญญูทศเวที ตกน้ำไม่ไหลตกไฟไม่ไหม้ เพราะโรงเรียนเป็นแหล่งประสิทธิ์ประสาทวิชาให้แก่คนเรา ตั้งแต่เด็กเล็ก จนถึงวัยหนุ่มสาวทุกคนก็ล้วนได้รับการอบรมบ่มนิสัยให้เป็นคนดี มีความซื่อสัตย์รู้จักตอบแทนบุญคุณต่อสิ่งที่ให้คุณให้ประโยชน์แก่เรา

ชุดข้อมูลสนทนา ครั้งที่ 10 ชุมชนเป็นของใคร

จุดประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนรู้จักการใช้สมาธิในการทำงาน
2. เพื่อให้นักเรียนรู้จักการทำงานเป็นหมู่คณะ
3. เพื่อให้นักเรียนตระหนักถึงการพัฒนาและรักถิ่นกำเนิดของตนเอง

แนวคิด

ชุมชนเป็นแหล่งที่เราอาศัยอยู่รวมทั้งมีขนบธรรมเนียมประเพณีที่สืบทอดกันมาเมื่อเรามีโอกาสก็ควรจะต้องตอบแทนและพัฒนาให้ก้าวหน้าต่อไป

ขนาดของกลุ่ม 30 คน

ระยะเวลา 50 นาที

สื่อประกอบกิจกรรม เอกสารเรื่อง ชุมชนเป็นของใคร

วิธีดำเนินการ

1. ให้นักเรียนยกตัวอย่างกิจกรรมที่สามารถตอบแทนบุญคุณต่อสังคมชุมชนของตน
2. ครูสรุปให้เห็นว่าการที่คนเรารู้จักตอบแทนคุณต่อสิ่งที่ให้ประโยชน์แก่เรานั้นย่อมมีความสุขความเจริญ
3. ครูชี้ให้เห็นว่าการทำงานทุกอย่างถ้ามีสมาธิ ย่อมทำให้งานนั้นออกมาดีเป็นที่น่าพอใจ
4. ครูแจกเอกสารเรื่อง ชุมชนเป็นของใครให้นักเรียนอ่านประมาณ 10 นาที
5. ครูบรรยายประกอบเอกสารเพิ่มเติม
6. ให้นักเรียนช่วยกันสรุปแล้วอภิปรายเกี่ยวกับชุมชนเป็นของใคร

การประเมิน

ประเมินจากการสรุปและอภิปราย

เอกสารเรื่อง ชุมชนเป็นของใคร

การอยู่ร่วมกันในสังคม ชุมชนนั้นย่อมมีคนอาศัยอยู่เป็นจำนวนมากบางคนอยู่มาตั้งแต่เกิดจนแก่ชรา ใช้ชีวิตในชุมชนเป็นแหล่งทำมาหากินเลี้ยงปากเลี้ยงท้องตนเองและครอบครัวไม่รู้กี่ชั่วอายุคนมาแล้ว บางคนได้ดีเพราะชุมชน ดังนั้นคนในชุมชนย่อมต้องรัก และหวงแหนถิ่นฐานบ้านเกิดของตนเองรู้จักทำความดี พัฒนาให้เจริญก้าวหน้า ดูแลรักษาให้คงอยู่ตราบนานเท่านานสิ่งเหล่านี้เรียกว่า ความกตัญญูต่เวที ซึ่งเป็นการตอบแทนบุญคุณต่อชุมชนที่ให้เราได้อาศัยเป็นแหล่งพักพิง ใช้ชีวิตที่เติบโตใหญ่ เป็นผู้คนอยู่ได้จนถึงทุกวันนี้ก็เพราะชุมชนของเราเอง

ชุดข้อมูลสถานเทศ

ครั้งที่ 11

การสำรวจในกาม

จุดประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนตระหนักในการรักษานวลสงวนตัว
2. เพื่อให้นักเรียนรู้จักป้องกันตนเองและประพฤติดนในทางที่ถูกต้อง

แนวคิด

การเป็นนักเรียนทั้งผู้หญิงผู้ชายต้องรู้จักการปฏิเสธในสิ่งที่ไม่เหมาะสมและรู้จักรักตนเอง

ขนาดของกลุ่ม 30 คน

ระยะเวลา 50 นาที

สื่อประกอบกิจกรรม เอกสารเรื่อง การสำรวจในกาม

วิธีดำเนินการ

1. ให้นักเรียนยกตัวอย่างการควบคุมตนเองไม่ให้ประพฤติดนในกาม
2. ครูสรุปให้เห็นว่าการดำเนินชีวิตในแต่ละวันต้องฉลาดรักษาดูแลตนเองและทันเหตุการณ์ที่จะทำให้ชีวิตมีความสุขหรือมีความทุกข์
3. ครูแจกเอกสารเรื่อง การสำรวจในกามให้นักเรียนอ่านประมาณ 10 นาที
4. ครูบรรยายเอกสารเพิ่มเติม
5. ให้นักเรียนช่วยกันสรุปแล้วอภิปรายเกี่ยวกับ การสำรวจในกาม

การประเมิน

ประเมินจากการสรุปและอภิปราย

เอกสารเรื่อง การสำรวมในกาม

เบญจธรรมข้อที่ 3 กามสังวร (ความสำรวมในกาม) คือ การระวังควบคุมตนไม่ให้ประพฤตินิดแต่ให้ประพฤตินทางที่ชอบ เมื่อเป็นเยาวชนก็ต้องระวังควบคุมใจ กาย ไม่ให้ออกนอกทาง รักษาประเพณีอันดีงามของไทยตามที่ผู้ปกครองของตนได้อบรมแนะนำ ไม่ชิงสุกก่อนห่าม ไม่ริรค์ในวัยเรียนรู้จักรักษาภริยามารยาทที่ดี เรียบร้อย มีความกตัญญูทวนเวทต่อผู้มีพระคุณ ไม่ทำให้ผู้มีพระคุณต่อตนเองต้องเสียใจ ในการกระทำที่ไม่ดีไม่ถูกต้อง

วัยรุ่นไทยถ้ารู้จักการดูแลควบคุมตนเองดังกล่าวมาย่อมนจะทำให้เมืองไทยเป็นเมืองที่น่าอยู่และเป็นที่ยอมรับของคนต่างชาติทั่วไป

ชุดข้อมูลสนทนา ครั้งที่ 12 ปัจฉิมนิเทศ

จุดประสงค์

1. เพื่อสรุปเนื้อหาทั้ง 10 กิจกรรม
2. เพื่อให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นและความรู้สึกต่อการเข้าร่วมกิจกรรมที่ผ่านมา
3. เพื่อทำแบบวัดความกตัญญูทเวที(Posttest)

แนวคิด การให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมหรืองานใดย่อมได้รับการสรรเสริญ ยกย่อง

ขนาดของกลุ่ม 30 คน

ระยะเวลา 50 นาที

สื่อประกอบกิจกรรม

1. แบบประเมินผลการร่วมกิจกรรมไตรสิกขา
2. แบบวัดความกตัญญูทเวที(Posttest)

วิธีดำเนินการ

1. ให้นักเรียนนั่งเป็นรูปวงกลม
2. ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปการดำเนินกิจกรรมทั้ง 10 กิจกรรม
3. ครูแจกแบบวัดความกตัญญูทเวที(Posttest)ให้นักเรียนทำประมาณ 20 นาที เสร็จแล้วเก็บคืนทั้งหมด
4. ครูแจกแบบประเมินผลการร่วมกิจกรรมไตรสิกขา ให้นักเรียนทำ เสร็จแล้วเก็บคืนทั้งหมด
5. ครูกล่าวขอบคุณ

ภาคผนวก ค

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. อาจารย์ ดร. วุฒิชัย จงคำนึ่งศิลป์
หัวหน้าภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ วิทยาเขตนนทบุรี
2. ผศ. นารี จิตรรักษา
รองคณบดีฝ่ายบริหาร คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
3. อาจารย์ สุพรรณ ทันดร
ผู้อำนวยการ โรงเรียนเมืองเชียงราย
โรงเรียนเมืองเชียงราย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย
4. อาจารย์ อุษณีย์ วิสิทธิ์
หัวหน้าการจัดกิจการนักศึกษา
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

ภาคผนวก ง

การหาค่าคุณภาพของเครื่องมือ

- ค่า IOC ของแบบวัดความกตัญญูกตเวที
- ค่า IOC ของชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวไตรสิกขา
- ค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดความกตัญญูกตเวที

ค่า IOC ของแบบวัดความกตัญญูกตเวที

ข้อ	รายการ	ค่า IOC
1	ฉันไปเที่ยวที่แห่งใดฉันไม่จำเป็นต้องบอกให้พ่อแม่ผู้ปกครองรู้ เพราะฉันดูแลตัวเองได้	.75
2	การรักษานวลสงวนตัวเป็นคุณสมบัติที่วัยรุ่นไทยควรรักษา	1
3	การคบเพื่อนต่างเพศฉันไม่กล้าบอกพ่อแม่ผู้ปกครอง กลัวท่านจะเสียใจ	.50
4	วัยรุ่นที่อาจเกิดปัญหาทางเพศเพราะรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ควรปรึกษาพ่อแม่ผู้ปกครอง	1
5	เมื่อฉันทำผิด ฉันจะขอโทษพ่อแม่ ผู้ปกครอง และฟังคำแนะนำเสมอ	1
6	เมื่อถูกใส่ร้ายว่าเป็นคนผิด ฉันไม่รู้สึกโกรธและเสียใจ เพราะฉันเชื่อในบาปบุญคุณโทษ	.75
7	ฉันเล่าเรื่องที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองช่วยเหลือฉันให้ผู้อื่นฟังเสมอ	1
8	เมื่อฉันไม่สบายใจฉันจะเล่าเรื่องและปรึกษาพ่อแม่ผู้ปกครองเฉพาะเรื่องที่สำคัญเท่านั้น	1
9.	ฉันมักควบคุมอารมณ์ตนเองไม่ได้ เมื่อมีเหตุการณ์รุนแรงเกิดขึ้น	1
10.	ฉันสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ถ้ามีคนคอยแนะนำฉัน	1
11.	ฉันตั้งใจทำงานเก็บเงินให้พ่อแม่ผู้ปกครอง เมื่อฉันเรียนจบและมีครอบครัวแล้ว	.75
12.	ฉันคงจะได้คะแนนดี ถ้าฉันตั้งใจเรียนและคงทำให้พ่อแม่ผู้ปกครองภาคภูมิใจ	1
13.	ถ้าทุกคนในสังคมมีความมุ่งมั่นทำความดี บ้านเมืองคงมีความเจริญรุ่งเรืองมากกว่าแต่ก่อน	.75
14.	ทุกคนต้องใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต จึงจะประสบความสำเร็จได้	1
15.	ฉันจะดำเนินชีวิตให้มีคุณภาพที่ดีเพื่อตัวฉันเอง	.75
16.	การดำเนินชีวิตที่ดี เป็นสิ่งที่ทุกคนควรกระทำเพื่อให้พ่อแม่ผู้ปกครองภาคภูมิใจ	1
17.	ถ้าฉันมีรายได้ ฉันจะไม่หลีกเลี่ยงการเสียภาษี และชักชวนให้เพื่อนร่วมงานทำตามเมื่อมีโอกาส	1
18.	เมื่อฉันพบคนเมาสุรา และกำลังทุบตีโทรศัพท์สาธารณะ ฉันจะเข้าไปตักเตือนหรือแจ้งเจ้าหน้าที่ทันที	1
19.	ฉันมักเปิดไฟฟ้าทุกดวงในบ้าน เพื่อความสว่างไสวและสวยงามยามค่ำคืน	1

ข้อ	รายการ	ค่า IOC
20.	ฉันไม่ยอมให้พ่อแม่ขายที่ดินทำกิน เนื่องจากฉันต้องการทำประโยชน์เพื่อการเลี้ยงชีพต่อไปข้างหน้า	.75
21.	การดื่มสุราทำให้เข้าสังคมได้ดีและมีคนยอมรับ	.75
22.	ฉันระลึกรู้เสมอว่าศาสนาสอนให้ฉันเป็นคนดีและคนเก่ง	1
23.	นักกีฬาถ้ามีฝีมือ เก่ง และเฮง การมีสติก็ไม่จำเป็นเท่าไร	.50
24.	เมื่อมีโอกาสฉันจะแนะนำให้นักท่องเที่ยวรู้จักโบราณสถาน วัดใกล้บ้าน	.75
25.	ฉันไม่ค่อยทราบว่าพระราชกรณียกิจของในหลวงว่ามีอะไรบ้าง	.25
26.	คำสอนของในหลวงเป็นสิ่งที่สามารถนำไปปฏิบัติได้ในชีวิตประจำวันเฉพาะบางคนเท่านั้น	.75
27.	ฉันมีความรักและเทิดทูนในหลวงเหนือสิ่งอื่นใดที่ฉันมีในชีวิต	.75
28.	ในชีวิตของฉันถ้าขาดในหลวงฉันคงไม่มีโอกาสได้ดำเนินชีวิตเช่นทุกวันนี้	.75
29.	ฉันมีความภาคภูมิใจบ้างเป็นบางครั้งที่ได้มาศึกษาในโรงเรียนแห่งนี้	.75
30.	ฉันจะดีหรือเลว ไม่ได้ขึ้นอยู่กับสถาบันหรือใคร นอกจากตัวฉันเองเท่านั้น	.75
31.	ในบางครั้งฉันต้องหยุดคิดก่อนที่จะบอกว่าฉันจบจากสถาบันแห่งนี้	.75
32.	การที่จะเป็นบุคคลที่ถึงพร้อมด้วยศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรมนั้น จำเป็นต้องมีคนคอยชี้แนะ	.75
33.	ถึงฉันจะไม่ใช่คนร่ำรวย แต่ฉันก็มาร่วมพัฒนาหมู่บ้านเป็นประจำด้วยความเต็มใจ	.75
34.	ฉันจะสนใจหรือไม่สนใจเรียน ก็ไม่ได้ทำให้สังคมดีขึ้นหรือเลวลง	.75
35.	หากไม่ใช่คนในหมู่บ้านนี้ ก็ไม่จำเป็นต้องพัฒนาก็ได้	.75
36.	มีคนส่วนน้อยเท่านั้นที่คิดจะกลับมาหมู่บ้านเพื่อพัฒนาให้เจริญขึ้น	.75
37.	ถึงฉันจะหน้าตาไม่สวย แต่ฉันก็ภูมิใจที่ไม่เคยทำให้พ่อแม่ผิดหวัง	.75
38.	ใคร ๆ ก็ถ่ายคลิปวิดีโอกัน แต่ฉันไม่เคยสนใจ นอกจากการเรียนและทำกิจกรรมเท่านั้น	.75
39.	ถึงฉันจะมีเพื่อนทั้งเพศชายและเพศหญิงมากมาย แต่ฉันก็สามารถเรียนจบและทำงานเลี้ยงตัวเองได้	.75
40.	ฉันจะปฏิเสธทันทีหากมีคนมายื่นข้อเสนอให้เพื่อถ่ายภาพวิดีโอที่ไม่เหมาะสม	.75

ค่า IOC ของชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวไตรสิกขา

กิจกรรมที่	ชื่อกิจกรรม	ค่า IOC
1	ปฐมนิเทศ	1
2	ลูกคือดวงใจของพ่อแม่	1
3	การพูดเท็จ	1
4	สมาธิกับการพัฒนาคุณธรรม	1
5	การดำเนินชีวิตที่ถูกต้องด้วยปัญญา	1
6	แผ่นดินที่รัก	1
7	การมีสติ	1
8	ความรักและซื่อสัตย์ต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว	1
9	สถาบันการศึกษากับความทรงจำ	1
10	ชุมชนเป็นของใคร	1
11	การควบคุมตนเอง	1
12	ปัจฉิมนิเทศ	1

ค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดความกตัญญูคุณทเวที

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (t-test)
1	5.94
2	2.63
3	2.75
4	4.21
5	4.39
6	3.90
7	2.70
8	2.51
9	3.37
10	3.26
11	2.65
12	3.95
13	3.22
14	4.39
15	3.51
16	2.92
17	4.25
18	4.55
19	3.36
20	2.64
21	3.47
22	2.94
23	4.78
24	4.54
25	3.54
26	4.08

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (t-test)
27	4.32
28	4.38
29	4.62
30	3.77
31	4.20
32	2.88
33	3.29
34	4.19
35	3.61
36	2.73
37	3.81
38	5.23
39	5.16
40	3.39

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางกาญจนา จนาพิระกนิษฐ์
วัน เดือน ปีเกิด	16 พฤษภาคม 2504
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย
ประวัติการศึกษา	คบ. (ครุศาสตรบัณฑิต) วิชาเอกภาษาไทย วิทยาลัยครูเชียงราย ศษ.ม.(ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต) การแนะแนว มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
สถานที่ทำงาน	โรงเรียนสามัคคีวิทยาคม 2 อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย
ตำแหน่ง	ครูชำนาญการ